

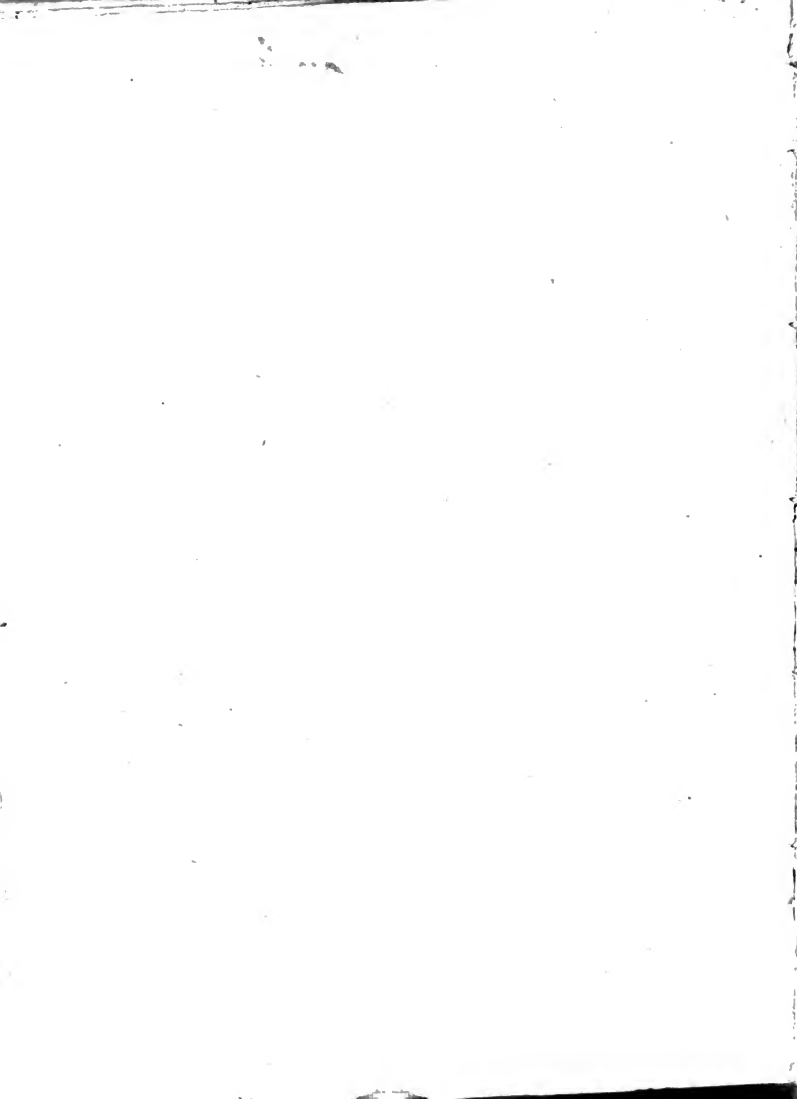
XXVI*

D

42

ex libris D. Giganti.

SERMONUM
LIBRI TRES.

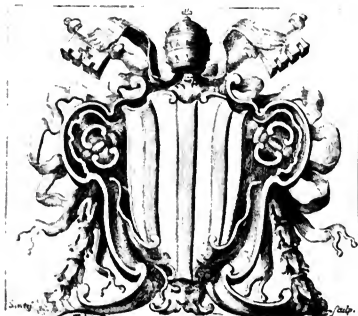
M

BERNARDI GUILIELMINI

C. R. SCHOLARUM PIARUM

SERMONUM

LIBRI TRES.

R. O M Æ

EX TYPOGRAPHIO PALEARINIANO.

ANNO REP. SAL. C. D. I D C C. XLII.

SUPERIORUM PERMISSU.

V

SANCTISSIMO DOMINO NOSTRO
BENEDICTO XIV.
PONT. MAX.

BERNARDUS GUILIELMINUS SCHOL. PIAR. P. F.

*ERENDUM non est,
BEATISSIME PATER,
ne rem Tibi non gratissimam faciant
ii, qui Sanctitati tuæ offerunt, aut*
de

dedicant Clarissimo Nomini tuo libros, quos aut de Legibus cum Canonictum Civilibus, aut de Ecclesiastica Historia & Disciplina, aut de Ritibus Sacris & Theologicis Dogmatibus divulgant. Compertum est enim omnibus, Te quanquam variis semper Christianæ Reip. Muneribus occupatissimum, in hisce gravissimis studiis versatum esse eo fructu, ut quod in iis perfectum est ac summum, totum in Te exprimeres, ac veluti tuum efficeres, & eos, qui studia eadem digne recolerent, amares plurimum, ac laudibus & præmiis cumulares. Hinc fortasse putabit quispiam me non initurum apud Te eandem gratiam, qui non eorundem studiorum specimen Tibi exhibeam, sed plane diversum, utpote quod ab amœnioribus literis Musarumque Choro unice petitum ac

depromptum esse videatur. Sed me non terret, nec valde movet suspicio hæc, BEATISSIME PATER, quum libellus, quem exhibere Tibi ausus sum, Sermones contineat, quosdam scilicet veluti duces Morum ac magistros vitæ bene ducendæ, quos pro Instituto meo præcipue ad erudiendam Juventutem, qua potui diligentia, elucubravi, & in Romanis Academiis magna ex parte publice pronunciavi. Nemo autem non videt hujusmodi opus nulli decentius atque convenientius, quam Summo Pontifici dedicari. Is enim est Divino Jure constitutus Inspector vitæ nostræ ac Morum Censor primarius, cujus est æquum ab iniquo secernere, sanctissimas Leges & interpretari & condere, quid quisque sequatur, aut rejiciat, definire, licentiam denique sententia sua damnare, atque insti-

Et interdum pœna cohibere . Quid vero dicam si , qui ea Dignitate ornatur , is Vir sit , cujus vita integerrima sanctissimique Mores lex esse possint palam proposita bene vivendi , ac vivum ceteris ad colendam Virtutem incitamentum ? Fauste igitur ac feliciter mihi res vertet , BEATISSIME PATER , quum hæc in Te duo complexa sint , & suprema Dignitas , quam veneremur , & Virtus eximia , quam imitemur . Enimvero per omnes Honorum gradus ad Apostolicam Sedem ascendisti : ad singulos autem non paria solum , verum etiam majora merita attulisti . Tantum absuit , ut antiquissima Gentis tuæ Nobilitas Te , ut Patriciis bene multis evenit , fastui , otio , luxui , deliciis traderet , quinpotius acerrimos admoveret stimulos ad omnes scientias celeriter

comparandas , & ad semitam cujus-
cunque Virtutis strenue persequen-
dam . Ex quo factum est ut ad Fo-
rum eloquentiam cum veritate , ad
Tribunal doctrinam cum æquitate ,
ad primaria Sacerdotia prudentiam
cum integritate conjungeres : ad hoc
vero Augustissimum Catholicæ Eccle-
sie Imperium omnium votis efflagita-
tus , omnium plausu ac lætitia exce-
ptus cum Divinarum & humanarum
rerum cognitione sinceram Religio-
nem , cum constantia & fortitudine
beneficentiam ac liberalitatem , cum
amplitudine denique ac majestate
facilitatem privati pene hominis at-
que singularem humanitatem afferres .
Quod igitur ego hisce meis Sermoni-
bus nitor de Moribus formandis dis-
serere ac statuere , id Tu , BEATIS-
SIME PATER , re ipsa longe excellen-
b
tius

*tius præstas . In Te enim perfectum ,
idemque efficacissimum exemplar con-
tinentiæ , laboris , vigilantie , Vir-
tutumque omnium non Roma solum ,
non Italia , sed universus Orbis suspi-
cit , amat , admiratur . Quamobrem
Libellum hunc meum , in quo quæ-
dam vitæ tuæ imago adumbrata est
ac delineata , non diffido fore SAN-
CTITATI TUÆ si minus propter tenui-
tatem ingenii mei acceptum & ju-
cundum , saltem propter dignitatem
rei non gravem neque molestum .
Ex Collegio Ecclesiastico sexto Kal.
Junii 1742.*

EXHIBEO Tibi, LECTOR BENEVOLE, Sermones, vel si mavis lucubrationes de Moribus, Carminibus comprehensas. Dices fortassis Sermones de Moribus metum incussuros nonnullis verentibus maledicentiam: comprehensos autem Carminibus non multis placituros: nam pauci sunt nunc temporis, qui ament Carmina, pauci, qui magni faciant. At satis mihi futurum est, si paucis iis placeant æquis rerum iudicibus, qui vertunt non mediocri malo rei literariæ, & præpostero iudicio ætatis nostræ, id negligere atque etiam repudiare, quod omnis antiquitas coluit atque amplexa est. Non enim ignorant homines sapientissimi non solum profanos Auctores maximi momenti res summa cum laude interdum versibus pertractasse: verum etiam Viros bene multos sanctissimos atque gravissimos, quin etiam Prophetas ipsos caelesti Spiritu afflatos res Divinas magnamque Sacræ Scripturæ partem * hoc dicendi genere luculenter exposuisse. Quis igitur Carmina jure contempserit, quis non inconsulto, non injuste condemnaverit? Quod vero attinet ad metum nonnullorum, illi profecto Sermones meos timebunt injuria. Vide Tu, si libet, primum Libri primi, eumque testem adhibe animi mei veritatis quidem studiosissimi: non ejus tamen, quæ violando homines odium pariat, sed quæ vitia arguendo Virtutis amorem conciliet. Nihil enim mihi unquam antiquius fuit dicto P. Syri Mimi admonentis, *Pacem cum hominibus habendam esse, bellum cum vitiis*. Lege igitur absque metu ullo, & siquid boni inveneris, eo velim utaris plurimum, atque etiam perfruaris: quod vero inconcinni, duri, incomiti occurrerit, id totum per me licet prætereas, damnes, deleas. Nulla enim scribenti mihi voluntas fuit, nisi quæ in faciendam Tibi rem gratam maxime propensa esset ac penitus occupata. Vale.

b 2

JO:

* Videlicet Lib. Job a Cap. 3. usque ad v. 6. Cap. 41. versu hexametro compositum, Lib. Psalmorum, Lamentationes Jeremiæ, & omnia ferme Scripturarum Cantica. Vid. Præf. in Job, S. Hieron. qui citat Philon. Joseph. Orig. & Euseb. Cæsariensis.

XII

J O A N N E S F E L I X

A VIRGINE PRÆSENTATA

Cl. Reg. Matris Dei Scholarum Piarum

PRÆP. GENERALIS.

CUM Librum, cui Titulus *P. Bernardi Guilielmini Cler. Reg. Schol. Piar. Sermonum Libri tres*, duo ex nostris, quibus commissum fuit, recognoverint, & approbaverint, ut typis mandetur, si iis, ad quos spectat, ita videbitur, facultatem in Domino concedimus. In quorum Fidem &c.

Datum Romæ in Ædibus nostris Scholarum Piarum apud S. Pantaleonem pridie Nonas Aprilis anno 1742.

Jo: Felix a Virgine Præsentata
Præpositus Generalis.

Laurentius a S. Hyacintho
Secretarius.

IMPRI-

IMPRIMATUR,

Si videbitur Reverendissimo Patri Sacri Palatii Apostolici
Magistro .

F. M. de Rubeis Archiep. Tarfen. Vicegerens :

APPROBATIO.

SERMONES *P. Bernardi Guilielmi Cler. Reg. Scholarum Piarum* Jussu Reverendissimi P. Magistri Sacri Palatii Apostolici summa legi cum voluptate ; in quibus nihil plane reperi , quod Fidei Catholicæ bonisque moribus ad-
versetur ; nudi sunt , atque venusti ; mira Latini Sermonis castitas & elegantia , multaque in iis ad efformandos adolescentum mores accommodatissima . Quamobrem Libellum dignissimum puto , qui typis edatur .

Datum Nonis Aprilis 1710. 1711.

*Michael Angelus Giacomelli SSmi Dñi Nostri
Cappellanus Secretus .*

IMPRIMATUR,

Fr. Nicolaus Maria Ridolfi Ordinis Prædicatorum Sacri Palatii Apostolici Magister .

I N D E X
S E R M O N U M.
L I B R I P R I M I
S E R M O N E S.

I.	<i>De Malis Satyræ .</i>	Pag.1.
II.	<i>De Officiis Adolescentium .</i>	6.
III.	<i>De Iisdem .</i>	12.
IV.	<i>De Ethica Officiorum Magistra .</i>	16.
V.	<i>De Officiis Conjugum .</i>	20.
VI.	<i>De Officiis Militum .</i>	25.
VII.	<i>De Officiis Aulicolarum .</i>	31.
VIII.	<i>De Nobilibus Artibus Architecturæ, Pi- cturæ & Sculpturæ .</i>	40.

L I B R I S E C U N D I

S E R M O N E S .

I.	<i>De Poësi moderate excolenda .</i>	45.
II.	<i>De Mediocritate in omnibus procuran- da .</i>	50.
III.	<i>De Methodo & Delectu studiorum .</i>	55.
IV.	<i>De Perversitate animi indocilis .</i>	60.
	V. De	

		XV
V.	<i>De Insania amoris .</i>	64.
VI.	<i>De Neglectu familiæ & rei domesticæ.</i>	67.
VII.	<i>De Ostentatione falsæ scientiæ.</i>	71.
VIII.	<i>De Falsa probitate .</i>	77.

LIBRI TERTII

SERMONES.

I.	<i>De Laudibus BENEDICTI XIV. P.O.M. & de censura vitiorum Virtutibus ejus contrariorum.</i>	83.
II.	<i>De Mala educatione liberorum.</i>	90.
III.	<i>De Injusta reprehensione aliorum.</i>	97.
IV.	<i>De Rebus gestis Clementis XII. Pont. Max.</i>	103.
V.	<i>De Laudibus Arcadiæ & Principis Saxonix.</i>	109.
VI.	<i>De Consolatione in obitu amici.</i>	113.
VII.	<i>De Gravi morbo singulari arte superatq.</i>	117.
VIII.	<i>De Longo itinere nonnullis periculis obito.</i>	124.

*Primum ego me illorum, dederim quibus esse poetas,
Excerptam numero; neque enim concludere versum
Dixeris esse satis, neque si quis scribat, uti nos,
Sermoni propiora, putes hunc esse poetam:
Ingenium cui sit, cui mens divinior atque os
Magna sonaturum, des nominis hujus honorem.*

Q. Horat. l. i. Sat. 4.

*Hunc seroare modum nostri novere libelli,
Parcere personis, dicere de vitiis.*

Mart. l. 10. Epigr. 33.

LIBER PRIMUS

SERMO PRIMUS.

*Explicat scopum libri sui . Indicat argumenta sermonum . Pro-
fiterur , ubi reprehendit vitia , nullam se habere volunta-
tem ullius hominis indicandi , aut lædendi . Satyras damnat :
unum dumtaxat earum genus licitum esse demonstrat .*

E Te Sermonum, JOSEPH^a
doctissime, nomen
Terreat ; hunc titulum miser
incultusque libellus
Præfert, sed jaculis incedit nu-
dus & ira .
Dicere de vitiis licet , atque
opponere sese
Relligiosum hominem contra
deceat ; at mihi lex est

Parcere personis nullo violabilis ævo ;
Nam labem scelus est alienæ inspergere famæ .

A

Adde,

^a Joseph Herculani U. S. R. Secundorum Princeps, literis omnibus
cretarius Plumbi, Academiæ Infœ-| omnique humanitate ornatus Præful.

Adde, quod e multis, quos omni ex ordine notos
 Mi fecit ratio vitæ, aut occasio felix,
 Nemini ego, si non fallor, mihi nemo inimicus.
 Cunctis namque fui concors & junctus amore,
 Et siquem potui, juvi: tamen usque recepi,
 Et fateor, majora datis, animoque per omne
 Tempus ero memori: Superi autem in me mala vertant
 Omnia, queis alios læsi prudensque volensque.
 Namque hæc fixa mihi est sententia mente, nocere
 Primum ipsi sibi, deinde aliis, quisquis nocet. Ergo
 Nemo meis timeat quidquam a sermonibus^a: ipsam
 Horrescunt umbram Satyræ, & prodesse laborant
 Cunctis, puberibus præsertim; hi sunt mihi curæ.
 Ecquid enim lustris juvat instituisse duobus
 Primam hanc ætatem conclusam parjete sancto,
 Vix male donatam si libertate voluptas
 Abripit in præceps, & longo tempore cultos
 Una dies sæva percellit grandine fructus?
 His timeo; nec enim quam sint fragileque, quibusque
 Expositi ventis, ignoro. Cum mihi vero
 Jam rude donatos nostra observare potestas
 Nulla sit, & scripto præstet, quam voce monere,

Quan-

^a Sermo successit Satyræ, Satyra Comœdiæ, Comœdia Tragicœdiæ, quæ omnia inventa sunt ad perstringenda hominum vitia. Quum enim apud Græcos lata lex esset, ne quis in quemquam expresso nomine diceret, aut scriberet, quod Tragicœdi, & Comœdi faciebant magno publicæ tranquillitatis incommodo, teste Hor. in Art. Poët. in vitium libertas excidit & vim Dignam lege regi: introduci sunt Satyri, qui tacitis propriis hominum nominibus, eorum mores & vitia traducerent. Quum autem id sensim facerent, quam par est, licentius ac mordacius, Satyra quoque odio haberi cœpit, utpote nomen maledicum vitiorum acerbè castigativum.

Ideo Poeta noster, ne lectores acerbitate nominis territi aufugiant, maluit sermones, quam Satyras appellare; inquit Ascens. in Serm. Horatii explan. ubi subdit: Sermo autem dicitur; eo quod feratur inter duos, aut plures vicissim loquentes. Tunc enim dicitur sermo, quando ad presentes loquimur. Acron vero hujus nominis causam hanc assignat: quia Horatius vili potius sermone, quam sumenti conficit. Duplici autem hac de causâ hi Sermones vocantur, cum quod ad presentes habiti sunt, saltem majori ex parte, tum quod vili sermone confecti sunt. Nemini ergo deoent metum ullum, aut ullam maledicentiæ suspicionem injicere.

Quantum est exiguis in viribus, inque iuvandi
 Antiquo studio, custodem denique qualis-
 Cunque sit, hoc illis statui donare libello;
 Qui si non renuent aurem præbere, monebit
 Officii quemcunque sui, seu destinet ille
 Arma sequi, malit seu Palladis alter in arte
 Sistere: sive togæ vocet hunc illustre Latinæ
 Munus, sive illum in foedus sociale Hymenæus.^a
 Hæc est, inclyte Vir, nostri farrago libelli,
 Si pauca excipias conficta exempla^b docendi
 Virtutem causa, quædam & narrata, mihi quæ
 Evenere^c, putem nec amicis noscere vanum.

Ergo qui multum me diligis, inque virorum
 Illustrem admittis cœtum doctamque coronam,
 Aurea qui lati veniunt in testa frequenter,^d
 Et venerantur Herum clarum virtutibus æque &
 Artibus ingenuis, atque omni indagine rerum:
 Ergo, inquam, quo me vultu dextraque benigna
 Excipis, hisce meum ne dedignere libellum
 Excipere: invenies etenim te plurima digna:
 Scilicet ore tuo sapienter dicta, mihi que
 Lecta velut gemmas, sed clausas vile metallo.
 Non tamen ex illo, quo fiunt arma: monere
 Hoc iterum præstat: nam si certantis ad instar
 Quandoque exagitor, circum ficta oppida pugno.
 Nullus homo est Bassus^e, nullus Sanctonicus^f, aut qui
 Nomen habet simile: ille est puta superbia, falsa hic
 Relligio, nemo contra non iret utramque
 Armatus, nemo reprehenderet æquus euntem.

A 2

At

a V. 1. Sermones libri primi.

b Vid. Sermones lib. 1.

c Vid. Sermones 7. & 8. lib. 3.

d Singulis Mercurii diebus multi illustres & docti Viri in ejus palatium conveniunt, ubi erudite & sapienter de præclaris quibusque artibus, ut sese of-

fert occasio, disputant. Idem fit apud March. Lucatelli veterem auctoris amicum, singulis diebus Lunæ, idemque diebus aliis apud alios Illustres Viros Urbis.

e Vid. Serm. 3. lib. 3.

f Vid. Serm. 8. lib. 2.

At furor est hominem signato nomine lingua
 Figere, & opprobriis media prosternere arena.
 Nam præbent aconitum pro medicamine diræ,^a
 Et vitio majore minus curare laborant.
 Quancquam quos homines, quanta virtute & honore
 Claros interdum aggrediuntur, & illita felle
 Spicula vipereo jaciunt! sed in axe sereno
 Clara micant, & progrediuntur Sidera, quidquid
 Ranae atro ex limo foedaque palude coaxent.
 Laus est magna penes sapientes, indiciumque
 Claræ virtutis sese tollentis in altum,
 Invidia & probrum; recidunt, vertuntque profundum
 Uulnus in auctorem, cruciantque domestica monstra.
 Nam qui carnificem ignoti, restimque timidam
 Vitant, semper habent in amaro pectore testem,
 Qui cogit sceleris longas expendere poenas.

Vidi ego febre senem properantem ad limina lethi,
 Altum & mœrentem, quod semper adesset imago
 Dirarum^a, quas condiderat juvenilibus annis,
 Nec magis admissio miser angebatur ab ullo.
 Ecquis enim, lacrimans aiebat, vulnere per me
 Inflicta haud paucis curavit? nam maledictis
 Nil citius volat, excipiturque libentius; avo
 Scripta manent, unoque oritur numerosa propago
 Nata in perniciem multorum, & plena veneno.
 Læsi hos, tutari quos virtus atque potestas
 Contra debuerat furiosi militis arma.
 Hos, inquam, illæsus læsi, sum aggressus & ultro.
 Heu quæ me miserum lacrimæ, quæ vota piabant
 Hoc scelere! Hæc contra nitebar, & apta timorem
 Pellere, quæ poteram, dicebam; sed fuit anceps
 Exitus, hocque super mihi nunc spes plena timore est;
 Namque ratem a portu novus æstus agebat in altum.

Hinc

---

^a Videlicet Satyræ.

SERMO PRIMUS.

5

Hinc semper cavi, si quem fortasse canino
 Rictu adolescentem novi, ne limen iniret
 Pieridum, aut plusquam versum unum conderet, huncque
 De variis hominum officiis & mutuo amore,
 Quo sese amplecti naturæ lex jubet, & quem
 Ipsarum edocuit durissima corda ferarum.
 Non laceratur enim tigris a tigre, ursus ab urso.
 Ergo feris homines pudeat didicisse magistris.
 Quantum his consilio, quantum ratione superfunt,
 Tantum odii præeant, tantum moderamine & iræ.

Permissum est Satyræ genus unum scribere, mentem
 Arrigat urtica quisquis mordetur ab illa.
 Namque operis magnum est exemplar, & optimus auctor,
 Et major Juvenale, auctore & quolibet aureæ
 Ætatis *: stilo hic tenui nitidoque juvenæ
 Gesta suæ scripsit. Scripsit sua furta suamque
 Perfidiam: stultos non dissimulavit amores,
 Non odia & rixas & quæque pudenda patravit.
 In se ipsum invehitur, fremit, urget, se premit unum,
 Et socios scelerum queritur, non indicat ullum.
 Augustine, sequi tua si vestigia quisquam
 Audet, & ulcisci sua coram admissa fatendo,
 Plaudemus, quod nostra quoque Heroes ferat ætas,
 Et peccati odio superari posse pudorem
 Nunc quoque demonstrat, vulgi & dicteria vinci.
 Quod si nemo viget tam forti pectore, ^b saltem
 Hoc ab eo petimus, ne crimina fingat, iisque
 Ustulet ora Viris illustribus, aut manifestet
 Clam commissa: bonum namque est pretiosius auro
 Nomen, & integræ sunt jura sacerrima famæ.

SER-

a S. Augustinus.
 b Ut verecundius de se omnes scri-
 bant necesse est, si quid est laudandum,
 & prætereant, si quid reprehendendum
 est. Accedit etiam, ut minor sit fides,

minor autoritas. Cic. ad Lucej. fam. l. 5.
 Et Arist. apud Laert. lib. 5. cap. 1. Nemo
 de se debet predicare vel in laudem,
 vel in vituperium.

SERMO SECUNDUS.

*Fausto ingenno adolescenti absolutis studiis ex collegio
discedenti dat varia monita.*

AUSTE, mihi a teneris genitor
quem credidit annis
Formandum studiis & mori-
bus, hæc quoque dicta
Accipe quondam a te poscen-
tis plura magistri,
Munere nunc solum veri fun-
gentis amici.
Tempora prætereunt : nonus
jam labitur annus,

Auges quo modicum numerum dignissimus unus
Nostrorum juvenum. Jam cunctæ Palladis artes,
Jam rerum secreta tibi patuere resecta
Hinc Peripatetica, sed clarius inde lucerna
Democriti. Tandem quod votis sæpe petisti,
Liberioris iter vitæ patulosque penates
Ingredieris, dominusque tui rerumque tuarum.
Nil tibi præteritis de moribus objicio, nil
De studiis: etenim præter magnam ingenii vim,
Patria quam virtus dedit & tibi sidus amicum
Nascenti, assiduam facilisque volensque laborem
Palladia nulli cedens in laude tulisti.
Adde, quod ingenti Divorum munere fictus
Es meliorem luto; vidi urbanumque probumque:
Vidi, jam fatear, vultuque habituque modestum
Corporis: auctor erat puræ Deus incola mentis
Harum virtutum, sed cultor sedulus ille,
Ille, tuo lateri qui affixus qualibet hora
Hæsit nunc tristi, læta nunc fronte monendo

SERMO SECUNDUS.

7

Te quid erat dignum vitatu, quidve petitu.

Sed nunc liber abis & nostra lege solutus
 In mare præruptum: facili sine cortice nare
 Incipies: age, FAUSTE, manu bene nitere utraque,
 Nitere, FAUSTE, utroque pede, omnes exere vires:
 Namque altus gurgēs, quem tranas, sunt vada multa,
 Inque volutata circum furit æstus arena.

Si rapit absorptum dubiæ semel impetus undæ,
 Nequicquam clamabis; eo nam litore rarus
 Vir bonus appellit, digitos supponere mento
 Qui possit gelidoque ori, quod plurimus imber
 Jam subeat; comitum ridebit cetera turba,
 Et te forte mori tacitum quis coget. Aquæ fons
 Regis in aede fuit, fontis sed pervius usus
 Omnibus: accedunt æstumque sitimque molestam
 Forte levaturi complures, quos nec honestas,
 Nec ratio, sed aquæ conjunxerat una cupido.
 Ut grex, quem multo vexavit Sirius igne,
 Fontem obsederunt factō velut agmine, turbam
 Præter & urgentem, caput unū pondus adauxit,
 Labitur & præceps. Risum per longa volutant
 Atria crudeles socii, bibit auribus ille,
 Naribus ille miser bibit & clamore dehiscit
 Horrifico. Pransum regem tunc somnus habebat.
 Ecce autem minitans resupino mystace & hasta
 Helvetius latus braccas, croceusque ruberque
 Apparet, fugiunt risores, solus in unda
 Qui superârat, opem poscit. Quis crederet? olli,
 Sponte, inquit licetor, tacitusque illabere fundo,
 Aut cogam: domini jubet alta silentia somnus.
 Mergitur infelix, victoque ut ab hoste redisset,
 Tranquilla ad valvas accensus fronte resedit.
 Rides? At caveas aliquo ne tempore de te
 Paucis historiam mutatis fama loquatur,

Exem-

Exemploque tuo fieri posse omnia credas.
 Urget præcipitem momento temporis uno
 Sæpe bonum comes improbus, exultatque ruina.

Quos igitur fugias homines sermone docebo
 Te facili atque brevi. Delectant otia multos,
 Qui sola tentant operosi plurima lingua,
 Sive ubi sollicito potatur calda ministro,
 Sive ubi densum humeris cogunt spectacula vulgus.
 Omnia magnarum norunt secreta domorum,
 Norunt, quem renuit trepidans Babylonia regem,
 Quid Mœchi, quid Thraces agant: tamen ignorant se,
 Quamque domus fragili sua sit tibicine fulta.
 Garrulitas ridenda, sed est metuenda, minores
 Quæ ferit & magnos nullo discrimine lingua.
 Quisquis nunquam habitat secum, sed semper ubique est,
 Fœnum habet in cornu, longe fuge, FAUSTE: dicacis
 Fama nocet, nullum secretum creditur illi,
 Qui plenus rimis ex omni parte fatiscit.

Sed non tota mali summa est in vortice linguæ:
 Sunt alii, quibus officium magis ocia, quique
 In pejora ruunt. Vinum, Venus, alea, morum
 Et pestes aliæ testes, quæ conficiunt rem
 Quamlibet ingentem quatuor, vel quinque kalendis.
 Sed quæ res periiit, potis est fortuna referre,
 Jus habet in corpus nullum. Si decidit ævi
 Flos, teriturque vigor vel tota nocte choreas
 Quum ducunt, lætumque melos lugente pudore
 Solo, vel dubiis coenis, vel fornice nigro...
 O ramosa lues Musæ reticenda pudicæ!
 Si vigor his, inquam, tentari cœperit, herbas
 Frustra contundet Glaphyrus, frustra que papyrum
 Ambiguam inficiet longa ratione Galenus.
 Nec data cera Deos, nec picta tabella movebit,
 Qui sæpe indonitam poena hac fixere juventam.

Novi

SERMO SECUNDUS. 9

Novi ego præclara ditique ex stirpe creatum
 Egregium forma juvenem cunctisque beatum
 Naturæ donis: pater hunc, licet unicus esset,
 Et matre invita dederat fornare severo
 Nobis imperio: namque ingens spiritus olli
 Extulerat vanas & avita superbia cristas.
 Impatiens fræni duras traduxit apud nos
 Tres, quatuorve hiemes, ut equus, qui carcere clausus
 Plura loco ante fugam vestigia figit eodem,
 Et robusta premit, mordetque repagula. Tandem
 Erupit: finem exspectas metamque laboris?
 Ex thermis Pauli quinto post mense mihi fit
 Obvius, apprehenditque manum, dicitque salutem,
 Qua caret ipse: peto nomen; namque ossæ dextra,
 Et turpes macie vultus, oculique madentes
 Imbre putri, vox & tussî interrupta frequenter
 Ignotum mi reddiderant. Multo ora pudore
 Suffusus, vestris nunquam ô de sedibus, inquit,
 Gressum amovissém. Petimus nocitura, datisque
 Largiter amentes fruimur, latique venenum
 Haustu avido bibimus. Nec plura loquutus abivit
 Gressu incerto, obiitque diem vix mense peracto.
 Hoc tibi de folio recitatum crede Sybillæ
 Exemplum. Miseri taceo noménque genusque;
 Nil prodesse tibi, sed multum cetera possunt.
 Si noctu vigilare lubet, patet Alphesibœi^a
 Musarumque domus: si forte pericula mavis
 Evitare, parant tenebræ quæ plura per urbem
 Noctivagis, pluteumque tuum. librosque recentes,
 Quorum non parva est tibi copia, consule solus.
 Consule & antiquos, nec profecisse putato

B Te

^a Nomen Arcadicum Clarissimi Viri | Generalis Custos, & Pater Arcadiæ.
 Marii Crescimbenii, cujus ædes perpe- | Frater ejus Philippus C.R. Scholar. Par.
 tuo literatis omnibus patuerunt. Fuit | floruit & ipse non mediocri literatura.

Te quidquam, nisi quæ sunt jacta minoribus annis
 Semina virtutum recolas, durusque labores
 Maturam in frugem deducere, quæ nisi canis
 Non datur: omnis enim juvenum sapientia flos est
 Herbaque ^a, quam totam siccus depascitur annus.

Sed jam liberius tecum loquar: ingenua non
 Contentus forma mihi sæpe es vergere visus
 In luxum, quanquam simulaveris. Indolis hujus
 Invenies alios, quorum est perfriçtus in ore
 Jam pudor: hos inter si fluxeris, hoc ego de te
 Suspicio, hoc metuo, ne tortis arte capillis
 Et gravis unguento, (caput hoc juro, allia mallem
 Olfaceres ^b) speculi censura comtulus, atque
 Ornatus mulier bis captæ more Lacænae
 Occurras quandoque mihi: non larva, nec atrî
 Me Lemuris facies offendet acerbius. Ista
 Non uno servo contenta est forma, nec uno
 Curru: sunt Phrygiæ vestes & galbana rafa
 Et gemmæ digitis, & apex quærendus & aurum
 Pileolo: bibulæ sua sunt munuscula danda
 Albinæ; nec enim caret hoc cacoëthes amore:
 Danda est & famulis creberrima sportula avaris,
 Ne te abigant: vivunt nam sæpius are clientis,
 Quam dominæ. Sed qua tibi tanta pecunia vena,
 FAUSTE, fluet? Meus, inquis, habet ditissimus agri
 Quadringentâ ^c pater. Brevis est & fabula pulchra,
 Quæ modo mihi subiit. Torquebat solis ab ortu.

Ad

^a Adolescentia significat fructus futurorum: reliqua tempora demerendis fructibus, aut percipiendis sunt accommodata. Cat. Mij.

^b Ejusmodi objurgatione adolescentem unguentis delibutum castigatum iusticæ a Vespasiano: ac petitione magistratus frustratum tradit Suet. in ejus vit.

Nihil enim est aut nequius, aut turpius effaminato viro. Cic. 3. Tusc.

^c Age dic: daves veniam coquo tuo, si quum obsonia plus aquo salsa daret, diceret sibi copiam salis esse? Inquirebat Zeno Citius ad similem responsum. Laert. lib. 7. cap. 1.

Quadringenta autem scilicet erant pro

SERMO SECUNDUS.

II

Ad noctem multam funem post terga relictum
 Ocnus arundinibus teneris juncoque palustri.
 Sed quid? ut assidui studiumque laborque diei
 Cessârat, nil funis erat; nam turpis afellus
 Post tergum domini tantundem funis edebat,
 Averfis oculis quantundem torserat ille.
 Agri dives erat juncique uberrimus Ocnus,
 Illi sed deerat, quo fune ligaret afellum.
 Tu cave, post patrem post funem tertius unquam
 In scenam venias, fieres nam fabula tota.
 Plura forent dictis addenda, sed imminet umbra
 Jam major, currusque vocat, qui te feret Albam,
 Placat ubi genios in aprico rure soluta
 Roma foro & studiis autumnò læta reducto.
 Innuit impatiens en virga mulio, eundum est;
 FAUSTE, vale: te forte sequar vice functus & ipse
 Post aliquot soles. Jucundæ in collibus Albæ,
 Aut in Aricino dicam tibi cetera clivo.
 Interea recoles; quæ dixi stans pede in uno
 Pauca a. die; sed multa fatis servare volenti.

B 2

SER-

proventus annuus, seu census Dignitatis Equestris. Qui enim ad ejusmodi summam pervenissent Tiberii Neronis edito inter Equites Romanos enumerabantur. Is etiam constituit, ne cui jus esset gestandi aurei annuli, & sedendi in theatro Lege Julia in quatuordecim

Ordinibus, nisi cui ingenio ipsi patre avoque paterno sestertia quadringenta census fuissent. Vid. Plin. lib. 33. cap. 2. 400. vero sestertia respondent summæ circiter 10000. nummum hodiern. Monet. Rom. Librarum vero Gallicar. circiter 50000.

SERMO TERTIUS.

Pergens Fausto dare monita, hortatur ad colendam Religionem, deterret ab ambitione, excitat ad studium Jurisprudentiæ, & ad ineundam gratiam Potentiorum, cujus captanda & conservanda modum docet.

ALVE, FAUSTE, iterum: specus
hic, nisi fallimur, ille est,
Qui dedit Umbricio sedem,
quum fessus in Urbe
Vivere iter Cumas propera-
ret, remque domumque
Totam una veheret rheda, ca-
roque sodali
Ultima verba daret ^a. Non
est Urbs alta Quirini,

Vivis qualis erat Juvenalibus, Umbricisq̄ue.
Artibus ingenuis locus est, sunt multa laborum
Emolumenta. Thorum quoniam facit herba, fluitque
Hinc fons ingenuo top̄o (nam marmora prisca
Trivit longa dies) patet inde virentibus agris
Fertilis Ægeriæ vallis, sedeamus, & audi
Quæ tibi ab incepto Romæ sermone supersunt.

Multis Umbricius causis, quas tristis Aquinas
Sæpe tibi attonito numeravit, abibat ab Urbe:
Multis tē causis hortabor in Urbe morari.
Religio mores mutavit, & omnia Sancti
Principis exemplo nota & virtute reguntur.
Non impune datum est peccare, aut nectere fraudes.
Crede, locus meritis non ullus apertior Urbe
Roma, non ullus Roma est doctisque probisque
Utilior: quicumque sacram dicteria in Urbem

Jactat

^a Vide Juven. Sat. 3.

Jactat mente furens, aut Romæ non fuit unquam,
Aut admisit ibi, quibus illam tenuit & odit.
Nam peccatur, ubi nebulo coit unus & alter,
Quos siquis veniat Cato, tristi dissipat ore. ^a

Te primo docui sermone quid evitares;
Attentum hoc breviter, quæ sint facienda, monebo.
Ordiam a sacris ^b: namque hinc incepta petuntur
Quælibet, huc redeunt. Divinis rebus adesto,
FAUSTE, libens, jugique Deum pietate manumque
Purus adorato: crede hinc faustumque futurum
Et felix, animo votum quodcumque movebis.
Fortunæ Deus est rector, moderator honorum,
Auctor opum; siquis quidquam desiderat horum,
Huc adeat, vel si demens aliunde requireret,
Probrum pro titulis poenam pro munere poscet.

Ambitione nihil tenebroso erupit: ab Orco
Turpius in terras, nil sævius. Illa verendam
Fallit amicitiam, socium sæda arte ab honore
Dejicere aggreditur, rapit haud concessa favori
Munera, vim tentat, sancti convellit & æqui
Leges: quid tandem linquit mala pestis inausum,
Quæ patre calcato solium conscendere. suasit? ^c
Non hac, FAUSTE, viâ, non his anfractibus ibis
Ad trabas æque Superis invisus & imis.
Votis pone modum, de te nil grande tuisque
Coram aliis narra, tacito nec pectore senti.
Sola meret dominos divina modestia Falcès,
Solaque contemnit, dura quum forte negantur.
De te, quod non sis evectus honore, queretur

Ne-

^a Comædi nescio quid turpe populo
exhibiturum, audito Catonis in theatrum
adventu, omnes aufugerunt.

^b Prima officia Diis immortalibus
debentur. Cic. 1. Offic.

^c Tullia Ser. Tullii filia, uxor T. A.

quinii Super. regium solium aditura con-
specto in via patris necati cadavere, au-
rigam ejus reverentia lora retorquen-
tem compulit, ut per medium patriæ
cadaver carpentum ageret.

Nemo, ferent omnes, si non merearis, acerbe.

De studiis age quod superest, quodque utile Romæ
Censeo præ cunctis. Dat Justinianus honores,
Auget opes idem. Jus anceps nosce, & agendis
Causis verba para Baldi mentemque profundam.

Jure domus sua cuique, suus servatur agellus,

Jure greges, tabulis res jure relicta supremis: ^a

Jus fontes damnat, delatos crimine falso

Absolvit, populos pariter regeſque gubernat.

Uno quæque loco, modicis ars quæque tenetur

Limitibus, potis est quia duci vita sine illa:

Omnibus una locis omnique scientia juris

Tempore consulitur: labefactat omiſſa potentes

Urbes, communis vitæ sacra vincula solvit. ^b

Adde, palatinis tibi quod nascuntur in hortis

Forte brevi violæ, quas mite Favonius aura

Nutriet, ut sancte commiſſas rexeris urbes,

Atque tuis oculis causas inspexeris æquum

Judicium dicturus. Opem dabit unica legum

Norma, fidem nulli potiorem tutus habebis;

Namque carent odio leges, nec amore moventur:

Res & gesta sacra pendunt in lance, nec aurum

Croſſi, nec vultum formanque Lycoridis ardent.

Sed quoniam novus es, nec sæva pericula nosti

Incustoditæ mīnitantia ubique juventæ;

Fabor in aure aliquid. Veniet tibi siqua Lycoris

Obvia, siqua tibi juvenum de more placebit,

Mollibus & verbis ea mollia verba vicissim

Reddet, & absentem propter palleſcet uterque:

Heu

^a Nihil est in civitate tam diligenter retinendum, quam jus civile. Etenim hoc sublato nihil est, quare exploratum cuiquam possit esse, qui suum, aut quid alienum sit. Cic. pro Cæcina.

^b Qui jus civile contemnendum putat, is vincula revellit non modo judiciorum, sed etiam utilitatis vitæque communis. Idem ibid.

Heu mihi! de FAUSTO, de jure & legibus actum est.
 Namque solet curas alias sua cuique Lycoris
 Excutere, & dominans se sufficit omnibus unam. ^a
 Hos, FAUSTE, occurfus fugies cane pejus & angue:
 Illud enim bibitur solis quandoque venenum
 Luminibus ^b, pectusque subit, populatur & artus.

Rectius invises Proceres, sacrique Senatus
 Purpureos Patres integræ exempla daturos
 Vitæ, & aperturos aditum studiisque bonisque
 Artibus. Horum aliquem totis tibi viribus opta
 Fautorem: sanguis tibi primus honestaque fornix ^c
 Amplum iter expedient, sanctum & penetrale recludent,
 Deinde probi mores, oculi non cuncta videre
 Proni, parca manus gestu, sermonibus apta
 Lingua, tacere potens, donec te jusserit ille
 Respondere. Fidem dictis servare memento
 Perpetuam: tibi non mentiri impune liceret. ^d
 Illius arcanum nunquam scrutaberis, & si
 Quod tibi committet, secreto in pectore condes.
 Non commendabis, nisi quem bene noveris intus,
 Quisque sua possit vita tua dicta tueri.
 Nullius mores, nullius facta reprendes,
 Præcipue Procerum. Imberbi censore quid usquam est
 Intolerabilius? Longo nil tempore posces,
 Nec nisi quum multis adiget te dicere, siquid
 Sive tuis opus est inceptis, sive tuorum.
 Hoc caput est: breviter dices, qua parte laboras,
 Quaque tibi primum possit succurrere verbis:

Ce-

^a Nam furore amoris nihil est vehementius. Auth. quibus modis Nat. eff. leg. 6. Novimus.

^b Oculi sunt tota nostra luxuria: hi nos in omnia quotidie vitia precipitant, mirantur, adamant, concupiscunt. Quint. in Declam.

Ut vidi, ut perii, ut me malus abstulit error. Virg. Ecl. 8.

^c Liberalis facies commendatoria ad nationes omnes Epistola. Ex Arist. ap. Stob. Serm. 63.

^d Plurimos laesere, pessum imo dedere mendacia. Vet. Jamb.

Cetera sponte feret. Non aulam creber adibus,
 Non rarus nimium; hac ratione ignotus & illa
 Contentus fieres. Sed quem video advenientem?
 Non fallor, jam noster adest TENCINUS ^a, & illum
 Umbella nosco rubra rubroque galero
 Et veste & numero fervorum: huc advenit Alba
 Passibus incedens lentis; mora nulla, venito,
 Occurramus: eo nihil est humanius usquam,
 Nil generosius. Hisce fides est proxima dictis.

SERMO QUARTUS.

*Adolescentem philosophicis rebus plus aequo additum hortatur,
 ut mentem vertat ad salubriorem meditationem.*

ARTES; de mente mihi sententia ^b certa est
 Exemplo, DIODORE, tuo:
 nam mens tua semper
 Cogitat, inque ipso vigilans
 fugit otia somno.
 Nocte dieque sophos volvis,
 priscisque recentis
 Componens fatagis verum re-
 perire: quibusdam at

In rebus latuit semper, semperque latebit. ^c
 Non mihi sunt anni Priami, vel Nestoris, inter
 Versor adhuc quintam decadem, vidique sophiam
 Ter mutare vices. Priscum systema recessit

Adve-

^a Eminentissimus Cardinalis de Tencin Archiepiscopus Lugd. Galliar. Primas, Regis Christianiss. Legatus apud Sanctam Sedem.

^b Cogitatio a me divelli nequis. Si cessarem ab omni cogitatione, illico esse

desinerem... sum igitur prae se res cogitans. Cart. Medit. 2.

^c Antiqua est querela a Democrito ad nos usque pervagata, physicarum rerum veritatem in purco trusam deliterere.

SERMO QUARTUS. 17

Adveniente novo, quod erit vetus, ut volet alter
 Neotonus, vel Lebnius. Quid id est? si nil magis unum est,
 Quam verum, cur multa animos sententia versat?
 Cur tot tam multis fervent certamina seclis?
 Ut quo torqueris *, studium moderatius optes,
 Atque ex incertis discas emergere, res &
 Discere vitæ aptas ducendæ; & quærere mores.
 Hæc hominem, DIODORE, decet meditatio, verum hæc
 Repperit, hæcque potis sola est præstare beatum. †
 Utilitatis enim quid habebis, ut omnia nôris
 Naturæ secreta, atque unus feceris aurum,
 Naturæ si non Auctorem nôris, eique
 Parueris? Quid scire juvat num materies sit
 Composita ex atomis, aut postremo ex elemento,
 Si non perpendis dilabi quolibet in te
 Momento, celeremque suo minitare ruinam
 Pondere nil contra Libitinæ tela paranti
 Ex virtute, manet quæ sola in funeris hora?
 Immortalem animam centum rationibus, atque
 Priscorum sensu sapientum ostendere, doctum est:
 At nil deque domo deque hospite sollicitum esse,
 Illam qui excipiet digressam corpore, stultum.

At capit, astrorum motus, phænomena, vel quæ
 Apparent cælo, vel quæ terraque marique,
 Explicat, & quales sint res quantæque minutim
 Pensat, & evolvit densa e caligine causas. †
 Hoc bene, si juvenes doctura viam properaret
 Ticinum, aut Pisas: sed magnum portat in æquor
 Vasculum aquæ: nulla est quanquam indoctissima quondam
 Secretas inter mentes a corpore, quæ non

C

Præ-

a Strenua nos exercet inertia . . .
 quod petis hic est. Hor. lib. 1. Ep. 11.

b Id. ep. 3. Hoc opus, hoc studium
 parvi properemus & ampli,

Si patria volumus, si nobis vivere cari.
 c Virtus, integritas, probitas in ho-
 mine, non lingua volubilitas, non ars,
 non scientia requiri solet. Cic. pro Planc.

Præcellat te notitia, primumque fopporum.
 Referet haud igitur num plurima sciveris, unum hoc
 Quæretur, fueritne tibi mens crimine pura.
 Notum ibi vel pueris plusquam experientia monstrat
 Cuiquam doctorum nunc pene magistra virorum.
 Post æs pneumaticum siphonesque, experiundum est
 Quid nostris solidum sit rebus, quid diuturnum.
 Omnia præcipitum labuntur ad instar aquarum.
 Sis mihi tu testis, ROMA inclyta, nam quod in Urbe
 Terrarum domina contingere cernimus, orbis
 Sentit idem totus. Mihi non evolvere mens est
 Secula prisca: etenim si quis fortasse rediret
 Cæsar, ubi sua tecta, suos ubi quæreret hortos,
 Balnea, naumachias, turres, templa, amphitheatra?
 Rudera nil præter pavidus spectaret in Urbe
 Non Urbem inveniens, non se, non ossa fuorum.
 Haud ego bis decimo repetam quidquam altius anno.
 Imus ubi fuerant ædes, ubi sunt modo, nuper
 Ivimus: huc illuc subierunt marmora, turpes
 Asperam ubi lateres faciem ostendere, platea
 Latior hæc, brevior facta illa est. Terra lapisque
 Mutatur: quid nos, sumus heu qui pulvis & umbra!

VERTICE jam quinto sedet Augustissima rerum
 Infula, quæ multos pro votis omnibus annos
 Insideat. Procerum quot funera vidistis, atque
 Florentum juvenum? nobiscum quique supersunt
 Seclo orti elapso, quam intra mutantur & extra?
 Vix sanum invenies: dolet hic podagra, dolet ille
 Asthmate, surdescunt aliqui, multi sine vitro
 Haud noscunt passu distantem tertio amicum.
 Jam frontem sulcant rugæ, jam tempora circum
 Albescunt crines siccoque humore recedunt.

Quis

a Nemini exploratum potest esse, quomodo habiturum sis corpus, non dico | ad annum, sed ad vesperum. Cic. 2. de Finibus.

Quis curas animi quis acumina dixerit, aut quum
 Spes urget, timor angit, amor quicunque moleſtus
 Exagitat, pendet lis, agris grando minatur,
 Subter & uruntur miſeras hypocondria coſtas?
 Annos adde decem: noſtrum quot terra recondet,
 Vel quot eo ſpatio peplum lugubre notabit?
 Omnes ut veſtes veteraſcimus: unus & idem
 Ipſe es, magne Pater Superumque hominumque, tui nec
 Anni deficient poſt ſecula mille: ruina
 Urgetur quidquid non in te nititur uno.
 Proxima ſtultitiæ eſt hominum ſapientia, ſoli
 Quæ ſatis una ſibi eſt, & nomine gaudet inani.
 Qui ſibi multa negat, quorum eſt brevis uſus, & aurent
 Præbet conſiliis æquum ſuadentis amici,
 Sollicitus ne ſe facti ullius atque cupiti
 Poeniteat, toti præponimus hunc Peripato.
 Hic, DIODORE, ſapit, loculos qui pandit egenti,
 Divitis a miſero qui vim defendit avari,
 Nullum qui lædit, læſus qui parcit, & illam
 Non putat illuſiſſe diem ſibi, qua bene non eſt
 De populo meritis, nullumque lucratus amicum.
 Utilius cauſas meditare ſerius horum,
 Quam fluxumque, ſalemque maris, geneſimque colorum.

^a Non ſibi ſoli ſe natum homo meminit, ſed patriæ, ſed ſuis, ut per exigua pars illi relinquatur. Idem ibid.

^b Socratis omnis oratio & in virtute laudanda, & in omnibus hominibus ad virtutis ſtudium corroborandi conſumebatur, perfectum ſibi opus eſſe ratus,

ſi quis ſatis eſſet concitatus ſua corroborazione ad ſtudium cognoſcendæ percipiendæque virtutis. Quibus enim id perſuſum eſſet, ut nibil mallent ſe eſſe, quam bonos viros, iis reliquam facilem eſſe doctrinam. Deſid. Jacot. de Doctr. Philoſophor. ex Cic.

SERMO QUINTUS.

Viro Patricio gratulatur non quod uxorem duxerit nobilem, pulchram, divitem; sed quod probam. Eum hortatur ad agenda viro digna, & ad imitanda exempla majorum suorum.

N priscis si quid sapienter Roma triumphis
 Instituit, fuit ille, duci qui servus ovanti
 Adstabat, monitusque dabat gestatus eodem
 Curru, ne victor sibi plauderet, & populari
 Inflatus nimium fortasse dehisceret aura. ^a

Namque coronati postes, densæque fenestræ,
 Et via tecta croco, & cives e sedibus omnes
 Effusi celsò sublimes pegmate, misti
 Vel populo ambiguo clamantes: jo triumphe
 Certatim, sonitus fidium clangorque tubarum
 Et plausu & lætis plena omnia vocibus ire
 Transversum victorem agerent, facileque caducum
 Sinciput afficerent subita vertigine, ni quis
 Hunc prope mortalis naturæ testis adesset,
 Qui tot lata inter fati meminisse doceret.

Adsum ego, MARCELLINE, tibi comes additus unus
 Tot laudatores inter, qui certa monere
 Ordiam, & prono populo contrarius ibo.
 Instar enim victoris ovas, veherisque per urbem

Aura-

^a Imperatori triumphanti adstabat servus auream coronam gestans imminentem capiti victoris, quod sic Juven. explicat Sat. 10.

*Quippe tenes sudans hanc publicus;
 Et sibi Consul
 Ne plaudeat, curru servus portatur eodem.*

Aurato curru, vehitur LUCRETIA^a tecum,
 Vosque omnis tectis & agris effusa juvenus
 Turbaque miratur matrum: vos versibus astra
 Incomitis tollunt pueri super, atque puella:
 O digno conjuncta viro pulcherrima conjux^b
 O par, cui nullum Venus æquum junxit, & in quo
 Regna Cupido tenet, tota & vis fervet amoris!
 O... sed ego medius cœptos abrumpo triumphos:
 Nam pars una chori jure atque ex ordine canto,
 Non quæ qualiscunque mihi dictavit Apollo:
 Omnia namque novis solet indulgere maritis
 Ductus adulator, nec veris gaudia falsa
 Secernit, vitiis metuit nec prodere laudes.
 Me culpabit Hymen, solos qui admittit amores,
 Qui lusufque jocosque procax & libera verba
 Et Fescenninos^c in connubialia festa.
 Quid mihi cum nato Veneris Bacchique remoto
 Longe homini sacris ab talibus? Ille juvenæ
 Sola voluptatis dulcissima pocula præbet,
 Ille suis facibus flammæ succendit in unum
 Corpus in ardentefque genas oculosque micantes:
 Quid multa? insanit. Nil mirum: nam quid amaret,
 Nî quod eum a puero fœdi docuere parentes?
 Non ita formabis, dederint quam Dj tibi prolem,
 MARCELLINE, tibi tua nec LUCRETIA solam
 Ob faciem, ob nigros oculos, ob labra placebit
 Purpurea: heu! veluti flos decidet ista venustas:
 Vultum ruga brevi, frontemque senilis arabit,
 Et tua quanquam aderit, sit ubi LUCRETIA quæres,

Quæ-

^a Nomen uxoris.^b Talis est, qualem operat Juv. Sat. 6.
*Sit formosa, decens, dives, facunda,
 vetustas
 Porcibus disponat avos, intastior
 omni**Crinibus effusi bellum dirimente
 Sabina.*^c Fescennini versus dicti a Fescennia
 urbe Etruriæ, vulgo Gallese, ut pu-
 tant, cantari soliti in nuptiis, pleni erant
 omni obscenitate & probro.

Quaret idem de te, & mirabitur illa vicissim.
 Non igitur, quod sponsa pari formosa marito
 Nupserit, aut grandi faciat te dote beatum
 Judicio vulgi: non quod gradiatur amicta
 Ornatus Argivæ Helenæ, collumque manusque
 Sidera gemmarum vario splendore læcessat,
 Vel quod ab Assaraco genus aut Antenore ducat,
 Gratulor: hæc siquidem bona sunt communia multis,
 Quis animi dotes desunt moreisque pudici.
 Immo Threjicio quæ Cressa puella tyranno
 Nubit, habet pretiosa magis melioraque, sive
 Naturam spectes, nam lecta e millibus una est;
 Seu fortunam, auro nam Ganges ditat, Erythra
 Gemmis & Xanthus Phrygianis vestibus: ultra
 Nil habet, inimo mali, quam dos, est portio major:
 Quippe viro mala sponsa malo datur, unde propago
 Deterior venit. Sed abibam longius, ad te.
 Jam redeo, lætorque, novelle marite, quod uxor
 Orta domo magna, non ulli dote secunda,
 Non ulli forma tibi cesserit: hæc tamen aucta
 Tantis muneribus nullo sit turgida fastu,
 Nullis fortunæ illecebris sit capta, nec ausa
 Quidquam horum, peccant quæ magni sæpe penates.
 Quin ea divitias, formam, genus, & quod amare
 Suecimus insani multaque extollere laude,
 Despicit, una animi reputans bona, dotis & instar
 Virtutem ostentans solam, referensque parentem
 Moribus innocuis utrumque difertius, ipsa
 Quam voce, incessu, præstantis imagine formæ.
 Artes edidicit tenues monstrante severa
 Matre, omnes arcente feris & veste cinædos.
 Illa suas molli vestes intexuit auro,
 Pinxit acu pallam, capitis redimicula nevit
 Fila manu ducens subtilius arte Batava.

Artem

Artem at longe omnem divina modestia vincit.

Vive tui, sponse o' felix, securus amoris;

Non hæc ornando capiti cirrisque ligandis

A quarta octavam famulas adhibebit ad horam,

Non hæc, moris ut est hodie, longa otia ducet

Inter amatores oculis subducta mariti:

Namque ubi sunt hodie prisca connubia seeli,

Cumque pudore fides sacri & reverentia nodi?

At tua semper erit tecum LUCRETIA, vel cum

Discedes peregre, te corde animoque sequetur

Clausa domi famulas inter; nunc pensa operamque

Distribuens, nunc thure lares geniosque vaporans,

Atque manus puras tollens felice mariti

Pro reditu, paribus quem votis ambo petetis:

Iussa dabis, conjux latissima iussa facieset,

Nilque vetabis, opus nisi quod moderatius & rem

Curet utramque; potest si res non una videri

Horum, quos animus regit unus & una voluntas.

Præerit illa domi; tu publica munera obibis,

Consilioque reges urbem, patribusque præbis

Forti animo suadens leges serventur ut æqui,

Ut bona contineat pax & concordia cives,

Pareat & duro repressa licentia frano.

Nam quibus assuesti juvenilibus artibus, ense

Ludrica vel tentans certamina, vel pede terram

Pulsans, atque viam faciens sine termino, agensve

Aut Davum aut Pyrrhum toto plaudente teatro:

His, inquam nugis vale dic, jocularia & ista

Grandior abjicias: etenim quod comicus & quod

Saltator faciunt, vel quod mirmillo mariti

Non sunt patricii dignum decus. Haud nisi raro

Uttere; nempe domi quum res tibi facta forique,

Quum

^a Cum hujusmodi forte uxore dicebat alterum, quo ducitur, alterum, quo fertur. Apud Stob. Serm. 68.

Quum fuerit consultum agris pecudumque magistris,
Aut curis solves animum studiisque severis.

Ne longum faciam, majorum exempla tuorum
Consule: nam pictos horum longo ordine vultus
Aspice, & tecum muto licet ore loquentes
Hortantesque sequi, vel quos in rebus agendis
Rexit consilium rara & sapientia, vel quos
Juvit naturam causasque inquirere rerum.

Hi MARCELLINÆ gentis nomenque decusque
Excoluere, tuum facturi hac lege, propages,
Ut famam gestis, moresque imiteris avorum.^b
Hoc age, MARCELLINE, viam virtutis apertam
Corripe: jam faciet pulchra te prole parentem,
Deque suis addet LUGRETIA moribus, & vos
Et vestros natos similes utrique parenti
Agnoscentque suos atavi, serique nepotes
Nati ad virtutem vestigia vestra sequentur.

SER

^a Ludo & joco uti quidem licet,
sed sicut somno & quietibus, ceterisque
quum gravibus seriisque rebus satisfice-
rimus. Cic. 1. Offic.

Nec hujus pudet, sed non incidere
ludum. Hor. lib. 1. ep. 14.

^b Cur Allobrogicis & magna gau-
deat ara

Natus in Herculeo Fabius lare; si
cupidus, si

Vanus & Euganea quantumvis mol-
lior agna,

Si sene, ut attritus Catinensis pumice
lumbum

Squalescentes traducit avos, emtorque
veneni

Frangenda miseram sanctas imagi-

ne gentem?

Tota licet veteres expernent undique
cera

Atria, nobilitas sola est atque uni-
ca virtus...

Esto bonus miles, tutor bonus, arbi-
ter idem

Integer: ambigua si quando sis abere
testis

Incertaque rei, Phalaris licet impo-
ret, ut si

Falsus, & admoto dicet perjuriam
tauro,

Summum crede nefas animam pra-
ferre pudori,

Ei propter vitam vivendi peragere
causas. Juvenc. Sat. 8.

SERMO SEXTUS.

*Adolescenti Militiam adire cupienti exponit belli incommoda .
Ne verò minus æque sentire videatur de arte nobilissima ,
subdit ejus decus & emolumenta .*

ESTES urbanas pertoesus & otia
paci

Ad Martemque sagumque ruis,
MARCELLE, nec audis
Consilium timidæ matris, nec
vota puellæ
Nobilis & pulchræ, qua te
cupit illa morari
Conjugium objiciens properan-
ti. Tertius adsum

Hinc harum lacrimis accitus & inde rogatu
Sæpe tuo, tanquam gravis hæc me judice causâ
Sit dirimenda. Foret mihi si res integra, nec te
Ad bellum hortarer, nec acerbum matris inirem
Consilium. Quid enim juveni sit durius usquam
Connubiale jugo? ^a Vitæ cum matre per annos
Plurifve minufve decem ducendæ commodus effem
Suasor utrique: nurum nam tardius illa volentem
Imperitare ^b, domum conduceret, ipse periclis
Liber ab innumeris tacite fieres vir, & aptus
Duro oneri prolis formandæ moribus, atque
Rite domus moderandæ. Istæ sententiæ si te

D

Com-

^a Plato l. 4. de leg. censet uxorem non ducendam ante trigessimum annum. Arist. 5. Polit. c. 16. non ante trigessimum sextum. Ea quippe ætate & corpus robustius est & constantior animus aptiorque ad familiam administrandam. Quod si juniores sæva illa Veneris urtica morderit, nullum mea sententiæ salu-

brius remedium, quantum fieri potest inter pares, celeri conjugio.

^b Antiquum poetam audivi scripssisse in tragedia,

Mulieres duas peiores esse, quam unam. Plaut. in Curcul.

Uno animo omnes socrus oderunt nurus. Terent. in Hecyr.

Commovit, verbum non amplius addo . Sed horrens
Te Bellona vocat : nosco vultumque oculosque :
Nam nutas , voceſque alias non percipis æquus .

I quo cœpiſti pede : demum non ita peſſum
Bellatoribus omnia eunt , ut eos quoque niſu
Matrum nos lacrimis , nos & complexibus artēſ
Diſtineamus . Agros colit hic , nemus ille pererrat
Venator , multi cumulata mercibus æquor
Nave ſecant , multi variis ſeſe artibus ortu
Præclari licet exercent : ſed maxima turba eſt
Nobilium nata omnigenos haurire liquores ,
Ludere , græcari large , dormire profundum ,
Nil urbi præter numerum addere , demere fruges
Humano generi . Poſtremos odit & horret
Mater anans operum , primos non approbat . Ergo
Quid ſupereſt , quod agas ? ſoli ſervire Minervæ
Non vis , nec mutos ævum inter ducere libros .
Maſte animo , MARCELLE , bonas tibi ſuggerit artes
Mavors : miles eris , non qualis Homericus ille ,
Uno qui cecidit pugno , terramque momordit :
Nec qualis Plautinus erat , quem riſimus ambo
Altum in Phylacidæ * denſo doctoſque theatro ,
Dum rueret , tereret , diſperderet omnia verbis .^b

Miles eris , bellumque tibi prius hoſte movebis
Quolibet : eſt nam te tibi nemo infeſtor ipſo .
Arma modumque dabit vincendi bellicus ardor :
Nam fauces veteri ſolitus recreare Falerno ,
Placabis quandoque ſitim vel flumine vivo ,
Vel , ſtonachum cohibe , viridi ſpiſſaque lacuna .

Mol-

a Nomen Arcad. clarifi. viri Franciſci Laurentini Generalis Cuſtodis Arcadiz , cujus voce ac præceptis formati egregii adoleſcentes Plutinas comædiis ſolent doctè naviterque agere omnium doctorum virorum ac procerum

concurſu & plauſu .

b Viſ. apud Plaut. Militem glorioſum , cujus machara

... miſere geſſit factum facere ex hoſtibus . in Prol.

Mollibus in plumis longo das lumina fomno:
 Is fed erit brevior, quum lassus in asfere duro
 Procumbes, gravido nutans aut vertice circum
 Terga fugacis equi vice lecti mollis habebis.
 Dulcisonos calamosque lyrasque in tympana rauca
 Terribilesque tubas mutabis: ahenea pulchris
 Induces facili pro murice tegmina membris.
 Multa feres faciesque, gelu patieris & æstum,
 Nec questus lacrimasve fines erumpere, quod Mars
 Longis exciperet fannis altoque cachinno.

Denique naturæ votis contrarius ibis:

Namque aliter non fit miles, MARCELLE, nec arma
 Qui se non vicit, feret usquam victor in hostem.

Altera militiæ lex est, quam non violare
 Bis licet ^a: hanc imis ante omnia fige medullis.
 Parendum est ducis imperio quæcunque jubentis,
 Aut amnis reperire vadum, aut transire natatu,
 Aut penetrare hostis latebras, aut fallere silva.
 Nunc primum hostilem per apertum invadere murum
 Urbem, nunc agmen postremum claudere, contra
 Tutarique sequentem hostem, nunc pulvere cœco
 Surgit ubi nubes & densa cadavera plumbi
 Fulmen sternit, eo ruere atque lacescere mortem.

Hæc metuum? capitis mihi in urbe pericula centum
 Occurrunt paria, objecto terrore minora,
 Damno eadem. Nam quid mors istæ distat ab illa?
 Num minus hic, dubia qui cœna crudus obivit, ^b

D 2

Pu-

^a In bello errare bis non licet. Ex adag. Nam capitalis est quælibet in duccem contumacia.

^b . . . tremor inter vina subit, calidumque tricem

Excussit e manibus, dentes crepuere retelli.

Uncta cadunt laxis tunc pulmenta-

ria labris.

Hinc tuba, candela, tandemque beatus alto

Compositus lecto crassisque litatus anemis

In portam rigidos calces exponit.

Perf. Sit. 7.

Putrescit, quam qui tormenti glande petitus
 Extemplo riguit? num qui vino vel amore
 Fervidus * ascivit sibi dirum in pectore vulnus,
 Procumbit melius, quam qui mucrone vel hasta
 Pro rege aut patria certans definiit ævum?
 Causa necis laude hunc decorat, probro afficit illum.
 Confirmas igitur quo me terrere laboras.

Maeste animo, juvenis generose, haud te moror ultra.
 Imo gradum ut citius moveas, post aspera dura
 Omnia felicis tibi jam clarissima dicam
 Proemia militia. Quacunq; ex stirpe creatus
 Induit ut sagulum, genus exuit, atque aliquo esse
 Incipit in numero: vallum non litigat extra,
 Nec procul a castris: fit liber, & omnibus idem
 Aut ultro colitur, castrénsi aut veste timetur.
 Nam fit militibus quacunq; injuria, regem
 Lædit, & ultrices ciet omni ex parte cohortes.
 Urbe autem capta signisque ex hoste relatis
 Victoꝝ ut exultat, prædam dum vectat, opimas
 Et legit exuvias! illi par nulla voluptas.

Perge age jam mihi dic forti quis milite honoris
 Plus habet & lucri? nulla est domus ampla nec ullum
 Nobile ubiq; genus, cui non sua Stemmata ^b primus
 Indiderit miles factis umbone notato
 Clarus & induperatori delectus ad omne

Dis-

a Periculosam juvenis indolem de-
 scriptam habes uno versu ab Hor. l. i.
 epist. 1.

*Invidus, iracundus, iners, vinosus,
 amator.*

Sed *Nemo adeo ferus est, ut non misce-
 scere possit.*

*Si modo cultura patientem præbeat
 aurem.* Ibid.

b *Multaque præterea factis in po-
 sibus arma.*

*Captivi pendent currus curvaque
 secures.*

*Et crista capitem & portarum in-
 gentia claustra.*

*Spiculaque clypeisque creptaque ro-
 stra carinis.* Virg. 7. Æn.

Hinc originem habuere Stemmata No-
 bilitatis, quibus multo plus affert digni-
 tatis res militaris, quam juris civilis
 gloria. Cic. pro Muræa.

Discrimen belli. Quis agros atque oppida magnis
 Obtinuit titulis, quæ non & baltheus unctæ
 Vel caligæ dederint? Bello ingens copia rerum
 Nobilitasque venit. Tibi non aliunde vetusta
 Fulget origo, tuis nec tanta accessio facta est
 Rebus: utrumque atavis servare & reddere debes
 Auſtum poſtgenitis. Laus est exordia parvis
 Ducere principiis. Partes ne poſce tribuni
 Primo aditu, meritis nec præmia quære priora.
 Olim tyro fuit Pompej victor ^a, & orbis
 Terror Alexander; nodosam vertice vitem
 Et Marius fregit, quum pigra castra dolabra
 Lentus muniret. Sed prisca hæc fulmina belli
 Prætereo: Moschos ^b qui nostra ætate ab agresti
 Uſu & more rudi claras traduxit ad artes,
 Armis & nostris docuit certare modoque:
 Ignotus princeps didicit navale Batavo
 Fabrorum in numero duras agitare secures
 Et terebras, pinis acta testudine costas
 Innectens, sternensque humili tabulata carina:
 Nec puduit juvenem pedites numerarier inter,
 Et fossas aperire, & tympana tondere buxo.
 Non hos tyrones, MARCELLE, Gradius inani
 Spe pascit; primi venient ad munera pili,
 Atque olim tensa conducent agmina dextra.

Disce ubi vel denſare manum, vel tendere cornu
 Res poſcat, rursus vel flectere; quæ juga turma
 Utilius teneant, quæ valles, quo statuenda
 Castra loco, qua parte dolos fugiasve struasve.
 Disce quid addiderint antiquo tempora bello

No-

^a Julius Cæſar.

^b Petrus Alexiovitiz dux Moscorum
 par antiquis ac forſiſſimis quibusque

Imperatoribus. Vid. ejus vit. in hist.
 Acad. Reg. Scient. an. 1725. pag. 141.
 edit. Amſtelod.

Nostra, quid abstulerint ^a. Nam propugnacula & arma
 Olim poscebant majori robore membra,
 Majori nunc vi poscunt & acumine mentem.
 Eminus hic etenim pugnatur, cominus illic.
 Natura haud modico tibi robore membra creavit;
 Ornauitque animum meliori munere, magno
 Ingenio ^b, quo qui non pollet, inutilis arma
 Induit ad lixas mittendus onustaque plaustra.
 Est alias inter ars belli longa; Vegetj ^c
 Nostrorumque frequens præclara volumina versa:
 Pugna sed disces plus libris omnibus una. ^d

SER-

^a Inventio pulveris pyrii & bellicorum tormentorum artem militarem, valde immutavit, ut legentibus vitam v. g. C. Cæsaris & Ludovici Magni patet.

^b Illud ingenii magni est præcipere cogitatione futura, & aliquando ante constituere, quid accidere possit in utramque partem, & quid agendum sit, quum quid evenerit: nec committere aliquid, ut aliquando dicendum sit: non putarant. Hæc sunt opera magni animi & excelsi & prudentia consilioque fidentis. Temere autem in acie versari, & manu cum hoste configere, immane quidam & belluarum simile est: sed quum tempus necessitasque postulat, decernendum manus est, & mors servitutis surpitudinique anteponenda. Cic. 1. Offic.

^c Lege Vegetium satis purum & elegantem auctorem veteris rei bellicæ: ro-

centioris vero Errardum, Stevinum, Dogenium, Sardum, Marchium, Davillam &c. in quibus artis militaris studiosius nihil desideret.

^d Irridet eos Hor. qui se artem aliam scire putant sine præxi & exercitatione.

... Sapiens crepidas sibi nunquam Nec soleas scit: sutor tamen est sapiens: quo?

Ut quamvis tacet Hermogenes, cantor tamen atque Optimus est modulator, ut Alfenus vasser omni

Abjello instrumento artis, clausaque taberna

Sutor erat: sapiens operis sic optimus omnis

Est opifex, sic rex solus. Vellunt tibi barbam

Lascivi pueri &c. l. 1. Sat. 3.

SERMO SEPTIMUS.

31

Narcissum Aula famulatu initiatum hortatur, ut vana ornamenta deponat. Ostendit præter virtutes alias in Aula maxime necessariam esse patientiam. Studia & mores Aulicolarum describit.

OSTQUAM quid faceres hæsi-
sti tempore longo,
Aulicola es tandem, NAR-
CISSE: recenter ab ore
Barba revulsa, comæ cincto
& pulvere multo
Comtulæ, in obsequiis pronum
caput, & pede dextro
Urbane cedente retro, manus
utraque blando

Ori admota, dein nobis porrecta beatis,
Et vestis, qualem Ganymedes gessit, & aurea
Pyxis Havanensi folio, vel cornea cæpa
Farta Argentoratensi, & glans balsamo Etrusco
Una, alia Hungaricæ Reginæ plena liquore,
Horarumque index rutilans, pictumque flabellum,
Et reliqua, incedit qua vix Urania pompa,
Declarantque novum vitæ genus, & quod adisti
Urbanum munus. Sed si, NARCISSE, tulisti
Ambiguam præter nihil ista crepundia in Aulam,
Non tibi pro votis res cedet, erisque, quod olim
Illa fuit cornix, cui cum sorderet amictus
Ater, & horrentes rugoso in corpore plumæ,
Collegit plumas alias viridesque rubrasque
Et flavas glaucasque, caput tum versicolore

Crista

^a Quum adolefcens quidam comitor, ut Narcissus hic noster, Diogeni proposuisset quaestiuiculam, *Dis tu mihi prius,* inquit, *utrum sis masculus, an femina.* Laert. l. 6.

Crista exornavit, stellato & sirmate caudam
 Pavonum in morem produxit, & addidit alis
 Eoæ volucris spolia, & se denique forma
 Alitis ignotæ spectandam præbuit amplo
 Concilio volucrum. Primo est mirata caterva
 Prodigiosum animal non ullo tempore visum.
 Sed mox quum rauca cornicula voce salutem
 Dixit, aves fraudem noverere, & psittacus alas
 Vellere, & auratam pavo discerpere caudam,
 Et reliquæ corpus nudare. Venusta aliena
 Veste odium movit, propria turpissima risum.

Quæ, NARCISSE, geris, tua non sunt, vel potius tu
 Non es, quæ geris. Ex alieno carpere laudem
 Atque tumere, injustum est insanumque. Quis ergo es
 Detractis spoliis querendum est atque putandum.
 Servitis Procerum nitidos sectaris honores,
 Magnorumque requiris opem validumque favorem.
 Consilium non damno, rear licet esse latentem
 In patriis laribus, privata aut qualibet æde
 Tranquillum tutumque magis, quam trudere se se
 Turbam hominum in mediam, crebro quos æstuat inter
 Invidia, ambitio, infatiabilis ardor habendi.
 Perge tamen, sed non tibi sit grave pauca monentem
 Auscultare. Meis nec enim sermonibus aures
 Nunc primum præbes: docui nam semina rerum
 Te, sparsisque levi, ceu spargor & ipse farina
 Horum, inter cives quæ monstrant ducere vitam.

Rides, quum noster tibi Glabro fit obvius, ille
 Aulicola a puero Glabro, cui terga flagellat
 Fictitiæ pars una comæ, pars altera pectus,
 Utraque non molli non crispo facta capillo,
 Sed rigido & recto, caudæque simillima equinæ,
 Rara pilis, unum bis pectine tacta per annum,
 Crinibus Anchisæ consuta, aut Nestoris: ala

Imminet occipiti, claretque foramine multo
 Pileus, & nostro non multum dispare forina.
 Ad decus accedit capitis de gutture linum
 Pendens & bifidum, nigrum quod longior usus
 Fecit, & e gelido creberrima guttula naso.
 Adde manus lotas solis quandoque kalendis,
 Et coenum, veteri quod crassius hælit alutæ,
 Et plenas olido manicasque sinumque tabaccho.

Heus apage; hæc etenim movit mihi nauseam imago.

Cauponæ melius, quam Glabro serviat aulæ,
 Inquis. At extremum Glabro luridus occupat unum,
 Tu, NARCISSE, aliud. * Cauponæ convenit ille,
 Tu scenæ: nam utrumque nitens mediocriter Aula
 Respuit, hunc propter sordes, te propter odores.
 Neuter captabit fortunæ munera: nam sit

Quamvis capta oculis, naso bene pollet acuto.

Hunc igitur propra muliebrem ponere mundum,
 Orna animum virtute, & corpus veste virili,
 Inde aliquid spera. Sed qua virtute, requiris.

Dictis adde meis animum. Patientia primum
 Est opus Aulicolis, magna hinc patientia, demum
 Aulicolis opus est patientia maxima ^b. Noli ut
 Verbosum ridere nimis: nihil est pleonasmæ.

Hoc sermone: imo hac nunc es formandus in arte,

Et debes audire iterum. Patientia primum

Est tibi opus, dominum seu spectas, sive sodales.

Pharmacum hoc summo cape mane, hoc vespere fero.

Vifne, ut agas melius personam, hic experiamur?

Heus, NARCISSE. Vocat dominus, fuge, curre. Volasti

Quamlibet, argueris nimis esse moratus. At hoc, quod

Impero, fac citius. Rursum currisque facisque,

E

Len-

^a Dum vitant stulti vitia, in convivia currunt. Hor. l. 1. Sat. 2.

^b Aulicola interrogatus quomodo in

Aula profectisset, respondit: Injurias accipiendo, & gratias agendo. Sen.

Lentus es usque tamen. NARCISSE, venito. Tulisti
 Factum opus. At quid id est operis? nihil hoc facit ad rem,
 Vecors, in pedibus caput est tibi: te meliorem
 Perge, voca; primus quicumque occurrerit, ille est.
 NARCISSE. En revocat. Sosio quid pronus in aurem
 Dixisti? fateare: scio namque omnia. Forte ut
 Dicere cœpisti causam, tibi terga repente
 Vertit, & abrupto sermone minatur. Ad istæ
 Mussasti? periisse puta: scit enim omnia, & ultra.
 NARCISSE. Ecce quater media te jam vocat hora:
 Ne scapulis, ne fronte cave testeris, amaro
 Siquid habes animo, nam trabs pariesque loquuntur,
 Et tabulæ & statuæ: mutum preme corde dolorem,
 Ique libens; semper latos ostendito vultus,
 Dicitio verba favis mage dulcia, poscito magnam
 Erratis minimis veniam, sis denique ad omne
 Imperium domini facilis, velut igne propinqua
 Cera premi in cunctas, vertique parata figuras:
 Nam non vitares funesta pericula vitrum.

At meus, inquis, herus non est his moribus: illo
 Nobilius nihil est, nihil est humanius usquam.
 Donat sæpe, jubet raro, cum nemine quidquam
 Conqueritur; mihi quin oculo connivet amico,
 Meque amat ante alios. Tibi cetera gratulor, ævum
 Nam priscum tales dominos vix protulit: ast hoc
 Postremum, NARCISSE, fides si certa fatenti est,
 Non bene vertet. Heri primum testantur amorem,
 Blanditias adhibent, dextra amplectuntur amica,
 Ut sensim explorent animum moresque suorum:
 Deinde ista siquid patet arte, quod ante latebat,
 Illico friget amor, mellitis aspera verba
 Succedunt, veræ & fictis amplexibus iræ.
 Anne aliquid latitat, cujus te forte puderet,
 Si notum fieret? veteri es bene notus amico:

Verum

Verum audi solus. Ludis, NARCISSE, bibisque,
 Cetera scit quædam Phyllis, nisi nomine fallor,
 Quam sæpe invisis, cui donas munera, propter
 Quam tabescis. Ab hoc, fumi nihil igne vereris
 Effluat ad dominum? lusor, potator, amator
 Non poteris latuisse diu. At ludoque meroque
 Jam dudum abstineo, nec certos exeo fines,
 Aut in utroque modum: virtutem Phyllidis ipsa
 Phyllide amo magis, atque ideo sine Phyllide possum
 Vivere: quod rarum est nostram inter conditionem.
 Qua mihi igitur culpa dominus succenseat? Ipsa hac,
 Quod culpa caruisse putas: nam causa querendi est
 Semper in arbitrio domini; reus est, domino qui
 Non subito consentit. Aget, quod forte labore
 Mutare, & facti recidat ne dedecus in se,
 In te ipsum vertet^a; quia peccat nemo potentum.
 Ecquid ages, diceſſe alieno errore gravatus,
 Qui nescis, NARCISSE, tuos, renuisque moneri?
 Hic labor, at muto quantuslibet ore ferendus.

Hoc quoque finge animo, quod magnis semper in Aulis
 Evenit. Assiduus noctuque diuque secundo
 Conclavi stabis, dominoque fideliter annis
 Pluribus auscultabis anhelans muneris hujus,
 Alteriusve vices. Veniet te junior alter,
 Imberbis, sciolus, sibi fidentissimus, atque
 Omniteneus, primoque loco statuatur, & illi
 NARCISSE plenus meritis canisque capillis
 Serviet. O miserum, nitida qui fudit in Aula!
 O tormentum ingens, sævum, crudele! dolebis,
 Nec lamentari, tua nec producere jura
 Fas erit: imo senex truderis ineptus in ædem
 Auliculis miseris erectam in sine Suburræ,^b

E 2

Si

^a *Quidquid delirant reges, pleſſuntur Achivi*, Hor. l. i. ep. 2.

^b Ad templum Sancti Laurentii in Fonte.

Si nihil in feros loculis servaveris annos.
 Hocne sapit stomacho ? tamen est glutire necesse.
 Sunt hodie, NARCISSE, senes rerum omnium egeni,
 Queis hilaris nupsit prima fortuna juventa,
 Quique potentis heri fuerant amor, atque voluptas.
 Sic olim tumuit quadrupes phaleratus, & aurea
 Mandit frana, trahit nunc trito epirhedra collo.

Sed de cirratis jam sermo sodalibus esto:

Hinc etenim pariter tibi multa ferenda supersunt.
 Ergo tibi, NARCISSE, oculo connivet amico,
 Teque amat ante alios dominus. Seges ista futura est
 Rixarum fœcunda: movet nam filius albæ
 Gallinæ invidiam, movet hæc terramque erebumque,
 Ne fortuna diu tibi rideat: utque pudendum
 Per latebras serpat vitium, primum esse susurrant
 Te delatorem: frontem tibi nemo ferenam
 Ostendit, præsentem silent te protinus omnes.
 Hic nixus cubito dormit, foede ille lacertos
 Tendit hians, abeunt alii, duo crebra vicissim
 Verba serunt timidi, tendas ne proximus aures.
 Peste laborantem certatim arcere videntur.
 Os aperis, alius te scommate figit aperto,
 Testo alius jaculo mage vulnerat. Ilia bilis
 Si tibi movit, & incendit color igneus ora,
 Rident, jucundam gaudentque reponere scenam.
 Objurgas, centena tibi vox obstrepit auri
 Acrior; haud aliter quam quum latrat icta lycisca,
 Undique concurrunt hirti, allatrantque molossi,
 Mordentque, & præstat causam perdendo pacisci.
 Nam si cum domino quereris, poscisque nocentes
 Ad poenam, hunc circum cuncti velut agmine facto
 Te contra pugnant, & veris falsa remissent,
 Donec suspicio de te gravis insidet illi,
 Quamque merent ipsi, tu poena dignus haberis.

I nunc,

I nunc, & fodes aliorum nomina defer.

Nil, miser, ergo tibi superest, nisi probra supino

Ore bibas, crudusque imo sub pectore condas.

Ingenui sed non, inquis, tam turpia miscent

Jurgia; disceptant civiliter, & simulare

Consilium vultu noverunt. Hinc quoque ne te

Non facile expedias, vereor: nam liber & ultro

Candidus es, proprio res & cognomine dicis.

Vecordem dicis vecordem, fallere suetum

Dicis mendacem, gibbum, luscumque, glabrumque,

Quisquis ut est, quemcunque vocas. Non utitur Aula hac

Nomenclatura; filet, aut virtutis amictu

Abcondit vitium. Vecordem, fallere suetum,

Prudentem dicit, cautumque, & monstra pusillis

Indigitat nœvis*. Sed adhuc enormius erras.

Care, tibi quisquis dixit, dextramqueprehendit;

Exultas, olim Pylades ut nactus Orestem:

Pandis ei subito secreta, omnique doces de

Vita, de studiis, fidibusque armisque, præisti

Quis omnes socios, æquavisti que magistros.

Quas tribuis laudes tibi, libertasque loquendi

Dissidium parient plusquam civile: vocabit

Te quis Aristotelem, quis Ariona, vel quis Achillem.

Nobiliora hæc sunt gibbo, luscoque, glabroque

Nomina, sed probrosa magis tibi dicta; resultant

Atria nam longo post hæc præconia risu.

Addunt judicium prudens, animique sagacis

Vim magnam, natumque novum gratantur Achatem

Cui-

a ————— hunc varum disfortis cru-
ribus, illum

Balbusis scaurum pravis saltum ma-
le talis.

Parcius hic vivit, frugi dicatur;
ineptus

Et jactantior hic paulo est, conscin-

mus amicis

Postulat ut videatur. At est trucu-
lencior, atque

Plus æquo liber, simplex fortisque
babeatur:

Caldior est, acres inter numeretur

Hor; l.1, Sat:3.

Cuilibet Æneæ; laudant secreta tenentem,
 Solertemque virum, emissis hinc inde cachinnis.
 Ni regis hic animi jamjam turgentis habenas,
 Verum aufcultabis velamine tu quoque demto.
 Nam nihil ignosci sibi vult, qui garrir in omnes.

Fer, NARCISSE, alios: nullo patientia fructu
 Uberiore viget. Pulcher te & turpis amabit,
 Te doctusque indoctusque: omnes nam sibi plaudunt
 Utlibet, idque audire pudet, quod non pudet esse,
 Aut facere. Hinnit equus, bos mugit, cetera promunt
 Bruta sonum, quoties locus & res poscit & hora.
 Disce docendus adhuc quod monstrant bruta; silendum est,
 Niquid habes melius verbis, atque oris hiatu.

At caveas, moneo, ne quum sincerior esse
 Desinis, assentere: etenim hoc est turpius illo. ^a
 Mi fatis est, si non nebulonum more, bonorum
 Traducis mores, & iniqua laude ruentes
 Sponte sua in vitium veluti calcare perurges.
 Audita virtute hilares ostendito vultus,
 Aspectu vitii coram serpentis eosdem
 Contrahe; nam verbis reprehendere munus & ætas
 Et pudor impediunt. Vitium magis ore silenti
 Subtristisque premes, quam nos sermone, Deoque
 Vindice demonstrato. Æquali est tanta potestas.

Aulicolam aut aliqui fortasse probumque piumque
 Ridebunt. Fies ideo improbus? huic scopulo, omnes
 Quo semper fatui pereunt, hærebis? at istam
 Cur non cæsariem attondes, pompamque decusque
 Fœmineum, sapiens quod ridet quilibet? aut cur
 Verborum effluvio differs opponere vallum,
 Quum plures in te reprehendant hoc vitium, quam

Qui

^a In obsequio comitas adfit; assentatio vitiorum adjuvrix precui amoveatur, quæ non modo amico, sed ne libero quidem digna est. Cic. in Læl.

Qui te stulte ridiculum probitate putarent? ^a

Horum rumores facias uno asse minoris,
Nec cura, crepitent seu sursum, sive deorsum. ^b
Sola etenim probitas tibi conciliabit amorem,
Atque fidem domini: livorem vincet & astus;
Hosque prius, qui te riserunt, coget honorem
Ferre tibi, vacuumque caput nudare, tuisque
Plaudere si minus, at non obtrectare triumphis.
Cujus enim pectus non expugnabis honestis
Moribus, ingenuo vultu, sermone benigno,
Parco & prudenti, cuicumque favere parato,
Nulli animo nocuisse, omni procul ambitione,
Arte procul miseros homines spe pacere inani?

Eja agito, NARCISSE, viam percurrito apertam.
Si non pervenies ad rerum culmina, recte
Factorum capies ingentia præmia laudes,
Atque illam, imbuitur quæ nullo felle voluptas. ^c

SER-

^a Ceterum si te video celebrem secundis vocibus vulgi, si te intrante clamor, plausus, & pantomimica ornamenta obstreperant, si tota civitate te feminae puerique laudaverint; quid ni ego tui miscerear, quum sciam, quæ via ad istum favorem ferat? Seneca Epist. 29.

^b Verba sunt pene ipsa Senecæ contentis ejusmodi nebulones.

^c Nunquam mehercule ego neque pecunias, neque testa magnifica, neque opes, neque imperia, neque eas, quibus maxime adstricti sunt, voluptates in bonis rebus esse numerandas duxi: quippe cum viderem homines rebus his circumfluentes, ea tamen desiderare maxime, quibus abundarent. Cic. in Parad.

SERMO OCTAVUS.

*Quintum lucri cupidum hortatur ad amplectendas nobiles artes
Architecturæ, Picturæ & Sculpturæ quarum Deum au-
ctorem esse demonstrat. Clementem XII. Pontificem Maximum
bonarum artium fautorem & Urbis instauratorem laudat.*

URSUM, QUINTE, petis qua
vitam præstat in arte
Ducere; sæpe datis ignoro merce
quid addam
Consiliis. Nostras ad Musas
castra penumque
Vix hortor transferre: quid
has mihi consulis artes,
Inquis, quæ studio plerunque
coluntur inani?

Quid profunt Musæ, quid vestra poemata, nugæ?
Quis vatum locuples per carmina factus? amarum
Dant apiumque hederamque; quid hoc, ubi scissa lacerna
Admittit frigus, premit aut angusta domi res?

Hæc tu in tantorum conventu & luce virorum?
Os occlude, miser, ne te tuus indicet esse
Aberitanum ^a sermo. Nil deficit illi,

Qui nil optat; ^b habent Musas & carmina vates,
Id satis est, miseris non sunt satis omnia ^c avaris.

At miscere tibi quoniam libet utile dulci,
Ingenuoque homini dignam vis pergere ad artem:
Non longam ire viam iubeo: Capitolia votis

Ipsa

^a Aberitas populos Thraciæ stupor-
mentis obnoxios fuisse tradit Cic. l. de
Nat. Deor.

^b Non esse cupidum pecunia est: non
esse emacem vestigal est; consentium

vero rebus suis esse, maxima sunt cer-
tissimaque divitiæ. Cic. in Parad.

^c Desunt inopia multa, avaritia &
omnia. Sen. ep. 168.

Ipsa tuis hodie sunt respondere parata . *
 Hunc testor florem juvenum , qui gnaviter artes
 Exercent promuntque , quibus Deus auctor honores
 Contulit ingentes , ingentia contulit omnis
 Præmia conditio . Nostris mentem arrige dicitis :
 Nam tua res agitur . Quid causæ dixeris esse ,
 Quinte , quod ad studium pueri quum vique minisque
 Sint cogendi , ultro natura & sponte feruntur
 Ad pingendi artem sculpendique ædificandique ?

Aspicias hos etenim cuneis parvaque securi
 Ligna parata focis turmatim scindere , vile
 Cogere cæmentum , lapides vectare , lutoque
 Nunc vel in ædiculam componere , nunc vel in hostem
 Moliri oppositum vallum turrimque timentem
 Vim zephyri : cultrix vel parvula turba Deorum
 Tempa facit , niveis ornatque altaria vittis .
 Sæpe vides alios calamo , setisve coactis
 Nunc spumantis equi , nunc Thracis in arma ruentis
 Effigiem formare : quod & risu ora resolvat ,
 Addunt inventis nova , vel jam fingere discunt
 Naturæ maculas imitantes turpius : Aulo
 Enormem appingunt nasum , Rutilæque tumentem
 Amplificant gibbum , Tuccam faciunt Polyphemum .
 At quis non veteri lino , cretave sequaci
 Corpora nostra puer , quæ non virguncula format ,
 Et locat in cunis , & parva in sede reclinat ?
 Rides , Quinte ? docent tamen hæc nos philosophiam
 Ludicra : nam pueri divina ab origine sensum

F

Ho-

a Tertio quoque anno nobilium artium architecturæ sculpruræ & picturæ monumenta publice exponuntur in Capitolio ad excitanda laude & præmiis juvenum ingenia , seguta ad tam præclarum institutum pecunia a

Clem. XI. Pont. Max. bonarum artium fautore ac patrono . Habitus est hic sermo in acad. ibi magnificentissime celebrata an. 1732. coram Eminentissimis S. R. E. Cardinalibus & amplissimo concilio ex omnibus Ordinibus .

Horum traxerunt operum, praxisque capacem. *

Artibus his usus Deus est, quum prodiit extra
 Se ipsum operans, artes has limo immiscuit udo,
 Ex quo constamus. Jussit natura creatrix
 Res causis prodire pares, similique moveri
 Indole. Quando igitur Deus est primordia rerum
 Aggressus, cuicumque locum signavit in orbe
 Æde velut magna: cælos ad fornicis instar
 Erexit duplici nitentes cardine, terras
 Libravit medias immobile fundamentum.

A terris undas, & ab undis abscidit auras:
 Pars suprema Deos, volucres agitabilis aer,
 Terra feras cepit, ceperunt æquora pisces.
 Hinc omnis fabricæ ratioque ordoque domorum
 Doricus Etruscusque. Dehinc mirabile coepit
 Sculptor opus. Docilem fingens manus abdita limum
 Condidit humanos artus vultumque decorum,
 Ossaque cum nervis hærentia, cumque micanti
 Junctas arteria venas, tenuissima pellis
 Quas tegit objectas oculis tamen atque videndas.
 Hoc primum est, opifex quod castigavit ad unguem,
 Hoc tibi, Praxiteles, tibi magne Lysippe, imitandum
 Hoc dedit exemplar fictor Deus ante Prometheus.

At quis sat digno celebrabit carmine, facto
 Quas veneres pictor divinus, quosque lepores
 Addidit? Ex auro flavos per terga capillos
 Demisit, candore eboris frontemque manusque
 Obduxit, pinxitque genas violisque rosisque,
 Jussit & ex oculis cælestibus æmula flammis
 Lumina succendi. Sed dixerit omnia nemo
 Ornamenta hominis: siquidem latet intus imago

Al-

a ————— venerabile soli
 Sortiti ingenium, divinatorumque ca-
 paces,
 Atque exercendis capiendisq; ar-

tibus apti,
 Sensum a cælesti demissum traximus arce,
 Cujus egenti prona & terram spectan-
 tia. Juv. Sat. 15.

Altera nobilior, divæque simillima^a formæ,
 Quam non nostræ artis, non nostri sanguinis edunt.
 Hanc, Quinte, integritas, pudor hanc probitasque fidesque
 Et veri decorat species & cultus honesti.

Illi nil humilis tellus, nil astra dederunt:
 Est divina quidem, sed scripta in pulvere imago:

Quælibet aura nocet, delet fera quælibet illuc
 Appulerit. Mentem cohibe, si forte tumescit,
 Pelle voluptatem, nulla est fera sævior illis.

Ad rem propositam redeamus. Nos Deus esse
 Artifices voluit; pueros infudit in ipsos
 Nobilium species operum, quæ siquis inertis
 Desidia liber primis tractabit ab annis,
 Hunc olim divinum hominem fore nemo recuset,
 Qui sit templa Diis positurus, tecta domosque
 Magnificas homini, securas civibus arces:
 Qui revocet, Libitina, tuis heroas ab urnis,
 Et longum donet vitam producere in ævum
 Marmore vel Phrygio, vel nobilis ære Corinthi:
 Arbiter aut olim venturi temporis ante
 Ora oculosque alta res in caligine mersas
 Facunda exponat tabula. Vidi ora severi
 Judicis, extremo qui tempore fasque nefasque
 Discutiet: vidi mistum, aut vidisse putavi
 Ingenti turbæ pavidum te, Quinte, sed ibam
 Pone ego pallidior. Spectanda est tristis imago
 In Vaticano: ^b sæpe huc te confer, ab illa
 Et sapere, & mores componere discere per artes
 Fidas virtutis comites vitæque magistras. ^c

F 2

Non

^a *Quid parem Deo facit? animus, sed hic rectus, bonus, magnus. Quid aliud voces hunc, quam Deum in corpore humano hospitantem? Sen. ep. 3.*

^b *Judicium extremum in prospectu*

aule Sixtinæ pictum ab immort. mem. viro Mich. Ang. Bonarota.

^c *Sicut initium adium est janua, sic ad virtutem primus aditus est encyclopadia. Phil. L. de Prof.*

Non dum te ista movent? Superest ut, Quinte, videres
 In Capitolinis hodie quæ sedibus illas
 Gloria consequitur. Priscos ubi Roma triumphos
 Duxit, & extremæ cumulavit munera terræ,
 Hic artes omni potiores laude celebrat,
 Quis delubra, domos, monumentaque cetera debet,
 Atque alias inter nitidum caput extulit urbes.
 Hic sua victori proponit præmia; quanquam
 Ipsa sit una sibi merces victoria & unum
 Munus honor. Quantam dant Lumina prima Senatus
 Purpurei lucem! quantam qui Maximus orbem
 Divino regit imperio, paribusque tuetur
 Consiliis CLEMENS! In apricum, quod vetus ætas
 Signorum obruerat, profert, molesque petitas
 Temporis insidiis operoso marmore fulcit,
 Ornat & arte pari: Divis nunc æde paranda,
 Nunc tabulis mentes acuitque, manusque potentum
 Fervidus artificum movet, & decora alta reformat
 Artibus ingenuis, præcæ non invida laudi. *

Hæc legis, & cupidus famæ lucrique moraris?
 Eja age, consiliis quantocius utere, dumque
 Pono modum dictis, dubiæ tu ponito menti.

LIBER

En tibi inscriptio subjeçta aræ statuæ ei in Capitolio erectæ

CLEMENTI . XII . PONT . MAX

OB . SENATUS . PRIVILEGIA . AMPLIFICATA

EXORNATAM . EDIFICIIS . URBEM

LAXATAS . AREAS

DIRECTAS . PROLATAS . STRATASQUE . VIAS

VETERA . SIGNA . MULTO . ÆRE . COMPARATA

CAPITOLIUM . INVECTA . MAGNIFICEQUE . DISPOSITA

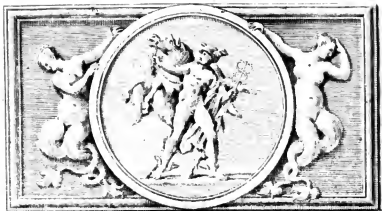
S . P . Q . R .

OPTIMO . ET . MUNIFICENTISSIMO . PRINCIPI

STATUAM . DECREVIT

— V —

LIBER SECUNDUS SERMO PRIMUS.

*Timet libro suo in lucem edito. Dicit se scribere ad erudiendam
juventutem exemplo P. Paulini, cujus orationes laudat. Poësi
unice intentos non probat, sed eam dumtaxat tanquam orna-
mentum aliarum disciplinarum concedit.*

N, PAULINE, tibi promissus
sæpe libellus
Prodiit in lucem. Vidisti mem-
bra seorsum,
Nec corrugasti nares, veluti
tuus est mos
Ad tricas apinasque * : at ju-
diciis instar amici
Feceris hoc, vereor : nam quam
mihî curta supellex

Sit, me non fugit : fateor noscoque salilli
Quantula sit mensura mei. Jam pagina discet

No-

* Sunt apina tricaque, & siquid nullius momenti, dictæ ab his duobus op-
vilius istis. Mart. l. 14. ep. 1. nempe res | pidulis nullo negotio a Diomede everlit.

Nostra, quid interfit privata dicier auri,
Dicier & cunctis, qui pangunt carmina, vel qui
Acres olfaciunt emuncta carmina nare.

Horum ego iudicium formido. Nam quid ubique est
Tam miserum tam turpe, tibi quam siquis ab æde
Musarum antistes dicat: cur carmina condis,^a
Aut quo hæc admisso meruere piacula chartæ,
Queis crocus & scomber foret aptior, & piper & thus?
Si mihi quis notus Musis & carminis auctor
Dixerit hæc, contra nil respondebo, sed ultro
Omnia concedam largus pro quolibet usu.

Hæc tamen haud multum me libera verba movebunt,
Horum si fuerint, qui culpant non quia crasse
„ Compositum, illepideve putetur, sed quia nuper,
„ Vel quia turpe putant parere minoribus: ^b illis
Non scribo: versent antiquos, iussa sequantur
Unica majorum: ast auctoribus officit atas
Si præfens, quidquid dicent, facientve secundum,
Hisce laborabit vitiis ^c. Hæc denique summa est:
Scribo juventuti, cui vena poëtica cordi.

Nos etenim ratio vitæ præfexit ælendis
Ingeniis juvenum ^d: hos exempla domestica scalpunt
Valdius externis. Hi te, PAULINE, Latine
Purgatum auctorem linguæ mirantur, & omnes
Ore tuo pendent taciti, quum verba figuris
Omnibus exornata facis, priscamque loquendi

In-

^a Nec satis apparet, cur versus fa-
ciat, utrum

Minxerit in cineres patrios, an triste
bidental

Moverit incestus: certe furit. Hor.
in Art. Poët. Illi enim videtur malum
poëtam, dum versus facit, poenam
luere pro magno aliquo facinore.

^b Idem lib. 1. epist. 1.

^c Nempe unum erit ex operibus præ-

sentis temporis, quæ ab illis improban-
tur.

^d Institutum Scholarum Piarum, ut
ex nomine patet, est Juventutem studio
literarum alliecre ad Pietatem, ac bo-
nis moribus informare. Ordinem hunc
fundavit Romæ an. 1622. Ven. P. Jo-
seph Calasantius Nob. Aragon. qui ibi-
dem magna Sanctitatis fama obit an.
1648. 8. Kal. Sept. aet. an. 92.

Instauras artem. Dixit Germania laudes
 Te dignas ^a, dicetque alias, imitanda juventæ
 Quod monumenta locas Ciceroni proxima. Eidem
 Hos ego versiculos dicto, ne forte libebit
 Quum post Virgilios Flaccosque recentibus uti,
 Omnes cogantur conflare aliunde libellos,
 Qui modice hunc nostrum, paucos si exceperis, ante-
 Cellunt: quin multi velut ægri somnia, mentes
 Corruptunt teneras, falsarum & imagine rerum
 Deludunt. Ergo bonus es formare Poëtas?
 Non mihi tale mei bene conscius arrogas munus,
 Nec veluti tu oratores, ita fingere vates
 Possum ego, nec cupio. Miraris? idonea rebus
 Omnibus eloquii vis & divina Minervæ
 Ars est, quæ populos concordii in pace tuetur,
 Quæ leges & jura foro defendit iniquis
 Judiciis, Divumque metu, aut virtutis amore
 A vitiis homines absterret, & ardua celso
 Suadet adire animo: quæ verbo denique ut uno
 Omnia concludamus, honore ^b potitur & ære.
 At quis consequitur Fæces, quis colligit aurum,
 Qui solas coluit Musas? mihi parcite, Musæ,
 Vester inops chorus est, ^c nullo ardet murice Pindus.
 Ergo meis totus præceptis nemo Poëta

Fiet,

^a Vid. Aët. Erudit. Lips. an. 1727. pag. 546. & aët. 1729. pag. 191. quæ referunt orationes elegantiss. P. Paulini a S. Josepho Schol. Piar. in Archigym. Rom. Eloquen. Profess. Editæ fuerunt Romæ an. 1727. & Lipsiæ 1728.

^b *Dua sunt artes, quæ possunt locare homines in amplissimo gradu dignitatis, una imperatoris, altera oratoris.* Cic. pro Muræ.

^c *Quid petis a Pbæbo? nummos habet arca Minervæ,
 Hac sapit, hac omnes sanerat una*

*Deos.
 Præter aquas Helicon, & fersa ly-
 rasque Dearum,
 Nil habet, & magnum, sed per-
 inane sopbos.
 Quid tibi cum Cirrha? quid cum
 Permessidos unda?
 Romanum propius, divitiisque fo-
 rum est.
 Illic ara sonans: at circum pulpita
 nostra
 Et steriles cathedras basia sola cre-
 pant.* Mart. l. 4. ep. 76.

Fiet . Homo soli nemo sibi nascitur ; omnes
 Utilitate aliqua naturæ lege tenemur
 Et prodesse aliis , & nullum lædere : quis mi
 Ex puris putis præstabit utrumque Poëtis ?
 Aut satyras scribet , sapiens quas nullus amavit ,
 Quasque premunt celeres probrosâ morte secures :
 Aut si non tanto chartam calamumque veneno
 Inficiet , turpes quandoque docebit amores ,
 Et putris in Venerem sua late incendia fundet ,
 Et dicet juvenum curas & libera viâ :
 Aut etiam , si Djs placet , arma virosque sonabit .
 Nil super hoc ? quanquam bella omnia , docta , diserta ,
 Non satis est . Adriæ peragrabam litora nuper ,
 Adque diem multam pransurus sisto vocante
 Me caupone , suam & multis laudante culinam .
 Haud mora , pisciculos assos apponit , & inquit ;
 Hesterni venti rhombos soleasque profundo
 Sub mare merferunt ; damnum reparabimus istis
 Parvis , sed sapidis . Dum laudat , prandeo , sed quo
 Plus edo , acuta fames minus exaturatur : ephœbus
 Discum affert aliumque aliumque , ego fessus edendo
 Non saturatus eram . Causam , PAULINE ; requiris ,
 Qui scis nec ventrem mihi vulturis esse , nec ursi ?
 Pisciculi multum succi , nil carnis habebant .

Admoneo juvenes scriptor , quod voce magister
 Sæpius admonui , mihi nec succensuit ullus
 Vel pater illorum , vel avunculus : esse Poëtas
 Hos ego non hortor ; nam carmina quisquis ut artem
 Eligit , atque colit , rebus fit ineptus agendis ,
 Non sibi , non aliis accommodus . Ergo Poësim
 Damnas ? haud equidem : nam sic me Dique Deæque
 Semper ament , ut ei nil detraho ; sed neque plura
 Cedo , quam sit par . Homini placet esse Poësim ,
 Quod color est rebus : rerum substantia plena est ,

Omni-

Omnibus & numeris componitur ante colorem .

Illustrent mentem juvenes & luce sophorum
 Et consultorum juris . Quo distet iniquo
 Rectum, quo stultis sapientia consiliis , &
 Quo verum falso discant , aliasque per artes
 Ingenium versent . Hæc est substantia , robur
 Hoc perfecti hominis ; vestes phaleræque Poësis ,
 Ornatusque , quibus certis prodire diebus ,
 Certis atque locis præclarum est atque decorum .
 Arcades exemplis Infœcundique ^a relucet
 Perpetuis . Illi scrutantur viscera rerum ,
 Hi nodos juris solvunt , causasque perorant ,
 Hic urbem Prætor , Judex regit ille tribunal ,
 Denique quisque bonas exercet idoneus artes ;
 Sed quum in Janiculo laurisque hederisque theatrum
 Fertile , Aventino vel colle recluditur , omnes
 Et Musis dignos recitant , & Apolline versus .

Hæc , PAULINE , velim vestigia certa sequatur ,
 Nostris quæ monitis formatur & arte juvenus .
 Quod siquem , ut tanto in numero , natura Poëtam
 Effinxit ^b , puram qui sorbeat Hippocrenen ;
 Votis ille meis evadat Horatius , illo
 Vel si quis melior , fiat Maro , fiat Homerus .

G

SER-

^a Duæ sunt Romæ celebres Academiæ , Arcadam altera , altera Intæcundorum . Hi cæterus suos cogunt in Hortis Gymnasii in Monte Aventino , illi ad radices Janiculi in nemore Parrhasio quibus in theatris audire est frequenter quotannis clarissimorum ingeniorum lucubrationes .

^b Eos , qui Poëtæ nascuntur , frustra quis conaretur a Musis avocare teste Ovid. l.4. Trist. eleg.10.

At mihi jam puero caelestia sacra placebant ,

Inque suum furtim Musa traheret opus .

Sæpe pater dixit : studium quid inutile tentas ?

Mæonides nullas ipse reliquit operas .
Motus eram distis , totoque Helicone
relictis

Scribere conabar verba soluta modis .

Sponte sua carmen numeros veniebat ad aptos ,

Et quod tentabam scribere , versus erat .

SERMO SECUNDUS.

Faustino juris sui facto commendat mediocritatem, ostendens quam perniciosum sit ab ea discedere. Naturam cupiditatis explicat, cui si non tempestive resistitur, hominem in ingentia mala precipitat. Indicat quanam sint licitæ voluptates.

OBILITAS, FAUSTINE, tibi est, ædesque refertæ
Præclaris belli ducibus patri-
busque togatis,
Sunt tibi divitiæ, sunt prædia
multa tibi non
Forma nec ingenium desunt;
sunt munera Divum
Divisâ in multos, in te colle-
cta sed unum.

Munus at hoc majus, minimum quod forte putasti,
Dicta tibi a puero lex, parce talibus uti,
Nec turgere, ullum nec fastidire minorem.

Nulla tibi vestis fuit usque huc serica, nullum
Vesti aurum intextum, Bredana subucula nulla e
Pectore subtiles extendens molliter alas.

Veste incessisti nummis ter quattuor emta
Et pulla, præter quod cingit colla decenter
Linum cæruleum, sacrorum insigne Virorum.

Parca fuit loculis permessa pecunia, servo
Utilis ipse tibi raro usus es, & nisi tanquam
Teste aut affixo lateri custode, capillos

Vix licuit crispare, uncta candere farina
Nunquam. Frugali mensa vinoque salubri,
Et ludo precibus brevior & munera vitæ

Omnia complexo studio ^a formatus es hanc ad

Usque

^a Recensuit hucusque regulus Collegii Nazareni.

Usque diem, qua prima virum te barba fatetur.

Quorsum hic spectabat vitæ modus? Unguiculis ut

A teneris assuefieres mediocria amare, &

Nulla infinitis bona fluxa exposcere votis. ^a

Hoc medium, FAUSTINE, omnes tenuere beati,

Atque tenent; ab eo nunquam discesseris hilum,

Aut eris infelix. Natura cupidinis hæc est:

Quo plura indulges, inhiat quoque plura ^b, nec ingens,

Omnia si injicias, implebis guttur: ut ignis

Flante noto sepem vicinam corripit, inque

Bacchatur segetem, tum volvitur in nemus atque in

Annosam silvam: domino nil sufficit igni.

Est penus insanæ fortuna cupidinis, utque

Capta est illa oculis & tempore mobilis omni,

Undique pleno hodie fundit sua munera cornu,

Cras repetet majora datis, & dejiciet, quem

Erexit nuper, dejectumque eriget; hoc nam

Perpetuo fallax volvit mortalia ludo. ^c

Finge tamen lata constantem fronte, quid optas

Primum? Divitias. Quantas? Duplicare mearum

Summam. Macæ animis, ordire negocia, volve

Priscas membranas, titulos inquire sepultos

Fundorum, litem vicinis atque remotis

Intende; haud deerit claro modus & locupletis. ^d

At facta tandem sistes in duplicæ summa?

Solus eris; quot-enim-quot condito ab orbe momordit

Turpis avarities, duplicatum quadruplicare. ^e

G 2

Nifi

^a In omnibus rebus mediocritas est optima. 1. Off. Tamen magis off. ndit nimium, quam parum. De Orat. Qui desiderium suum clausit, cum Jove de felicitate contendit. Sen. ep. 53.

^b Cupiditas indulgendo augetur, resistendo extinguitur. Ex Apoph.

^c Fortuna Jævo lata negotio, & Ludum insolentem ludere pertinax

Transmutas incertos honores
Nunc mihi nunc aliis benigna.
Horat. l. 3. od. 29.

^d Pecunia omnia effici possunt. A. G. 5. in Verr.

^e Mille talenta rotundentur, totidem altera, porro

Tertia succedant, & qua pars quædet acervum. Horat. l. 1. ep. 9.

Nisi sunt cumulum; nil sanctum nilque propinquum
 Sunt veriti; nulli didicerunt parcere, qui se
 Foede ipsos cruciant, natos cum conjugē mutant
 Vilibus & parcis epulis & gausape inempto.
 Tecti magna sui est labes, magna urbis avarus
 Quilibet, & fulvi lector cultorque metalli.
 Ergo ne unquam odium fias hominumque Deūmque,
 Utere concessis, FAUSTINE, nec undique, iturus
 Forte brevi ad tumulum nudus, grave congere pondus,
 Quod premat aeternum te perditum & omnium egentem.

Ad fortunam igitur redeamus. Poscis honores.

Quos? etenim vario sunt ordine. Posco minores.
 Papæ! es homo moderatus. Eris sed tempore longo?
 Nulla urtica gradus majoris te stimulat,
 Quum parium cinget crines aut infula, rubrum aut
 Pileum, & ornabit sandyx purissimus, ortu
 Quos olim superare tuo meritisque putabas?
 Paucis ambitio contenta est nata recenter:
 Quum robusta autem cupido sub pectore facta est,
 Quid non molitur, quæ non celsissima rerum
 Culmina per fas atque nefas sectatur? Amico
 Ex veteri, præfert sibi quem fortuna, fit hostis.
 Nemo salutatur, nemo est non bardus & excors,
 Qui non pandit iter sibi vi, nec stipat euntem.

Nil satis est, mihi crede, animo vesana libido
 Quem semel imperii pervasit. Fundere quondam est
 Visus Alexander lacrimas, quod nulla pateret
 Orbe ex devicto via ad orbis, quos sibi plures
 Stultus eo magis esse Sophos persuaserat. Hunc tu
 Non imitabere; sed potius, quum fors tibi quemquam
 Prætulit, generosum illum fortemque Laona,
 Qui prætermisus quanquam dignissimus unus

Inter

---

^a Complures se scelere contaminarunt, imperii cupiditate. Cic. 3. Offic.

Inter præfectos urbi populisque trecentos,
 Tempa adiit Divis grates acturus, haberet
 Inclyta quod tot se meliores patria cives.
 O dignum quanquam ingrata Lacedæmone civem!

Ad rerum te finge vices, age fortiter. Ille est
 Vener honor, qui sponte venit, quarritque merentem.
 Perdit quanquam ingens meritum, qui se ingerit ultro.
 Ergo legitimos solum affectabis honores,
 Quamque frui, males sapiens doctusque mereri.

At donec viridi flores fortique juvena,
 Contemto rumore senum gravibusque querelis,
 Non oblectari juvenum de more recusas.
 Perge age, sed videas, FAUSTINE, quid expedit, & quid
 His nocet in votis. Incautos namque sefellit
 Et fallit tempus lethalis in omne voluptas. ^a
 Nunquam illam aspicias venientem: decipit ore
 Illecebris pleno, cupidis fallacia tendit
 Retia luminibus, jucundam instillat in aures
 Pestem, perque fores ignavi corporis omnes
 Interiora subit, perflatque in corda venenum.
 Est breve, mortales quidquid delectat omissa
 Virtute & sanctis monitis rationis acutæ.

Cerne voluptatem fugientem. Læta venire,
 Tristis abire solet Venus ^b. Heu quo talia multis
 Gaudia, vel quanto sunt emta dolore! Fames hunc
 Pridem opulentum urget. Miraris? adire Corinthum
 Non semel est ausus. Profusum punit egestas
 Hoc scelus, & laxas inopina coërcet habenas.
 Incutit ille metum quanquam blandusque tribusque
 Par prope Acidaliis: illum arcet sedula mater

Longe

^a *Imitatrix est boni voluptas, malorum mater omnium, cuius blanditiis corrumpuntur, qua natura bona sunt.*
 Cic. 1. de Leg.

^b *Fluit voluptas, & prima quæque volat, sapiusque relinquit causas pernitendi, quam recordandi.* 2. de Finib.

Longe a pignoribus caris, ceu a floribus Austrum,
 Aprum ab aquis, sævum teneris ab ovilibus ursum.
 Namque loquax certis de furtis fama fufurrat,
 Perdidit & toto nomen pretiosius auro.*

Sed modica est ratio sinceri nominis his, qui
 Hocce luto sordent: reperit bene vividiorem
 Quam feriat partem pœna ingeniosa. Frequenter
 Vidimus heu! medio tabere in flore juventæ
 Nulli adolescentes formaque animoque secundos,
 Qui columen miseræque domus patriæque fuissent,
 Ni stamen toties Parca invitata scidisset.
 Sævus amor plures occidit Marte cruento.
 Principiis obsta, FAUSTINE, libidinis atræ,
 Quæ quo infusa animo semel est, trahit usque volentem
 Nolentemque magis fortis quocunque tyranno.

Quæ superest igitur non perniciofa voluptas?
 Quæ, cum es perfruitus, te nullo dente remordet.
 Historiæ studium, citharæ sonus, aucupiumque;
 Ludus cum paucis brevis & tranquillus amicis,
 Postque famem faciles epulæ, quæ in pectore crudum
 Nil cras efficiant; post curas atque laborem
 Vitalis requies, & somnus imagine nulla
 Præteriti admissi turbatus; circulus, ornet,
 Quem doctique probique. Sed omnibus una voluptas
 Eminent, hanc posito demonstrat Horatius evohe:
 „ Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa. ^b

Huc vitæ, FAUSTINE, tuæ moderatio lexque
 Relligiosa tibi multos servata per annos
 Spectabat. Refert multum quam vivere sancte
 Cœperis, at vitæ complectitur omnia finis.

SER-

a *Fama malum gravius, quam res
 trahit ..*
 ... bonam deperdere famam,

*Rem patris oblimare, malum est ubi-
 cunque.* . Horat. l. I. Sat. 2.
 b Idem l. I. epist. I.

SERMO TERTIUS.

Marco literarum cupidissimo præscribit formam studiorum. Incumbentem uno tempore multis & diversis libris reprehendit. Damnat lectionem librorum, qui possint Pietati ac bonis moribus officere.

AUDO, MARCE, tuos in Palladis arte labores,
Et quos a studiis fructus huc usque tulisti:
Sed tot emendorum fervens prurigo librorum est
Dira intemperies, mihi crede, potensque labores
Non solidos, nec adhuc maturos perdere fructus. ^a

Dic mihi, naturæ quæ mensa salubrior, illa,
Fercula quam centum, grandes totidemque lagenæ
Plus onerant, nigrum quam incus Vulcania truncum;
An quam tres patinæ quatuorve atque amphora duplex,
Altera major aqua, vino minor altera plena
Exornant moderate? Illa conviva recedit
Pallidior buxo, fragis rubicundior ista.
Cur ita? Quod modicus venter modica indiget esca,
Obruitur nimia. Coena glutitus in una
Mullus cum trutta, cum apro lepus, atque palumbus
Cum fulica sparso per singula aromate multo:
Mala, pyra, artocreas, montanus caseus, oris

Ad-

^a *Disfrabit animum multitudo librorum... Sed modo, inquit, hunc librum evolvere volo, modo illum. Fastidientis stomachi est multa degustare, quæ ubi varia sunt & diversa, inquinant,*

non alunt. Nec forte errant illi, qui bibliomaniam quoddam genus esse morbi arbitrantur. Remedium sunt libri pauci, boni, qui & legantur & intelligantur.

Advectum extremis vinum, dulcissimus humor,
 Caffæumque geluque rigens cocolata teumque,
 Sique alia invexit peregrina vocabula luxus,
 Uno quid facient stomacho commissa? Necessè est
 Tanto victa acido massa putrescere, corpus
 Inficere, & venas humore implere maligno.
 At valet ille diu, servatque in corpore vires,
 Qui bovis elixo dodrante duobus & assis
 Turdis & pomo maturo vescitur, usus
 Exiguus cyathis fumoque carente culina.

Hoc est dicta tibi exemplo sententia. Mens est
 Ut stomachus quidam, libri quædam esca: adolescens
 Qui sapit, & properat studiorum attingere metam,
 Seligit auctores, & pectore digerit imo
 Tres quatuorve bonos. Parvis sapientia nata est
 Principiis, sensim & reperit dialectica verum.

At tu librorum insatiabilis helluo, apertos
 Sæpe decem in pluteo percurris mente oculisque
 Ut satur, idque magis tibi quod nocet, e variis sunt
 Depromti forulis, diversaque prorsus agentes.
 Melchior hinc Canus, noster ^a Borellius inde,
 Vida, Metastafius, Corfinus, Cujaciusque,
 Auctores, non inficias eo, nomine clari,
 Sed nimis excedens angusto pro lare turba.
 Numina Baucis inops duo vix in tecta recepit,
 Plures nequidquam pulsassent ostia divi.

Quid valeant humeri tentandum est; Exere robur
 Omne, feres solum vix uno tempore Canum.

Pigno-

^a Alphonfus Borellius familiari consuetudine usus est cum C. R. Schol. Piar. & Florentiæ & Romæ, ubi in eorum domo S. Pantaleonis diu commoratus vixit ceterorum more, & juvenes Religiosos in mathematicis disciplinis instituit. Pic ibidem an. 1679. obiit, & in

eorum Templo sepultus est illis ex asse, modico quidem, heredibus institutis. Vid. ep. ad Lect. Præp. Gen. Schol. Piar. præfixam operi de Motu Animal. quod ex Borellii MSS. sclegit, & in lucem edidit. Utinam & alia tandem aliquando in publicum prodeant.

Pignore vis mecum certare, quod occipit hærens
 Scalpes, si posco quid libri pagina prima
 Continet; aut siquid responsum dixero contra,
 Te non expedies? Tamen omnia congeris, atque
 Misces philosophos, vates, legumque-peritos,
 Et totam inglutire haustu vis Pallada in uno.

Hanc apage ingluviem. Seniores novimus, artem,
 Discere quam primam solam incœpere juvena,
 Non bene callentes: tu imberbis scire laboras
 Omnia. Contracto levis es velut amphora collo;
 Undam guttatim effundens implebis, at ingens
 Effluet, & rumpet fors debile copia vitrum.

Paucis ergo libris rem complectentibus unam
 Nunc intende animum: cognôris quum penitus rem,
 Ad fontes alios properabis. Non aliter fit
 Clarus vir studiis & dignus imagine macra.
 Ars est longa, brevis vita; arte excellere bina
 Visus adhuc nemo post secula multa: recentes
 Confer cum priscis auctores, inspicite frontes;
 Quod quisquis voluit simplex dumtaxat & unum est,
 Nec magnam meruit complexus plurima laudem.^b
 Ergo vagum ingenium certis includito metis,^c
 Aut prædico brevi exhalandum more vaporum.

At quis tot se inter tam docta volumina, tamque
 Splendida contineat? Minus auro terga relucet,
 Quam veluti verborum gemmis interiora,
 Et rerum invadente oculos animumque nitore.
 Includam hæc jussis monumenta illustria metis.
 Namque docent variis hominum de moribus & de

H

Rel-

^a Optimus & gravissimus quisque
 confitetur se multa ignorare, & multa
 sibi etiam atque etiam esse discenda.
 Cic. 3. Tulc.

^b Quidam fuisse auctor traditur, qui
 operi a se confarinato titulum hunc

præbuit. De omnibus rebus & quibus-
 dam aliis.

^c Certis ingenii immorari & innu-
 triri oportet, si velis aliquid trahere,
 quod in animo fideliter sedeat. Sen. ep. 2.
 ad Lucil.

Relligione: novas salibus res atque lepore
 Multo conspergunt. Nescit qui talia, nullo est
 In numero, nullo est, qui non capit extera verba:
 Quin studio discit nonnemo Britannica toto.

Tanta animi me, MARCE, rapit moderatio: namque
 Non ultra Europam præfixisti tibi metas.

In pretio longe ante alias hoc tempore nostra est
 Lingua; diserta adeo præclaraque sensa feruntur
 Hoc sermone: nihil non docte, non sapienter
 Scriptum oculis præbet*. Sed opus discernere multum,
 Cuncta nec amplecti: nam sæpe salubribus herbis
 Subrepunt angues, concresecunt sæpe cicuta.
 Totus splendide amat Septentrio scribere, totus
 Splendide & Occasus. Non est regionibus illis
 Una Fides, non est mens tot scriptoribus æqua.
 Negligit hic Superos, Sacra non probat ille, futuram
 Quidam animam dubitat post funera, crimina quidam
 Nulla putat. Quid enim labefacta Relligione
 Moribus est tutum? Quid non licet, est ubi rerum
 Arbitrium dominans & pro ratione voluntas?

Auctorum siquid coram lectoribus horum
 Virtutem redolens dices faciesve, cachinnis
 Excipere velut corde expers consilioque.
 Explodere, minas si dixeris esse Tonantis
 Concussam horrendum sinuosò turbine terram,
 Si subitum poenas violati Numinis ignem
 Dimidias urbes populatum, si tumidum amnem
 Noctu homines mistumque pecus partesque domorum
 Aut ripa eiecisse, aut evoluisse sub æquor.
 Quippe putant cæco ferri mortalia casu
 Omnia, nec nostri tangi ulla Numina cura.

Heu

* Egregiis hisce Scriptoribus alte in-
 sedit in animo Ciceronis sententia 2.
 Tulc. Videtur quidquid literis man-

datum, id commendari omnium erudito-
 rum lectione debere. Lectionem sine ulla
 delectatione negligi.

Heu! miseris tantum libri nocuere profani.

Hosce jube auctores tu tempus in omne valere. ^a
 Afflant virus enim, tacito quod viscera tabo
 Intrat, & in seros interdum prorogat annos
 Funera. Non sensit cito, qui bibit, imo negavit
 Jam suetus morbo externa se peste perire.

Dilige, scribuntur qua nobis omnia lingua, &
 Selige: namque bono melius nil forsitan usquam est.

Denique, MARCE, stude magis ut sis relligiosus,
 Quam doctus, quam philosophus. Sævo est metuenda
 Angue magis, quæ non probitate scientia pollet.
 Versa & conde animo quæcunque volumina ubique
 Sunt, te doctrina superabit rusticus Ægon,
 Qui, dum erras, veri callem sectatur & æqui.
 O MARCE! o quantum est nostra in sapientia inane!
 Disce hærere Deo: replet vacua omnia solus.

H a

SER.

---

^a Non est utendum his literis, quæ | mores insciant. Plin. l. 22. c. 13.
 sic linguam & mentem expoliant, ut

SERMO QUARTUS.

Artemidorum indocilis animi arguit, quod ingens esse malum demonstrat. Loquacitatem & scurrilitatem reprehendit. Superbiam maximo literis discendis impedimento esse ostendit. Docile ingenium perspicaci praponit.

U^LTERIUS tecum non dissimulabo; nocerem
 Namque tibi rebusque tuis nimis, ARTEMIDORE,
 Si mea te longo patientia tempore ferret.
 Dementes sumus ambo: ego qui te recta docere
 Nitor, tu qui me scis plura, meamque cathedram

Cum his rudibus circumstas. At rudis hic, rudis ille,
 Quos rudior spernis, faciunt quandoque Minerva
 Digna, tuum vidi nil unquam mercule dignum.

ARTEMIDORE, manus post longum tempus inanes
 Sunt, vacuumque tibi caput; & quod me magis angit,
 Stabit semper idem tibi cum manibus caput isdem:
 Nam non es docilis. Vitium autem hoc in juvene ingens
 Et lethale malum est, quod idonea vivere maculat,
 Fruges pessundat praesentes spemque futuri.
 Nostra patet pridem tibi janua, abito, vel audi
 Demissis tandem cristis animoque superbo,
 Quae sanam valeant furioso reddere mentem.

Virus ubi sceleris tellus exterrita primi
 Sensit, mutari sensit quoque semina frugum in
 Noxia^a; nec praeter lolium, tribulos, paliuros,

Spon-

^a Patres aliqui & praecipue Ven. Be- lum animal fuisse venenatum, nullam
 da, censuerunt ante peccatum Adae, nul- herbam noxiam.

Sponte tulit quidquam. Magni stetit herba salubris,
Nec sine collecta est duro seges ulla labore.

Ipso hoc imbutum peperit te terra veneno.

Semina noscendi si unquam tibi certa fuissent,
Degeneraverunt non tam, ARTEMIDORE, parentum
Culpa, quam gestas quo turgida pectora, fastu.

En prope lustra tibi quatuor fluxere, sciendi

Quæ monumenta mihi monstras, quæ signa politi

Ingenii? Num sermonem, qui plurimus ore

Exit ubique tibi concedenti omnia linguæ, b

Nil limæ, nulla ratione puerne senexne,

Vel plebs vel proceres adsent, vel foemina vel vir?

Hoc si scire tuum est, vincit te psittacus. Ille

Non etenim cudit nova verba, fideliter hæret

Syntaxi, noscitque suum, vocitatque magistrum,

Et quæ se docuit, recitat, metuitque quid ultra

Addere; nam nobis loqueretur America verba.

Ceterum ei nullam est hominum discrimen, uti tu,

Tam populo coram, quam magno principe garrit.

Scis homines simulare, tonos scis reddere vocum,

Cumque modis gestus, incessum. Non reor unum

Esse hominem, quum te video, sed sistere coram

Me puto blasforum monstrorumque catervam.

Nunc mihi foeminea resonas, nunc voce virili,

Nunc nullam profers toto sermone caninam

Literam, eam profers duplicem nunc est ubi simplex:

Nunc planum fingis mentum, nunc, fingis acutum.

Es modo gibbosus, modo cocles, vel modo claudus. c

Quid non es? Maculas naturæ colligis omnes

Ut

a Contendunt nonnulli Philosophi habere nos ideas rerum innatas & semina scientiarum, quæ studio aluntur, & maturescunt. Discere enim nihil aliud est, quam recordari. 1. Tule. & de Senect.

b Quidam hoc præclarum existimant,

µ nunquam sileant, quum id sit certissimum situitatis argumentum. Ex Apoph.

c Similis illi scurræ, qui mores aliorum tam inepto gestu exprimit, ut cum alios irrideat, ipse omnibus sit ridiculus. Arist. Est proprium stultitia aliorum vitia cernere, oblivisi suorum. 3. Tule.

Ut scarabeus, inest quod forte bonumque relinquis.
 Hic quoque brutum aliud te vincit. Simia nam non
 Sola refert hominum vitia, aut informia membra.
 Quod sanum objicitur, quod rectum, imitatur; in armis
 Stat, ducit choreas, praesentes ore salutat
 Composito urbane, reveretur corpore flexo,
 Atque graves simulat se gestu expromere sensus.

Siquem oratorem, siquem tu forte poetam
 Audisti, friget cum versu oratio, stultam
 Nil vitat criticen. Humilis Maro, Tullius uber
 Plus aequo, tenebris offusus Horatius. Ergo
 Carmina percipies haec nostra facillima. Rapum
 Est tibi pro cerebro & ventosa cucurbita, proque
 Consilio priscis Dea quaedam a culta Latinis,
 Cui multo elleboro liquidaque litatur oriza.

Sed quid ego aiebam? mea me sententia fallit.
 Est dignum risu, quod de te huc diximus usque.
 Quod superest, iram quocumque in pectore pleno
 Phlegmate commoveat. Non tu vesanus es, illa aut
 Simplicitate animi, qua laevo fidere natos
 Ridemus ferimusque, & quando negocia cessant,
 Illorum alloquiis gaudemus, poscere amamus
 Respondere bonos praepostera quaque. Mamilla
 Sed tibi sub laeva quiddam salit; haud tibi acumen
 Mentis adest, imo nimis est subtile: penetrat
 Nam crassam raro tam elata superbia frontem.

Dicis ut absurdum, atque a vero turpiter erras,
 Siquis vel ridet, vel corripit impatiens; os
 Purpura suffundit subito tibi multa. Pudorem,
 Qui longe est omnes pulcherrimus ante colores,
 Crederet esse, fores cui non fat notus; at ira est;
 Est furor; absurdum nam absurdis pluribus urges,
 Ulla nec est hominis tibi, nec reverentia veri.

Tur-

---

a Moria, sive Stultitia.

Turpius est quidquam, quid iniquius? Ultra doceris,
 „ Et nescire pudens prave, quam discere mavis. ^a
 Te coram voces fociis viresque loquendi
 Defunt: dicit enim quisquis quodcumque, refellis, ^b
 Aut mussas, donec quod habes, opponere contra
 Posceris: opponis subito pugnancia secum;
 Siquid & effaris rectum usquam, protinus utris
 More tumes pleni. Tibi enim solum est cacoëthes
 Te ostentare, oculos cunctorum & vertere in unum.
 Vertimus, ARTEMIDORE, sed ut vertisse solemus,
 Quum monstrant hominem bino cum corpore & uno
 Vertice, vel quatuor manibus, vel duplici naso.
 Denique te ut monstrum aspiciamus, cui humana figura est
 Exterius formosa, atque omnibus integra membris.
 Sed pars illa Deo similis, mens conscia veri,
 Quæ facit una hominem, pars in te perdidit illa,
 ARTIMEDORE, decus, meliorem perdidit in te
 Dotem animi; curva est, enormis, proxima brutis.

Finge animo durum ingenium, rude, debile, nullum,
 Sit tamen id docile; una plus ediscet in hora,
 Integro quam tu, sapiens stultissime, lustro.
 Aures præbebit, quod non capiet, sibi rursus
 Comiter urgebit repeti, summittet honestam
 Frontem, servabit demum alta silentia: nullum est
 Clarius indicium juvenis gnarique bonique.
 At finge illud idem magnum, perlucidum, acutum,
 Sed frangi impatiens stimuli: malum artibus omen,
 Moribus & pejus dico, ARTEMIDORE. Fuerunt
 Indocti omnes indociles, vitiisque notati.

Si libet ergo hodie pactum statuemus utrinque:
 Aut mihi parebis nil præter justa iubenti,
 Aut ad te verbum dicam non amplius ullum.

SER-

^a In Art. Poët.^b Cum omnis arrogantia odiosa est, | tum illa ingeni multo molestissima. Di-
 vin. in Vert.

SERMO QUINTUS.

*Thelesinum ingenuum juvenem puella plebeja amore captum
ab incepto detervere conatur, exponens quot quantaque
hinc mala provenientes.*

UID tuus iste color sine san-
guine? quid, THELESINE,
Per totum macies vultum dif-
fusa recenter
Indicat? Ex oculis effugit so-
mnus, opimæ
Desipiunt epulæ tibi, desipit
humor Jacchi.
Amplius haud rides, solito ne-
que more jocularis.

Qui mihi nuper eras, totus mutatus ab illo es.
Noster, ut ante, tibi non gratus sermo, nec usus
Pristinæ amicitiaë jucundus: corpore præfens
Es mihi, mens volitat longe per inane. Quod, oro,
Quod genus est istuc morbi, THELESINE, tibi te
Qui rapit, antiquumque mihi furatur amicum? ^a

Astrologum facies tua me facit, & tua vatem
Lumina. In inficias non ibis, amore laboras.
Hujus enim sunt hæc symptomata singula morbi.
Quid remedj? Superat reliquos hæc intima morbos
Peltis; amatur enim teterrima pestis ab ægro. ^b

Si jaculis, THELESINE, fores alicujus Elisæ,
Aut certo validæ percussus Amazonis arcu,
Deploranda minus tua fors foret: æquum Hymenæus
Par etenim posset stabili conjungere nodo.

Sed

^a *Dii boni! quid hoc morbi est! adcon-
domines immutarier
Ex amore, ut non noscas eundem*

*esse? Ter. in Eunuc.
^b Hoc sævissimum: quod nemo vult
in amore sanari. Quintilian. declam. 15.*

SERMO QUINTUS. 65

Sed notum, succensa tua est quo sulphure flamma,
 Notum ubi versaris noctuque diuque, quibusque
 Deliciis gaudes. Heu rerum oblite tuarum!
 Te Nigrina tenet lotricis filia, cani
 Et veteratoris: maternam despicit artem
 Cantrix, sed multum didicit retinetque paternam.
 Totam habet in vultu dotem atque in voce dolosa
 Totam virtutem. Patula spectare fenestra
 Mos est improbular, numerare ars prætereuntes,
 Allicere & stolidos manifesta in retia turdos.
 Suntne hucusque tibi, turdorum nam unus & horum,
 Incolumes plumæ? Miser o THELESINE, Cupido
 Est nudus, similes facit & sibi dirus amantes.
 Orbat luce oculos, mentem ratione, crumenam
 Auro: de Cræso nam quolibet efficit Irum.

Testis es ipse. Agedum mihi jam fateare, Nigrinæ
 Argenti quantum facti infectique dedisti.
 Distinctas auro crepidas pallamque imitantem
 Floribus & vivo ridentia prata colore
 Unde habet? unde periscelidas colloque micantes
 Baccas? unde basim, statua quæ longior ipsa est?
 Tam nitido in cultu, tanto in splendore & odore
 Est rei, THELESINE, tuæ bona portio. Servis
 Mercedem debes semestrem, pro lare proque
 Non modicis epulis integro emunctus ab anno
 Nil perfoluisti. Tua clamat hospita Bassa.
 Pro nitidis tonsor cincinnis, dimidiis pro
 Calceolis futor, proque usibus omnibus omnes
 Mussant artifices clarum, ulteriusque recusant
 Vendere opus verbis, nec adhuc traxere, verentes
 Patricium, ad Prætorem. Una est contenta Nigrina,
 Cujus in immanem fluxerunt omnia luxuri.
 Euge, bene, egregie, prudenter, magnificeque!
 Quid superest, præter solennia dona faceque?

Maeste animo, cœptis infiste illustribus, urge
 Nobile conjugium: bis senos nam bonus annos
 Te genitor sumtu ingenti curavit in Urbe
 Hunc sustentari in finem, hoc ad opus memorandum
 Audiet ut digno de nato talia, quanto
 Exiliet plausu! quanta fraterque sororque
 Lætitia! ante omnes quanta faustissima mater?
 Nostra o, clamabunt, heros de stirpe creatus!
 O decus, o ingens antiquæ gloria gentis!

Ecce nukum focrus jamjam amplexura virumque
 Limine ab ornato procedit. Panditur aula
 Splendida imaginibus majorum. Addenda vetustis
 Poscit imago locum nova. Pingito, Zeuxi, Nigrinam,
 Stemma, genus, dotem subscribito, & addito vitam,
 Si libet: inde inter matronas ponito avertis
 Illustres titulis, illustres fortibus ausis.

O pudor! o toto mansurum dedecus ævo!
 Tantulus est sensus naturæ, tantula restat
 Pars tibi cordis, & hæc te non infamia terret?

At nitor frustra servare perire volentem. *
 Sermo omnis contra Nigrinam præterit aures.
 Tantum cæcus amor juvenilia pectora turbat.
 Ergo perge tuum, vesane, revisere solem,
 Perge tuos lustrare illo fulgore triumphos.
 Ito, tibi injicitur per me mora nulla; tenere
 Quis sine fune etenim furiosum posset amantem?

Hærent terrificis suspensa cadavera tignis,
 Aut variis pendent dissecti e quercubus artus,
 Ut se a flagitiis, qui non virtute moventur,
 Terróre abstineant. Quem stultus despicit, hunc vos
 Sermonem, ingenui Juvenes, audite, futurum
 Securique nictus monumentum, consilii que.

Incauti postquam THELESINI in pectore vulnus

Fe-

* Qui in hoc mare semel delatus est, huic exitus in posterum non patet. Philost. ep. 49.

Fecit amor sœva tygre, sœvo sœvior urso:
 Languit: hinc factus juvene ex florente cadaver
 Palluit horrendum: quin membra cadaveris uno
 Non hæfere loco: sparsæ hinc aureſque oculique,
 Inde caput sine mente: animæ quæcunque ſupellex,
 Fortunæ late effuſa eſt quæcunque; pependit
 Denique cor ramo ſalicis fragiliſve geniſtæ.

Nullò Nigrinas omnes diſcrimine, nullo
 Albinas omnes fugite, o quicunque vetuſto
 Stemmate fulgetis. Nam vincunt corda potenti
 Philtro, prævertunt connubia Numine lævo,
 Quæ ſequitur malefuada fames & turpis egeſtas. ^b

SERMO SEXTUS.

Lentulum domesticam curam turpiter negligentem jocoſe arguit, ostenditque, id, quod nonnulli prudentiam vocant, ſtuporem eſſe ac ſocordiam.

U^t primum nato impoſuit tibi,
 LENTULE, nomen,
 Augur erat: vir enim factus
 lentiffimus ad res
 Evaſiſti omnes. Longo dum
 preſſa dolore
 Te pareret mater, Lucinæ mu-
 nus obivit
 Torpedo, fuit obſtetricis remo-
 ra, ubera labris

Admovit teſtudo, picem glutenve tepenti
 In latice affricuit tibi circum corpora lotrix:

I 2

Deni-

^a Primis illis furioſis amoribus reſinctis novi ſuccedunt.

^b Hujusmodi inauſpicatos conjuges

eorumque prolem ad inopiam redigi quotidiana experientia docet.

Denique quidquid eo fuit unquam tempore, quidquid
 Viscosum, torpens, tardum, influxit tibi totum
 In cunas, movit quas nulla fororcula, nullus
 Verna. Negas? Te verba movent hæc nostra minus quam
 Pasquilli statuam. Vitium est irascier, inquis.
 At majus vitium est non posse irascier^a. Eja
 Irascare semel: tua namque negocia pessum
 Hac bonitate abeunt. Potat tibi servula vinum,
 Carbonemque oleumque coquus, crudumque tepensque
 Portat nocte domum, atque uxorem lautius ipso
 Nutrit hero. Expirant te coram scrinia nati,
 Te coram rixantur, hiant, & vertice tecto
 Hic sedet, ille cubat scamno super omnia foede
 Discinctus. Vetito miscent convicia ludo
 Servi non ab hero procul; ad me haud pertinet istuc,
 Inquit is, affirmat cunctas per Erinnyes ille.
 Atria & interea sordent, & aranea telas
 Ducit ubique domo in cessante magistra laboris.

Pareat ecquis enim domino, cui Pythias audax
 Imperat, & timido quandoque irata minatur?
 Harpyæ jussu facis hujus, quod nec amici,
 Nec potis ulla tibi est rerum suadere tuarum
 Utilitas. Fundi sepem cecidisse moneris,
 Et cum fure pecus fata devastare: videbo
 Cras, inquis. Pluviam suggrundia mota cadentem
 Admittunt super usque toros; cras, inquis, hiatum
 Claudemus. Matura nimis seges excita vento
 Disperdit cererem, tactu contaminat uvam
 Livida sinceram, sitienti citrea in horto
 Poma cadunt, pereunt fructus, moriuntur & herbæ.
 Cras, inquis, segetem, cras uvam, citrea, fructus,

Omnia

^a Ira calcas est virtutis: hac crepta inermis animus, & ad conatus magnos
 Utendum autem ira, non ut Duce, sed ut milite. Aristot. lib. 1. de Ira piger inersque. Sen. l. 3. de Ira cap. 8. | cap. 9.

Omnia cras demum curabimus. Euge, cerebrum
 Cura hodie, cura fœcordia pectora: sape
 Nam facit una malum nox irreparabile. Quanto
 Tempore cras istud fessi expectabimus? ^a Ædes,
 Expectando cadunt, sterilefcunt prædia, tota
 Res perit. Imo tibi periit post utile, quantum,
 LENTULE, honestatis? Tempus teris omne, quod una est
 Virtutis mensura. Die prudentia crescit,
 Fit constans animus, largus, pius, integer, æquus.
 Hac ratione carent pueri virtute, nec artes
 Noverunt, dormire boni, nugariet, esse.

Lustris quid multis tu laudis adeptus es, & qua
 Re gesta? Ante focum palmis nunc pronus apertis,
 Nunc resupinatus sedisti mensibus octo,
 Sudafti reliquis, sed grande agitando flabellum.

Ast animo reputo, longaque indagine rimor,
 Quid sit opus, quid non. Meditatio seriam nullam
 Rem frustra aggreditur: properantibus omnia deque
 Susque abeunt. Me, stulte, vetas imitariet illum,
 Qui olim cunctando Romanam restituit rem?
 Restituit siquidem Fabius cunctando, quod hostis
 Annibal & vitiis & sumtu & tempore sensim
 Conficiebatur. Cunctanti quum mala per se
 Avertuntur, inest sapientia: quum mala crescant,
 Stultum est cunctari, nec fortem opponere murum.

Curio Nomenti fuit olim abdomiue magno,
 Tranquilloque animo, quod-ei fors-cunque tulisset.

Post

^a Cras te victurum, cras dicit, Po-
 ssume, semper.

Dic mihi cras istud, Posthume,
 quando venit?

Quam longe est cras istud? ubi est,
 aut unde petendum?

Numquid apud Parthos, Arme-
 nisque latet?

Jam cras istud habet Priami, vel
 Nestoris annos;

Cras istud quanti, dic mihi, pos-
 sit emi?

Cras viues: hodie jam vivere, Po-
 ssume, serum est:

Ille sapit quisquis, Posthume, vi-
 xit heri. Mart., l. 5. ep. 58.

Post epulum de more uber lautumque cubabat
 Molliter, & toto perflabat pectore somnum.
 Ecce autem clamans horrendum serua cucurrit,
 Nunciat & totam sævo igne ardere culinam,
 Perque volutari vicina cubicula flammam.
 Ille experrectus paulum caput erigit atque,
 Surgendumne, inquit, confestim? Fumus iniret
 Quanquam os, & crepitans aures pervaderet ignis.

Ad vivum depicta tua est hæc, LENTULE, imago.
 Ardet in æde tua gula: nati ficedulas &
 Mullos esuriunt, sitiunt & Massica pura.
 Ardet cum luxu socordia, fumus & atrum
 Nescio quid redolet grave naribus atque timendum.
 Hæc facies inter dormis. Clamamus amici
 Certatim; euge, volant ad summum incendia tectum,
 LENTULE. Tu pingui nos adspicis ore, petisque
 Surgere num sit opus. Dum semisopitus oberras
 Plurima consultans, recti via, siqua patebat,
 Obruitur, redeunt ad avita animalia^a mores.

O prudentem hominem formatum more, modoque
 Temporis hujus! Agas, ut de te nemo queratur,
 Ut tranquilli omnes vivant, faciantque beati
 Quidlibet. Os, oculos, aures tu claude, molestus
 Ne tibi sis aliisque. Hodie hæc prudentia regnat.

LENTULE, qui tempus pretiosius æstimo totis
 Divitiis Arabum, vereor ne plura loquendo
 Tecum illud perdam: namque audis me modo eodem
 Vultu, isdem oculis, quibus audisti incipientem.
 Hoc est indicium, quod ahuc sis LENTULUS intus.
 At forte est animi moderatio, forte triumphus
 Victæ iræ; nolo tibi quidquam demere laudis,
 Debita siqua tibi est. Bonus es clemensque favisque

Dul-

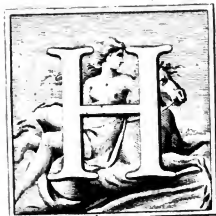
^a Fuit quoddam tempus, quum in | gabantur, nec ratione animi quidquam
 agris homines passim bestiarum more va | administrabant. Cic. l. 1. de Invent.

SERMO SEXTUS. 71

Dulcior, at stomachis bilefcunt dulcia multis.
Fert punctum Veneris ^a, qui dulci mifcet amarum.

SERMO SEPTIMUS.

Reprehendit fciofos aliquos, qui fibi tanquam magiftris aliorum plaudunt, & falſam ac pernicioſam interdum ſcientiam apud vulgum venditant.

Oc quis idem de ſe præſenti
tempore ſentit,
Quod Sophos ^b antiquus, qui
ſolum hoc ingenue ſe
ſcire fatebatur, quod nil ſci-
ret? Sapientes
Paſſim hodie invenies, & apud
nos vulgo oriuntur,
Omnia qui nôrunt, quos cu-
nis Pallas in ipſis

Uberibus veri plenis lactavit, & ora
Hiſtoriæ ſucco implevit, Sophiæque medullis.
Noſtras hi noctes ridet longosque labores
Et modicam frugem. Illorum fert omnia tellus
Sponte ſua, nullo verſata ligone nec ullo
Vomere ſciſſa. Neges ne forte, quod ordiar, audi.

Æger erat nuper Chryſippus: Ut aſſolet, illum
Viſit amicorum longiſſima turba, ſedentque
Hi circum atque alii lecto ſuper, inque feneftris
Stat bona pars. Vario recreant ſermone jacentem.
En tibi in anguſtam jam cellam Papilus intrat,
Papilus ille bonæ verſatus in arte culinæ,

Sed

^a Venus eſt talorum jaſtuse qua-
tuor conſurgens talis diverſam faciem
oſtendentibus. Talis autem jaſtatis, de-

narios tollebat univerſos, qui Venerem
ſecerat. Suet. in Aug. c. 18.

^b Socrates,

Sed novus in medica : nam nunquam mercede Galeni
 Hippocratem nunquam vidit , nec novit utrum per
 Venas circumeat sanguis, quotiesque diei
 Unius spatio totus præterfluat ^a. Ille,
 Quidquid id est, dederat vix nobis ore salutem,
 Ægrum adit, & dextram petit anxius, inde sinistram,
 Atque diu pulsū pertentat utrumque, matellam
 Suspicit, & linguam: tum circiter intuitus nos
 Assidet, &, cura hac nunquam sanabitur æger,
 Inquit; inest medicis nam tanta inscitia nostris..
 Cetera Crisippo pronus mussavit in aurem
 Et nova proposuit, peregrinaque pharmaca. Credes?
 Illum consulimus cuncti. Nam quis sine morbo est
 Membrorum aut cerebri? Poscit collyria lippis
 Hic oculis, ille ignavo cataplasma tumori:
 Hic caput, ille latus queritur. Stomacho medicinam
 Posco ego; namque mihi stomachus post prandium accescit.
 Respondet modulans sermonem voce manūque.
 Maturus cedri cortex sectusque minutim
 Atque incoctus aqua triplici cum dragmate mellis
 Mane tibi ter potus erit medicamen, aceto
 Nec rursus sumtis epulis vexabere. Dixit,
 Totaque turba novo dicente Machaone plausit.
 Fama viri tanti volitat, jamque undique ad illum
 Curritur. Heu! nobis adeo contermina mors est.

Pa-

^a Physici recentiores revocant ad hunc calculum. Supponunt cavitatem sinistram cordis continere duas uncias sanguinis, quo pene toto evacuatur, quoties cor contrahitur. Ea autem quantitas sanguinis ex corde influens in magnam arteriam, pulsū unum, seu pulsationem efficit, quod uno minuto contingit ad minus sexagies. Una igitur hora 3600cs, ex quo inferitur, quæcumque hora per cor fluere 7200. uncias sanguinis, quæ efficiunt 600. libras. Si ergo in humano corpore sunt 25. libræ sanguinis, consequetur una hora totum sanguinem fluere per cor vicies quater, & uno die quingenties septuagies sexies; quod totum summam efficit librarum 14400. Quanta in motu insensibili rapiditas! Quam admirabilis Conditoris nostri Potentia, & Sapientia! Vid. int. alios Bern. Nieuwvent. in Vero usu Contempl. Mundi.

Papilus at tanto non corpora nostra periclo
 Tractat, quanto animas Proculeius. Id licet illi,
 Quod libet, hoc mores systemate dirigit uno.
 Si libet ulcisci, licet ultio: namque ideo unguens
 Et bilem natura dedit, iussitque tueri
 Quemque suum nomen, nihil & præponere honori.
 Quidquid avarities, quidquid vesana libido
 Suasit, posse aliqua fieri ratione modoque
 Contendit: potis est quod nemo resistere amori,
 Aut quod semper abest curtis bona portio rebus,
 Quodque dolis cuicumque licet communibus uti.
 Mentiri urbanum est: nam verum lædit amicos.
 Iccirco ignoret licet omnia Silius, astra
 Ferto super doctrinæ laude, licetque Camilla
 Lulfa sit, hanc oculos Veneris vultumque Dianæ
 Intrepidus dic habere. Humeros quum vertet uterque
 Hunc Bavium dices, hanc Gorgona: namque loquendi
 Nocturnis seges est conventibus atque diurnis
 Præsentum laudare, absentum carpere vitam.

Nostras hæc tu ergo conflas incendia in aedes,
 Nec tensum metuis, gestat quem Jupiter arcum?
 Heus, bene ducendæ, Proculei, dogmata vitæ
 Non natura dabit; nec enim distinguit honestum
 Capta tot illecebras inter mentisque tumultus.
 Consule, quam legem Superum Pater indidit imis
 Sensibus, idque, quod interius te sæpe remordet.
 Versa Majorum leges & sancta vetustæ
 Ætatis monumenta, alia & sententia menti
 Surget, & in patulo gradieris tramite recti.
 Tunc mihi doctor eris morum vitæque magister.

Sed non humano generi quicumque putat se
 Scire, vel esse aliquid, semper nocet; imo relaxant
 Multi animos, risumque movent. Quis non Cato ponat
 Triste supercilium, quum noster Mævius œstro

Percitus, undivomos equitat delphinas Arion
Alter, & algentes medio urit in æquore Nymphas,
Auritosque trahit scopulos, atque humida regna
Temperat attonito vocis modulamine Nereo?

Quis non excipiat magno te, Flacce, cachinno,
Gallica qui in cœtu dicis liberrimus omni
Verba solœcismis fœcunda, tonasque superbus
Puram Sorbonam? Ligerim tamen esse doces nos
Magnam urbem, Juram fluvium, Vogesumque paludem.
Scilicet est illi tredecim lustrata diebus
Gallia tota, loqui Gallo sermone diserte
Edidicit totidem. Mirantur at Itala virgo
Et mater, gaudentque novo discuntque magistro.

Si fuso hasposito delectat discere sacram
Historiam (siquidem Synodos & Dogmata Patrum
Lectitat, & sacri rimatur viscera Libri^a
Multa hodie doctor mulier^b) monstrabo magistrum
Plurima callentem, Flacco nec forte secundum.

Coetus habebatur doctorum nuper, eramque
Si minus ex his, ex cœtu tamen unus. Agebat
De vita quidam priscorum & moribus, ad nos
Pervenisse querens nil præter fursur inanem
Et paleam. Quis enim jejunia nostra precesque
Comparet antiquis? agebat: quis revocatus
Prisco de tumulo priscæ vestigia vitæ
Nunc ulla inveniat? Protentis auribus unus
Jamdudum adstabat, tanasque silentia dextra
Imperat, & pleno de pectore multa reponit.

Tum

^a Satius effet si doctæ hujusmodi scœ-
minæ nihil præter unam, alteramve sen-
tentiam scirent & citarent ex Sacris Li-
teris. v. g. Salomonis Prov. 31. *Quæ-
sit lanam & linum, & operata est con-
silio manuum suarum... & digiti ejus
apprehenderunt fusum.* Aut D. Pauli 1.

Cor. 14. *Mulieres in Ecclesiis taceant
... Siquid autem volunt discere, domi
viros suos interrogent. Turpe est enim
mulieri loqui in Ecclesia.*

^b Alludit ad Comœdiam Gallico ser-
mone scriptam, cui titulus: *La Femme
Docteur.*

Tum vocem intendens; pessum dedit hæresis, inquit,
 Una piæ gentes, & rupit fœdera. Nomen
 Sed fatale fugit modo me. Prædicimus omnes
 Nomina multa. Sabelline? abnuït. Anne Manetis?
 Haud hujus larvæ. Fors Nestorii, vel Arii?
 Neutrius. An quisquam priscorum? Non ego tempus
 Supputo: at hæresiarcha modo quoque sævit, & urget
 Ingentem turbam. Calvinum hic, ille Lutherum
 Suggestit. Haud horum quisquam, respondet, & unguet
 Rodit, & irritat repetito verbere frontem.

Omnes intenta dum turpia mente volutant
 Nomina, circum oculos exultans volvit, & ohe!
 Inveni, exclamat: jam plaudite. Lethifer ille est
 Ille Rigorismus^a. Dicendo fervet, ut omnes
 Rifu improviso disrumpimur illa, & alter
 Alterius nixus scapulis lacrimatur. At ille
 Serius atrum hominem diris vovet omnibus atque
 Imo Orco, patitur nec quemquam dicere contra.
 Quodque magis mireris, homo est canusque togatusque,^b
 Et qui hominum mores multorum vidit & urbes.
 Mi male res vertant, si te hoc narrando fefelli.

Ille senex risum movet, iste juvenculus iram,
 Iste mihi a læva, quem multi nomine dicunt
 Mercurium, reliqui sed rectius Ardelionem.
 Est primum imberbis, nec adhuc bene quinque peregit
 Lustra; tamen quisquis sermo incidit, inserit audax
 Se medium, vult atque chorum moderarier unus.
 Auctorum didicit densissima nomina, frontes
 Multorum inspexit titulosque typosque librorum.
 Audivitque tuum Systema, Copernice, Ticho,
 Audivitque tuum: vidit numerosque cruceisque
 Algebræ, solisque viam, cœlique meatus,
 Et terram omniparam, & phanomerum aera, & æquor

^a Rigorismus credebatur esse hominem. ^b Obiit magno eruditionis fato.

Ennosigeum . Ut me paucis , cosinum & mycrocosfum .
 Ingerit hæc repetit , refricat , requoquitque molestus
 Omnia in omne loco , nostrasque interficit aures .

Huic aliud tam multiplici decus adde Sophiæ .
 Novit enim Procerum secreta , & murmura vulgi ,
 Nomine quemque suo vocat , atque negocia solus
 Omnium agit , mutat , vendit , licitatur , emitque ,
 Et facit , ut facias . Sibi prætor nomina dixit
 Proscriptorum , uxor sibi Consulis acta senatus
 Omnia narravit . Frustra , Maro , habere cupisti
 Centum ora & centum linguas ; servatur in istam
 Monstrum hoc atatem : loquitur mihi plurimus ore hoc ,
 Huic alio , lingua compellat Symmachon una ,
 Calliodorum alia . Si ullo vos tempore , Musæ ,
 Aras si vestras colui , & mediocria dixi
 Carmina , adeste precor mihi nunc , & grande periculum
 Hinc arcete , hominem procul amandate profanum .
 Polliceor vobis flores apiumque hederamque .
 Quod si me pœnas violati numinis usquam
 Vestri a me luere optatis , non abnuo : quovis
 Ibo , quidquid agam , a me dummodo distet hirudo hæc .
 Perpetuus Samuelis * ero comes , omnia pronis
 Auribus accipiam verba illius : haud querar , ut me
 Veste trahet , tectumque libens , olidamque tabernam
 Ingrediar ; cernam ligulas , femoralia , cuncta &
 Frustra lucernarum : nova credam quæque , videbo
 Repentes quamvis blattas & plurima cribra ;
 Omnia denique agam Calepino liber ab isto .

Audior haud solum impunis , sed munere magno
 Pieridum ornatus ; namque , optime Galle , mihi sis
 Obvius , & sævo miserum discrimine solvis .

Quæ

a Samuel pro quocunque Judæo . Judæi autem præcipue Romæ nihil non agunt , ut merces suas venditent . Circumstant , orant , trahunt per vestes , enecant demum imperitos & advenas , quibus per eorum vicum transire contigerit .

SERMO SEPTIMUS.

77

Quæ docti ignorant multi, fumum cupientes
 Vendere, novisti, nec ubique ostendere tentas.
 Dicendi polles vi cum oratore, poëtis
 Carmine respondes afflatus Apolline multo.
 Nactus es historicum? Græcam, Latianque renarras:
 Historiam: rerum naturam discutis inter
 Philosophos: agili revolutas arte choreas
 Ducis, ubi matrona decens & virgo pudica
 Lætæ conveniunt: armis, ubi ludrica Martis
 Prælia miscentur, certasque, referisque coronam.
 Quid de pingendi, calamis, fidibusque canendi
 Arte loquar? Docto facis ore manumque magistra
 Quæque vides. Cunctas in res tibi tanta facultas.
 Non tamen his turges: nam notis plura vides te
 Ignorare, pudet nec palmam cedere multis.
 Socratica est laus magna animos compescere norma.

SERMO OCTAVUS.

Sanctonicum simulatorem probitatis corripit, & conatur ad bonam frugem revocare. Nonnulla ejus vitia ei ob oculos exponit. Hortatur, ut talis esse curet, qualis cupit videri.

ONEC te sola novi, SANCTO-
 NICE, fama,
 Nil merce integrius; nil sanctius esse putabam.
 Omnia credebam: deerant miracula sola,
 Ut tua proclivi colerem vestigia fronte,
 Equæ via gressus te prætereunte referrem,

Sistere non ausus, non ausus tangere vestem.
 Heu quantum nocuit multis, SANCTONICE, se inter
 Insi-

Infinuare homines, animumque offerre videndum!

Ex quo te propius vidi, tua verba pependi,
 Inspexi mores, mensus sum a vertice ad imum;
 Esse aliorum hominum similis mihi visus es, atque
 Ut verum fatear, meliorem forte putavi
 Te Cinnam, ficta qui nil probitate colorat.

Quid nostros oculos inspergis pulvere, quum non
 Fallere eum possis, qui fixit lumina cælo,
 Quique dedit colubros & acutum cernere lynceas?
 Usque modo nobis fama es dominatus, iniquum
 Sed modo quasso jugum, falsis & vera repono:
 Nam nequit hic alio pelli medicamine morbus.

Immortali animæ junxerunt Numina corpus
 Tanquam mancipium dominæ servire paratum,
 Poscit ubi virtus, ubi publica poscit egestas.^a
 In cute curanda, SANCTONICE, totus es, aut quum
 Abditus in pluma tranquillo pectore somnum
 Persas in lucem multani, aut lodice relicta
 Omnia sollicitus quum quæris Commoda^b, nil nos
 Nostraque procurans, tibi dummodo sit bene soli.

Quis dicat tenero quam sit tibi lingua palato
 Deliciosa? Cibos vulgares olfacis, atque
 Corrugas nasum: nec enim sapor ille papillas
 Vellicat, aut grato permulcet acumine fibras.^c
 Haud ita fastidis truttam, mullum, ostrea, jure

Quæ

^a Nihil novi videtur statuisse Christiana Ethica, quum statuit corpus in servitutem redigendum. Nam Cicero exercendum est corpus, inquit, & ita efficiendum, ut obedire consilio rationis possis in exequendis negociis & in labore tolerando. 1. Offic.

Major sum, & a majora genitus, quam ut sim mancipium corporis mei. Sen. ep. 65.

^b Sic gerere nos debemus, non tan-

quam propter corpus vivere debeamus, sed tanquam non possimus sine corpore. Sen. ep. 14.

^c Nec sibi carnarum quivis temere arroget artem,

Ni prius exacta tenui ratione sapurum . . .

Est op. ita prestium duplicis pernoscente juris

Naturam &c. Hor. l. 2. Sat. 4. ubi irridet Epicureos abdomini nato.

Quæ bonus immergit fapido coquus; haud ita turdos
 Ficedulasque crocum referentes clunibus aureis,
 Et lepores & apros, lento quos versat in igne
 Vernia olidus, sensim inspergens fumante butyro.
 Forti convenit hæc homini gula, mollitiesque?
 Nullus habet gustum virtutis Apicius, uni
 Natus non aliter, quam muta animalia ventri.

Jam quæ te mulier, vel quis te mollior infans
 Rebus in adversis? Pallefcis, spemque animumque
 Despondens subito, quereris, lacrimaris, omittis
 Omnia coepta: animi est tibi vis tantilla pusilli.
 Ast hortabaris nos forti pectore contra
 Adniti quidquid fortuna sinistra tulisset.

Nam Deus est, rumpit qui gaudia nostra, daturus
 Multo olim majora. Igitur, SANCTONICE, dicta
 Confirmas his exemplis, hoc pectore, vultu hoc?
 Priscorum historias facile est narrare, docere &
 Verbis, paucorum est virtutem ostendere factis.

Instat siquod opus, careat quod laude luove,
 Indignaris, & hoc, inquis, non pertinet ad me:
 Et quod agis, quanquam rarum exiguumque sit, illud
 Multo teste facis coram, aut mediocriter actum
 Nobis amplificas narrans operamque modumque,
 Et quo consilio durum superare laborem est
 Concessum, & quanto vicisti obstacula nisu,
 Et quo cum populi studio Procerumque favore.
 Strenuus hinc una superas facta omnia lingua.

Ad morbos animi quoniam devenimus ultro,
 Vix & opinantes, in iis insistere multum,
 Est operæ pretium. Magni &, SANCTONICE, veri

Sunt

*a Si non ipso bono movemur, ut
 viri boni sumus, sed utilitate aliqua
 atque fructu, callidi sumus, non boni.
 Nam quid facies is in tenebris, qui ni-*

*hil timet nisi talem, vel judicem? . . .
 Qui virtutem pretio metiuntur, nul-
 lam virtutem, nisi malitiam putant.
 Cic. 1. de Leg.*

80 LIBER SECUNDUS

Sunt morbi, quanquam non sentis ^a: imo minantur
 Iccirco casum graviorem, & taliter ægros
 Igne solent medici curare, altumque stuporem
 Excutere immisso vi ferro. In moribus autem
 Saucius, est satis ut patientem præbeat aurem,
 Atque fidem vero, curamque impendat honesto.

Vanum est ostentare humili, SANCTONICE, fronte
 Virtutem: colit illa animum, penetrare verendum
 Cordis habet dominans: hominem extra nomen inane est.
 An tu humilis ^b, qui gente nova fatus, & mihi nota,
 Semper avos memoras atavosque, ubi sanguine clari
 Atque magis probitate viri decus illud, ut udum
 Calcavere lutum, exemplumque ab origine prisca,
 Non fumum cepere? Humilis tu, primus in omni
 Qui cupis esse loco, tristi qui concidis ore,
 Quum tibi quis titulos oblitus non dedit omnes,
 Aut non exhibuit sat prono vertice honorem?
 Nil usquam est vanum, si hoc non, SANCTONICE, vanum est.

At mihi succenses, vultumque ostendis acerbum,
 Audenti ambiguos animi penetrare recessus.
 Da veniam; quod sum vitium dicturus, apertum est.
 Si tibi momento non omni credimus, aut non
 Assentimur iis, narras quæcunque probasque,
 Turbaris, clamas, dominaris, ut imperiosus
 In servos herus, aut tardum induperator in agmen.
 Adde & vindictæ, quo forte moveris, amorem.
 Cur, si quis læsit me, vel pulsavit Amyntam,
 Frigidus es, nostroque malo nil tangeris? Imo
 Corripis iratos, suadesque ignoscere fonti.

Est

^a Ideo difficulter ad sanitatem pervenimus, quia nos ægrotare nescimus. Sen. ep. 5 1.

^b Humilitas, ut vides, hoc loco Ascetarum sensu accipitur; nempe Virtus ea

eximia, quæ fundamentum est ceterarum. Apud antiquos Latinos & nomen vile quiddam & abjectum significabat, & Virtus prorsus ignorabatur.

Est animus siquidem parvus, quem injuria vincit.
 Hæc tibi, quum res nostra agitur, sententia constat,
 Digna quidem testisque viri sententia magni.
 At tibi si nocuit dicto, factove quis, ursum
 Tutius irritavisset: nam evadere ab urso
 Sæpe datum est, a te sors nemo recedit inultus.
 Ponticum ab officiis arces, Lepidumque ab honore
 Deturbas: nobis coram hunc, nos carpis iniquo
 Coram aliis animo. Luimus te judice poenas
 Nostrorum scelerum, quæ Religionem revelas
 Motus, & officio censoris. Nam quod iniquum est,
 Non debet latuisse diu, ne serpat, & ulcus
 Proferat in partem sinceram, atque omnia perdat.
 Hic sancti flagrant impuris ignibus ignes,
 Atque profana piæ mista est, SANCTONICE, flammæ.
 Nam virtus violata minus, quam injuria pungit
 Te tua, & objecta virtute ulcisceris hostem.

Donec plena adeo tibi pendet mantica tergo,
 Eja age, jam frugi vir desine velle videri.
 Sis potius. Non difficilis res ulla volenti est.
 Certum ergo ad medium revocandi sunt tibi mores,
 Ultra quod, citraque nequit consistere rectum.

Numinis effigiem quondam efformare Sacerdos
 Mente volutabat, quum pruno occurrit, & illam
 Protinus admota tondetque ruitque securi,
 Atque orditur opus. Rectum de robore curvo
 Ut faceret, geminare ictus & vulnera anhelus
 Debuit, & tenuis superavit portio trunci.
 Ut frontem cœpit formare auresque oculosque,
 Incidit in nodos, ferrumque hebetavit acutum
 Vincere duritiam constans: sed in ore remansit
 Læve licet, nævus multus, nec corpore toto
 Defuit. At gnævus livit gypsumque coloremque
 Antistes, simulacrum & castigavit ad unguem,

82 LIBER SECUNDUS.

Et plebi exposuit devotæ ^a rite colendum.
 Ex pruno tantus labor est effingere Numen.

Nos ipsi fumus obliquæ, SANCTONICE, pruni,
 Nodosæque; sacrum quemque ut redigamur ad usum,
 Multo opus est ferro, multaque bipenne, recidat
 Quæ trunci vitia, & ramos abscindat inanes.

Uni tanta penus ventri non convenit, unum
 Non tot eget tunicis corpus. Gaza additur arcæ
 Quid nova, ubi brevior restat via, funus & instat
 Jam cano capiti ^b? Quid fumus, & aura popelli
 Debilibus lippisque oculis cerebroque caduco?

Hæc sunt abscindenda irritamenta malorum
 Omnia, & incipies ex curva prunus habere
 Formæ aliquid rectæ. Sed non hæc ultima rerum est.
 Nitere concretos quoque pruno evellere nodos.
 Sunt, qui nobiscum crescunt, SANCTONICE, nodi,
 Non aliter tumuisse animo, quam rana, superbo,
 Atque sibi soli mentem & partes sapientis
 Contemptis aliis committere: protinus ira
 Quidquid ob adversum ebullire, ac poscere pœnas:
 Velle omnes servire sibi, se subdere nulli.

Nodorum series horum est vincenda, priusquam
 Oscula, vota, preces populi mereatur imago:
 Et si quis superest nævus, quo nemo carere
 Est unquam visus, nisi pauci Numine pleni;
 Expolias, patiensve feras. Fac denique de te
 Auxilio Superùm, quod fecit rite Sacerdos
 De pruno, & melior prima nova fama redibit;
 Sectantem at fugiet levis, æternumque latebit. ^c

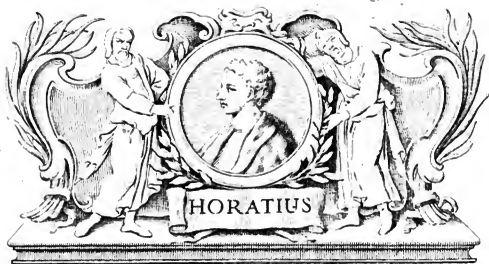
LIBER

^a Propensæ ad Religionem secundum
 significationem Christiænæ Legis.

^b Potest quidquam esse absurdius,
 quam quo minus via restat, eo plus via-

sici querere? Cat. Mag.

^c Gloria umbra virtutis est: fugien-
 tes magis ac magis sequitur. Sen. de
 Benef. c. 1.

LIBER TERTIUS

SERMO PRIMUS.

Laudat BENEDICTUM XIV. P. O. M. præcipue ob animi nitorem, ac sinceritatem. Transiit hinc ad perstringendam simulationem, ac fraudes, quarum causæ præcipuæ sunt avaritia & ambitio: deinde ad Pontificis laudes regreditur.

RIMA Te quanquam dignum,
 BENEDICTE, Thiara
 Omnia constituent, præco de
 sanguine origo ^a
 Scilicet, & vultus Majestas
 & vigor avi
 Et Patris bonitas & rebus na-
 ta gerendis
 Dexteritas & vita bonas tra-
 ducta per artes

Et probitas & Relligio, qua cedere nulli
 Suevisti a puero: tamen his magis omnibus una

L 2

Me

^a Lambertus Nobilis Germanus cum præclarissimæ Gentis Lambertinz auctor fuit. Vid. Hist. Benoniæ.

Me movet, atque rapit Virtus hoc tempore rara:
 Nempe animi nitor ille oculis manifestus & ore,
 Illa tenax veri sententia, quæ Tibi in omni
 Constitit officio, media & concrevit in aula.

Hæc, BENEDICTE, Deo similem Te præstitit æque,
 Atque Petri Solium rerumque Suprema Potestas.
 Namque Deum nobis ostendit in omnia plenum
 Non magis imperium, quam quod verum omne fidei
 Pectore conclusit, nec quemquam fallere novit.
 Nostri o prodigium seclī! quo fucus obumbrat
 Omnia, nec sensus animorum verba revelant,
 Verba fide prisca vacua & contraria factis.

Majorum sanctos mores sinceraque dicta
 Turpis avaritia ^a infecit, corruptit iniqua
 Ambitio ^b: vitium quod utrumque cupidine ferveret
 Immensa, atque ad se trahere omnia nititur, ad quæ
 Quam jus deficiat virtus & vera, necesse est
 Fraudes atque dolos moliri, fingere vultus,
 Pingere sermonem, verborum invertere sensum.

At procul est pestis Regum assentatio ^c nostri
 Principis a folio, sanctisque Penatibus. Ille est
 Veræ laudis amans, hæc falsæ prodiga sensim
 Incustoditas Magnorum illabatur aures,
 Pervaditque animos, & dulci corda veneno
 Imbuit. Ut nacta est male pronum pectus in iram,
 Vindictam laudat, compellit & ultro volentem
 Ulcisci: siquem transversis aspicit hircis
 Vultuque incessuque animi testarier ignem
 Incesti, pharetram gerit ipsa Cupidinis, arcum
 Concutit, infligit nullo medicabile vulnus

Tem-

^a Corrupti sunt depravatque mores
 admiratione divitiarum. 2. Offic.

^b Maxime adducuntur plerique, ut
 eos justitiæ cupiat oblivio, cum in hono-
 rum cupiditatem inciderint. 1. Offic.

^c Diogenes interrogatus, quam
 bestia morsum haberet omnium nocen-
 tissimum, respondit: Si de feris inter-
 rogas, est obrectator, si de mansuetis,
 adulator. Laërt. 1.9.

Tempore. Mentitis rationibus urget iniquam
 Causam, ubi propendet iudex; ubi sacra profano
 Ore quis attingit, convellit & impius, Obben
 Induit, & foedo Spinofam pectore manat. *
 Ausa nefas tantum, quod crimen grande putabit?
 Cum lurcone gulosa vorat, vacuatque trientes
 Cum potore; rapit, vel coeco subtrahit ungue
 Cum latrone, facit cumque omnibus omnia. Solam
 Temnit egestatem, nec laedere parva veretur
 Corpora. Suspicio de me siqua incidit Aulo,
 Deque Lyco, melior mihi quo, nec amior alter,
 Hac fingente nefas, aut amplificante minuta,
 Protinus effimur Gyaris, aut carcere digni.

Ex nigro quid non album facit, aut ex albo
 Nigrum? Adolescentes prognati sanguine claro
 Vix primo tacti rationis lumine vitæ
 Omnibus obseptum hinc vitiis, virtutibus illinc
 Ingrediuntur iter: jam illorum sedulus hæret
 Palpator lateri; discrimen turpe & honestum
 Nullum inter reputans connivet, si illecebrosus
 Principiis ætas improvida flagitiorum
 Se dederit, si ludo si dapibusque meroque:
 Frangi animum turpi concedit inertia, amor
 Dat veniam, credit quæcunque licere juventæ.
 Heu quam his feminibus patriæ seges ampla malorum
 Imminet, hinc habitura quot est Respublica monstra
 Cur potius juvenes, animus quibus integer atque
 Nativus rubet ore color, quam quidlibet audent,
 Vir mulierve gravi non increpat orè, secatque
 Radicem vitii in duram quercum olim abituri,
 Quam solum valido prosternet turbine lethum?

Cur

---

* Semper auget assentatio id, quod esse magnum. Cic. in Lælii
 is, cuius ad voluptatem dicitur, vult

Cur nemo dicat, quæ res est tantula, verum? ^a
 Ne tantam recti trahat ignorantia turbam
 In scelera & fraudes. Verum non audiit unquam
 Picta & olens multa balanitide, nocte dieque
 Septa viris Lalage, quam Numinis instar adorant,
 Nî quod adorantes reverentia longius arcet
 A statuis Divûm. Verum non audiit unquam
 Ansatus, tumidis buccis, sermonis avarus,
 Qui solus pulcher, dives, sapiensque beatusque
 Est sibi Fronto; fumus nos turba & inutile vulgus.
 Pauca quis hæc vacuas utrique susurret in aures:
 Quod sic, Fronto, tumes, odium es juvenumque senumque.
 Tu famæ, Lalage, studiosior esto secundæ.
 Hoc nude dictum, sincero & pectore curat
 Sæpe graves morbos ^b. Est tanta potentia veri.

At verum illud ubi est? Spes lucri siqua refulget,
 Merx antiqua nova est, corrupta annona salubris,
 Luscus cernit equus, corrosus tæbe valet bos.
 Nam quæ sunt avidis injusta negotia avaris?

Utile mentiri docet hos, mercede minori
 Mos alios docet urbanus civilis & usus.
 Omnia mancipiis sunt plena ad cuncta paratis
 Servitia: obsequiis fervet via, fervet & aer
 Nomine amicitiaæ repetito iterumque iterumque.
 Hisce a mancipiis, ab amicis hisce venustis
 Posce aliquid; color ore fugit, vox faucibus hæret
 Conspecto velut angue; domi cras esse negabit
 Servus herum, quum pulsabis, frustra que redibis.

O qui-

^a Quia hæc sola esse videntur, ex quibus verum sæpissime auditur; pœnitentia, somnus, imprudentia, vinolentia, insania. Cic. in Topic.

^b Est interdam ita perspicua veritas, ut eam infirmare nulla res possit. Pro

Quintio. C. Augusto sedenti pro tribunali ac mortis sententiam in multos pronuncianti reddita sunt per manus multitudinis tabellæ Mæcenatis inscripto hoc monito: Surge carnifex. Surrexit illico Augustus, vitamque omnibus condonavit.

O quibus in latebris clausa est nitidissima Zona, ^a
 Zona auro pretiosa magis purisque lapillis,
 Quam fugiens terras Dea veri ^b pulsa reliquit?
 Serpere nam falsum quum cerneret undique, fertur
 Paucos antiqua virtute, fideque vocatos
 Sic effata. Palam mihi vivere in orbe negatur,
 Vertitur & vitio verum. Mens est remeare
 Sedes ad superas. Ne sueti fallere, fallant
 Vos quoque, linquo meam vobis, ac divido Zonam.
 Incedet siquando animis formido, dolose
 Nequis agat dicatve, premet sub pollice partem
 Quisque suam, quoties labiumque manumque movebit.
 Quisquis is est, illum coget nova dicere verum
 Quæstio, & urgebit tormentis valdius ipsis.
 Namque insensibiles in conscia pectora trudit
 Particulas vero prægnantes perspicuoque,
 Evulsisse habiles falsum ab radicibus imis.

Illi consilio firmati & munere Divæ
 Noverunt fraudum artifices, vulpesque dolosas
 Altum riserunt jejuno ventre abeuntes.

Horum erat in numero juvenis prudensque probusque,
 Cui puero abstulerant nummosque domumque propinquum.
 Nec mora: prædones notos in jus vocat. Illi
 Solliciti ad testes concurrunt causidicosque,
 Addicuntque sibi pretio. Nec enim ardua res est
 Verba emere, & modico perjuriam cogere lucro.
 Ergo die dicta partes se iudice coram
 Sistent, turba ingens hinc, inde juvenculus unus.
 Incipit Hermogenes clarissima jura clientum
 Pectore facundus proferre & maximus ore.
 Tum iustus causam juvenis defendere, dextram
 Inferit in oculos tacitus, premit atque potentem

Fu-

^a Per Zonam hanc rationem & conscientiam intellige, cujus præcipua lex | est: Non violare homines. 1. Offic.
^b Veritas.

Funiculum. Rifu dignum & mirabile visu!
 Pallet caudidicus, voceſque in pectore tentat
 Claudere, ſed fruſtra: invito labuntur ab ore.
 Ergo ſe orditur contra, & ſua dicta reſellens,
 Non cadet hic, inquit, cauſa. Bona namque propinqui
 Pupillo rapuere, & magna dicere contra
 Mercede hos homines meque inducere ^a. Parabant
 Talia dicentem jugulare; adeo ira pudorque
 Mentem incendebant. Zona at cogente, fatemur,
 Illi ajunt: falſum teſtes juravimus, ajunt:
 Imo cruceni meritum ſe clamat hic, ille triremem. ^b

Forte quis expectat, quid Judex fecerit. Ipſe
 Palluit & judex ſeſe accuſare paratus
 Multorum. Sed enim juvenis reverentia dextram
 Continuit, poſita qui Zona ablata recepit,
 Eque foro mirum! quod adiverat unus inopſque,
 Viſtor multorumque opulentorumque reſeſſit.

O Zona! o de te quis filum mi dabit unum,
 Quiſve meis, genti ingenuæ, dabit alterum amicis,
 Quod circumpoſitas poſſit diſſolvere fraudes,
 Et paraſitorum noſtro de limine turbam
 Pellere? Continuo premerem, quum Gellius ad me
 Ventitat, & Proceres numerat longo ordine, queis eſt
 Junctus amicitia, recitat quos nomine nudo,
 Et facit auctores longorum, quæ mihi narrat
 Nunc ſuper Urbe, ſuper nunc Cæſare, commentorum.
 Continuo premerem, quum ſchedas Gargilianus
 Dat mihi pro nummis, vel quum me poſcit in aurem
 Mutua pauca dies in ſex, ſeptemve Mamercus.
 Quam ſævis tunc aſpicerent me luminibus, quam
 Torva fronte! Tamen majora pericla caverem,

Hos

^a Adverſumne illum cauſam dicerem,
 cui veneram advocatus? Terent. in
 Adelpi.

^b Nam ſe Judice nemo nocens abſol-
 vitur. Juv.

Hos & feligerem, queis possem fidere tutus.

At venti mea vota ferunt. Fraus pestis ad instar
 Aera corrumpit verbis effusa, monetam
 Inficit & pannos, subrepat in interiora
 Tecta hominum, violat penetralia sancta Deorum.
 O quis nos miseros monstro servabit ab illo?

Tu, PRINCEPS, fraudes contra & perjuria nostrum es
 Præsidium, fontesque dabunt Te vindice pœnas.
 Falli non patitur tua Te sapientia. Quanti
 Consent res hominum novisti, quamque caducis
 Sint tibicinibus subnixæ: hinc fingere tota
 Nil usquam vita didicisti, quod Tibi vero
 Nil usquam visum est majus meliusve. Potestas
 In populos, Regesque nihil mutavit in aureis
 Moribus: exiguos homines affaris, ut ante,
 Nec pateris tristes a Te discedere. Namque est
 Ante alias res una animo Tibi fixa, Supremum
 Quod non Pontificem faciunt Diademata terna,
 Nec stipatorum longissimus ordo, beata
 Nec vita inter opes, aurata palatia, pronos
 Vertice, quum transis, homines, genibusque minores:
 Sed pura in Superos pietas, constansque carensque
 Labe animus, populum Patris complexus amore,
 Et populus Patrem complexus amore vicissim
 Certatim qui clamet io! sua gaudia testans
 Sincero plausu, quoties datur ora tueri
 Pontificis, qui pene sui rerumque suarum
 Oblitus totas in publica commoda curas
 Versat, & exemplo durum superare laborem
 Usque suo docet urbanis juvenesque senesque
 Rebus præfectos; Vir talis denique, quem non
 A recto & vero fractus deterreat orbis.

SERMO SECUNDUS.

Sub persona Fabii probi senis deplorat parentum oscitantiam in educandis liberis, quorum licentiam arguit. Ostendit quot ac quanta mala ex prava educatione proveniant.

NTIQUÆ exemplum probita-
tis honorque senectæ,
Ille Tibi Fabius par, ANGE-
LE^a, moribus aureis,
Doctrina longo sed distitus in-
tervallo,
Me convenit heri vultum de-
jectus honestum,
Imo & multa trahens suspiria
pectore sedit,

Et mihi vix totam tremulo dedit ore salutem.
Pallidus hortor ego fari, quid triste bidental^b
Moverit. Ille animis paulatim & voce recepta:
Nunc, inquit, capitis nulla est reverentia cani,
Nullus honor Superùm pueris. Furit improba turba
Nunc quoque non procul hinc, & saxa sudesque præustas
Conjicit. In medios illapsus, ut huc veniebam,
Frustra objurgavi, frustra hunc illumque tenere
Sum nisus; nam de manibus mihi plura minantes
Evasere: tuas veni vix salvus in ædes:
Densa adeo lapidum grando est, & tempora circum
Sibilat aura. Senem multis consolor, & imam
Derivo in plebem facinus, tutatus honestæ
Gentis progeniem. Sed negligit ille loquentem,

Lon-

^a Michaël Angelus Jacomellus Summi Pontificis Cappellanus secretus Vir liberalibus quibusque disciplinis eruditione omni omnique humanitate Clariss.

^b Quid insultu acciderit. Duarum bidentium sacrificium fiebat pro expiandis locis fulmine tactis, & avertendo malo omine.

Longum imo orditur sermonem, ac talia fatur.

Quis vecors, quis mentis inops non ferveat ira
 Tam iusta? Sobolem Lucina parentibus auget,
 Et studium sobolis formandæ diminuunt, &
 Ad Nomades sensim & fucos migravit ad Indos
 Cura juventutis. Pauci fumus & prope balbi,
 Qui juvenum vitiis obfistere nitimur, & qui
 Pullis hisce togis & solo nomine patres
 Stentorea veros agitamus voce parentes,
 Ut vigilent: sed deprensi minus accola Nili
 Surdescit. Quid id est? Torpebimus, atque sedentes
 In lapide obstipi ut lapides spectabimus? Euge,
 Majores fumunt neglecta incendia vires:
 Nemo suis non injiciat pro viribus undam.

Natus ut in magnis nitidisque Penatibus infans
 Implorare suæ vagitibus atque querelis
 Incipit auxilium matris, veluti reus ausus
 Ingentis, patriis tectis expellitur exul,
 Ut perturbator somni, mammaeque tenellæ.
 Cur igitur natura ipsam turgescere mammam
 Jussit lacte novo? num forte malagmatis^a esset
 Ut cibus, an pueri? Nostræ sua pignora matres
 Ab se abigunt: pudor o! generisque infamia nostri!
 Et vacæ cornu vitulos armoque tuentur,
 Audet siquis eos propius mulcere. Bubulci
 Aut cerdonis ei nutrix datur uxor. Horati,
 Clama, & matronis Venusinam ostende lucernam:
 „ Quo semel est imbuta recens, servabit odorem
 „ Testa diu^b. Fratri saxo, quod forte tenebat,
 Tempora collisit, quum moenia Romulus Urbi
 Poneret. Anne sapit feritas hæc ubera furvæ

M 2

Sa.

^a Medicamenti genus, quod matrum
 heribus applicatum, lac sensim exu- | git & exsiccet.
 | ^b Lib. 1. epist. 2.

Sæva lupæ, quibus ille avido puer ore pependit? ^a

Ergo haud nascuntur mores, sed lacte bibuntur
 Cum tepido, venisque fluunt, intrantque medullas,
 Primo molle cibo quando coalescere corpus
 Incipit. Ad Chionem redeamus, vel Telethysam,
 Quæ nato Curii nutrix, natove Metelli
 Contigit. Est animus primum levis atque puffillus,
 Et qui pro picto cum Bassa litiget ovo
 Acriter atque diu. Colus hinc & acus procul, una
 Ars est nutricis fabella licenter amores
 Insinuans, astus, trifcuria, qualia vatum
 Fex impura dedit pictis cantare flabellis,
 Aut populo monstrat media Bagoa platea.

Dic modo, quos animos, quam mentem tam mala nutrix
 Assaraci magni dabit, Enææque nepoti? ^b
 Condimus in fulcis sterilis qui semen avenæ,
 Et lolii, frustra segetem expectamus opimam &
 Horrea Sardinia: sterili vescemur avena
 Et lolio. Glandes antiquas non meret ætas
 Nostra; alios etenim mores ea pabula alebant.

Sed puer ecce uda bimus, trimusve culina,
 Aut rure inter oves vaccasque caprasque salaces
 Nutritus vultu fusco reedit atque tumentis
 Ventriculo, similis proli, quam rustica mater
 Ligna domum referens enixa sub arbore fudit.
 Agrestem at subito mutabit in urbe colorem,
 Exuet arva. Utinam coleret camposque casâsque
 Rusticus æternum, ne luxum disceret urbis,
 Neve domus pudibunda suæ. Vix reddere voces
 Scit miser, ore vomit jam sesquipedalia verba,

Quæ

^a Corpus infantis benigne ingenitis
 primordiis inchoatum insitivo degene-
 rique alimento lactis alieni corrumpi-
 tur. Phavor. apud Aul. Gel. l. 12. c. 1.

^b Scilicet expressas, ut nutrix tra-
 dat honestos,
 Atque alios mores, quam quos habet
 Juv. Sat. 5.

Quæ proferre pudet. Didicit tamen illa docente
 Obsceno famulo, cui collo sarcina pendet
 Sæpe, genisque genas jungens atque oribus ora,
 Criminis ante lueni, crimen quam noverit esse,
 Imbibit. Ipso etiam didicit, quis crederet? ipso
 Patre, afflat crebris olidos quum vocibus hircos.
 O pater! o tunica dignissime serve molesta! ^a

Parte domus alia cum matre puellula cantat,
 Quas iterum mollis repetebat Apogonus ^b odas,
 Quum plenis Bacchi resonarent festa theatris.
 Spicula scit quot amor gerit, & quot vulnera fecit,
 Quo calet igne Helene, quo Dido. Posce quid alti
 Lex Vaticanæ jubeat nos credere, quodve
 Sit dubitare nefas ablutis Flumine sacro:
 Ungues rodit inops verbis, tam garrula primum,
 Pallet, nescit. Erant quum ignita forcipe crines
 Vibrandi, cerussa genis pingenda, vel imæ
 Plurimus & sensim succrescens ordine quino
 Circulus aptandus pallæ, quo cedere lata
 Nos jubet una via mulier, mala perdidit horas
 Pontia sæpe duas, & avitæ dogmata legis
 Vel nunquam natam docuit, vel stans pede in uno
 Dimidiis dixit duo vel tria verbula labris.
 Scilicet hoc natam, quod nesciat ipsa, docebit.

Heu quos ad mores devenimus! Abdidit olim
 Ut sacrum Cereris sua pignora sedula mater,
 Secum asservavit conclusa in parjete eodem,
 Quanquam nullus adhuc digitis, & nullus ocellis
 Sermo esset, spissas repetito corde tabellas
 Nec dum ferret anus. Viguit sanctissimus olim
 Mos, ne proferret jam grandis virgo fenestra

Ad

^a Tunica molesta ignis alimentis illi-
 ta, ac mox succensa obvolutos nocentes
 ambarebat. Juv. & Senec.

^b Nomen græcum, cujus significatio,
 sine barba, vel imberbis.

Ad murmur quodcunque caput : ne sciret in omnem
 Filius ire viam, quamquam barbatus, & illi
 Otia, amicorum longissima turba, popina,
 Alea, erant teneri prope barbara nomina amores.

At nunc liberior juvenis, quum Luna renidet,
 Mussat ad ædiculas & limina nigra, vel undam
 Quantum hydrops, potat calidam, versatque fritillum.
 Auratis gaudet crepidis patulaque puella
 Tibia in omne foro, festo in quocunque videri;
 Tussit ad hunc, illi ridet loquiturque videndo.
 I modo, & ex animo pelle omnem suspicionem.
 Nulla hoc Penelope, nulla hoc Lucretia fecit.

Non fat erant igitur privata pericula? Perge,
 Plurima sæpe domo congesta videbis in una.
 Prostant expositi venientibus ultro libelli
 Et numeris & lege soluta poemata versus,
 Atque pudicitia^a, quæ forte Propertius, & qui
 Illi adjunguntur, magis erubuisse docerent.
 Quis Veneris tabulas dicet, quis signa Priapi
 Nudos & Satyros Nymphas & in anne natantes,
 Sulphureas, plusquam Phlegeton, revomente favillas?

Hæc sunt muta malæ instrumenta libidinis. Ore
 Prædita vix numeres. Parasitus, scurra, choraules,
 Comædus, cantor Proculejæ qualibet hora in
 Ædes conveniunt, nec cuiquam janitor obstat.
 Occurrunt pueri, virguncula & ipsa salutem
 Accipit & reddit; matrem dumquæ occupat ille,
 Hospitibus nati colludunt. Gelliola aures
 Tendit & os, auctas^b nuper dum vellicat Ollus
 Psalterii chordas protensis unguibus instar
 Accipitris. Terram Cospus majorque fororum

Alatis

^a Poëmata prosaica, Italice Romanzi, plerunque libidinum ac facinororum plena.

^b Non pridem egregius sicilien antiquus psalterii chordis novas addidit, quæ multo jucundiosem sonum efficiunt.

Alatis pulsant pedibus simul: alea pernox
 Luditur inde: pater nato, qui ludit & ipse
 Coram, Numinibus convicia torquet ab ore
 Sacrilego. Medium quum nox pertransiit axem,
 Ad coenam, sibi qua linxisset Apicius unctos
 Absterfis patinis digitos, puerique virique
 Fœminaque accumbunt mixti, dapibusque meroque
 Indulgent, donec vicina e turre Cucullus
 Adventare diem Campano præmonet ære.

Et querimur prisca si non vestigia recti
 Ulla manent? nostri si vincunt improbitate
 Nequitiaque senes pueri innuptæque puellæ?
 Nos ipsi, quibus hæc tumidum faciunt, & acuta
 Bile jecur mordent, nos ipsi mole trahentis
 Exempli rueremus in omnia, ni quis ab illo
 Gurgite nos miserans Deus eripuisset: & uda
 Mollior argilla juvenum natura resistet
 Nunc oculis vitio, nunc auribus insidiant
 Viribus Herculeis? Limum ad præcordia Titan
 Quemlibet efformanda parat, peccare timentem
 Particulam insinuet Jovis ipsius. Ire deorsum
 Possè ignes credam, possè ire & flumina sursum:
 At non exemplis coram tam turpibus ullum
 Immunem vitii fore credam, aut labe carentem.

O nati! o Divis jam turba invisâ parentum
 Ob scelera & fraudes! O terque quaterque beati,
 Si catulos, vel equos vobis natura dedisset
 Esse! Canem pectit, gremio fovet, amne lavat, nec
 Blandiri quemcunque sinit Cæsonia: nutrit
 Ipse suos Lepidus mannos, caudamque jubaſque
 Crispat, & arguto detergit pectine sordes.
 Vos viles pulli nati infelicibus ovis a

Vos

Vos soli manibus patriis cultuque caretis. ^a

At patres natorum hostes savaque noverca,
 Vos quanta mihi voce datum est, vos bile senectæ
 Fatidica alloquor admoncoque. Mihi arrigite aures.
 Illa dies veniet, qua philtro percita vappæ
 Filia nubet, onusta prius, vestrique sui que
 Dedecus, atque aliquo discedet cum nebulone.
 Pfallit enim, saltat, callet citharam, atque cicutam. ^b

Si tanto est animo, tanta si fronte puella,
 Quid non audebit frater? Non disita lux est
 Illa, nec ad Græcas me vate ferenda kalendas, ^c
 Solvendo qua non æquus patrimonia vendet,
 Inque diem vestes a fœdo quaret Apella, ^d
 Incolet & magnam nitida pro sede popinam,
 Commistus nautis calonibus & fugitivis;
 Ille idem, qui nunc nil præter nomina magna
 Ampullasque sonat, qui censum fundit equestrem
 In vestes, currus, epulas, famulosque canesque.
 Desino; namque meo jam terrore omine vates.

Ut Stygiæ Eumenides natorum admissa agitabunt
 Confectos vitiis & longa ætate parentes,
 Optantesque mori. Tetricæ sed stamina ducent
 Ulteriora Deæ, quibus inter mortis amorem
 Atque odium vitæ suspensi culmine ab alto
 Procubuisse domum videant & fata suorum
 Communi culpa communi clade ruentum;
 Ut tandem pectus transfixi vulnere acerbo
 Nec surdum esse Deum, nec Tiresiam ^e fateantur.

Hic

^a *Majorem asinorum & equorum, quam filiorum curam habemus.* S. Jo. Chrysol. hom. 60. in Matth.

^b *Sempronia didicerat pfallere & saltare elegantius, quam necesse est probe.* Sallust.

^c *Græci nullas kalendas habent.*

^d *Judæo.*

^e *Tiresias vates Thebanus fuit oculis captus. Ponitur pro cæco: ut Juv. Sat. 13.*

Nec surdum, nec Tiresiam quemquam esse Deorum.

SERMŌ SECUNDUS.

97

Hic tandem senior finem dedit ore loquendi.

Quæ memini, retuli tibi, JACOMELLE, calenti
 Igne pari studioque, malos ut & ipse parentes
 Excutias, promens meliori tela pharetra.

SERMŌ TERTIUS.

*Bassum rigidum aliorum censorem reprehendit, & hortatur
 ut primum de se judicium instituat. Addit utilia monita.*

ASSE, novi quid ab urbe? bonus si nuncius intras,
 Sterno tibi limen myrto lauroque virenti.
 Sin prisco de more venis questurus, & affers
 Mille mihi causas, quas non ego pondero, nec tu
 Legitimus judex, hodie mihi gratus abibis.

Nam mihi sunt, quanquam non magna negocia, & illud
 Præcipuum, pugnis quod tundere pectora nolo,
 Scindere nolo miser vestes. Sit fortis oportet,
 Hæc qui non faciat te narratore. Libido
 In vetitos egit thalamos hunc, impulit illum
 Turpis avarities aconito efferre parentem,
 Iste fidem violavit, opes sacri hospitii ille
 Abstulit; & reliquas dum fraudes atque pudenda
 Facta hominum recitas, mihi perdita labitur hora,
 Vulnus & infixum sub corde diutius hæret,
 Quum non posse mihi hanc detur fulcire ruinam,
 Nec meus apta malo medicamina proferat hortus.

BASSE, peto hanc veniam: quoniam te sæpe querentem
 Perversos hominum mores, altumque gementem

N

Audi-

Audivi: stimulabat enim reverentia amorque
 Me meus erga te; patienter ut ipse vicissim
 Utiliora feras meditantem dicere, teque
 Pauca monere, quibus ducas tranquillius ævum.

Humanum est peccare. Lues ab origine nostri
 Sanguinis hæc fluxit, pervasit & ima nepotum
 Viscera, nequidquam & munitas offe medullas.
 Ex hac quisque penu vitiorum qualibet haurit
 Multa die, præceps & pondere fertur avito.^a
 Totum percurras hominum genus: optinui ille est,
 Quem pudet admitti^b, vel providus ante pudorem
 Abstulit magnis. Immenso si duo tresve
 Excipis e numero, sordebit cetera turba,
 Nec tu immunis eris, si te bene concutis ipsum.

Verum, BASSE, hodie tibi dicit amicus: æqui
 Consule. Nos vitii ipsi, qui carpimus omnes,
 Non sumus expertes. Sæpe est, quem lege severa
 Damnamus, nobis melior: namque hunc sua saltem
 Demissum facit improbitas; at nostra superbos
 Nos facit, atque sibi trux arrogat omnia virtus.^c

Cur indignamur vitii, odioque scelestos
 Insequimur, nisi quod sanctis parere reculant
 Legibus, & molles sibi quidquid amica cupido
 Suaserit, indulgent large virtute relicta?

At lex prima jubet, quos ædes accipit una,
 Quos urbs una suis concludit mœnibus, illos
 Ut communis amor nodo devinciat arcto;^d

Par-

^a Chilo dicere consueverat: Cave a te ipso. Omne sibi cavent ab aliis: at nemo magis est hostis homini, quam homo sibi, dum libidinem, iram, ambitionem, aliasque cupiditates adhibet in consilium. Laërt. l. 1. c. 4.

^b Quam prænitens peccasse, pene est innocens. Sen. in Agamem.

^c Meliora sunt peccata cum humillitate, quam innocentia cum superbia. Opt. Milevit. l. 2. contra Donat.

^d Natura nos cognatos edidit, cum ex iisdem & in eadem gigneret. Hac nobis amorem invidit mutuum, & sociabiles fecit. Sen. ep. 93.

Parcat ut hic vitis illius, ut omnia de se
 Quæ dici metuit, de quovis dicere servo
 Abstineat; demum ut stomacho moderetur acerbo,
 Iram & contineat. Quæ si bona demseris, ædes
 Claude tuas, urbis portas claudamus, & antra
 Tutius ingrediamur; erit nam nil ibi tantum
 Quod formidemus ^a. Tetigi jam vulnus; amicam
 Ne fuge, BASSE, manum. Morbo vexaris eodem
 Quo illi ipsi, quibus indignaris. Quid ni ita? Nunquam
 Mitis enim bilem cohibes. Hic parcat amori,
 Ille gulæ, pares stimulis tu tristibus iræ.
 Ergo es mancipium, sola est diversa tyrannis.

Nemo sapit tibi, nemo placet. Damnare triremi
 Nunc Lepidum velles, nunc Paulam carcere nuper
 Erecto ad Tiberim, triplici quo sæva libido
 Crate coercetur ^b. Statuis sed tu tibi nullam
 Pro ingenti hoc fastu pœnam, sævoque reorum
 Contemptu ^c. Cedo, reus est & iniquus uterque,
 Quem damnas; sed tu non insons, BASSE, nec æquus,
 Qui sine rubrica prætoris crimina plectis.

Adde quod in multis ingentia tubera amicis
 Fers me teste, aliis verrucas objicis, ipsos
 Vertis & in faciem nævos, & in ora Medusæ.
 Usque adeo verum est, quod nos vitia ipsa aliorum
 Delectant, aliorum virtutem odimus ipsam. ^d

N 2

Heu!

^a Fera potius, quam iracundia homini cohabitandum est: nam illa quam semel mansuefacta fuerit, suam servat legem: hunc autem quoties mitigaveris, rursus effratur. S. Jo. Chrysol. hom. 29. ad pop.

^b Carceris facies exhibet inscriptionem hæc:

CLEMENTI. XII. PONT. MAX.
 COERCENDÆ. NVIKIKVM. LICENTIÆ
 ET. CRIMINIBVS. VINDICANDIS
 ANNO. 1735.

^c Ut quisque est vir optimus, ita diffi-
 cillime esse alios improbos suspicatur.
 Cic. ad Q. Frat.

^d At nos virtutes ipsas invertemus,
 atque

Sincerum cupimus vas incrustare.
 Probus quis

Nobilis: cum vivit, multum est demissus
 homo: illi

Tardo cognomen pingui damus &c.
 Hor. L. 1. Sat. 3.

100   LIBER TERTIUS

Heu! qui castigatque auditque dolos ab amore
 Liber & invidia, non hac te lance nec hoc te
 Pondere discutiet. Facies hunc nulla movebit,
 Nullum thus mistum nigra pice. BASSE, sed ad nos
 Jam redeamus. Inest nobis genitricis ab alvo
 Ambitio quædam, qua possumus omnia soli,
 Soli recte agimus^a, sapimus, solique caremus
 Omni labe. Fit hinc ut quod non suasimus ipsi,
 Longe quidquid id est, a libra atque ungue recedat,
 Quod non consulimus, recto aut sermone docemus,
 Id commune bonum labefactet, moribus obsit.

Sunt, qui forte putent ex nostris hisce querelis
 Æqui nos pretio tangi, & virtutis amore:^b
 At sunt nare alii sicca magis atque sagaci,
 Qui nos perpetua sub veste latente lucerna
 Vestigare putant aliquod jus imperiumque
 In populum. Mihi dic, hos fallit opinio, an illos?
 BASSE, laboramus, quum verum se objicit ultro.

Ergo qui tumidi sumus ambitione, superbi,
 Iracundi, acres, capitosi, quidquid & istis
 Cognatum est vitiis, totas efflabimus iras
 In miseros, multa qui nos virtute probisque
 Moribus interdum superant? damnabimus omnes,
 Omnes perdemus nobis impunibus hisque,
 Quos, quod adulantur, præstantve quid utile, amamus?
 O probrum! o duras super omnia marmora frontes!

Æquam nulla tulit lex poenam talibus ausis.
 Credidit ingenuo quod forte pudore luemus,
 Occultoque animum quatiemus verbere tantæ
 Fraudis participem. Sed me indignatio agebat

Im-

^a *Homine imperito nunquam quidquam injustus, qui, nisi quod ipse fecit, nihil reatum putat.* Ter. in Adolph.

^b *Non ex singulis vocibus philosophi spectandi sunt, sed ex perpetuitate atque constantia; resque spectari oportet, non verba.* Cic. 5. Tulc.

Improvisa animo. Musæ, clementius œstrum
 Inspirare mihi. Fama est animalia quondam
 Convenisse simul, quo se quodcunque tueri
 Contra vim posset sociorum, & ferre querelas
 De furtoque doloque malo. Sedet ore severo
 Arrectisque júbis leo judex; undique circum
 Stat turba, e silvis pars plurima, plurima ab agris.

Ut tandem facta est dicendi cuique potestas,
 Hirtum & parvum animal, cui nomen ericius, ante
 Surgit equumque bovemque: tumet, spuit, excreat ora
 Componens ad verba. Canem, qui proximus illi
 Sederat, accusat primum male mobilis iræ;
 Deinde lupum famis omnivoræ, leporemque timoris
 Imprudentis, ovem stolidam, vulpemque dolosam,
 Socordemque asinum. Demum mala bestia nulli
 Parcit: quin lacrimans subdit sibi quodque malignum
 Parte nocere aliqua, vel quum ab sede aggrediuntur
 Pellere, vel multo quum parta labore rapaci
 Dente petunt. Referens hæc tota exæstuat ira.

Dudum at divisus brutorum hinc, inde ferarum
 Grex frendebat. Equus nutu veniaque leonis
 Occipit, & multis ex ordine multa refellit.
 Addit plura senex raucò pulmone jugo bos
 Tritus & assiduo. Sed nullum vulpe resolvit
 Clarius ambiguam litem. Confederat imò
 Illa tribunali, sese & surdescere fingens,
 Accedat propius, quæso inquit, ericius; aures
 Nam stupere mihi, voxque est exilior illi.

Imperat hunc subito judex procedere. At ecce
 Judicis ante-oculos dum repit, sauciat omnes.
 Jamque propinquarat demissa & fronte leonem.
 Pronus adorabat, quum figens oscula fixit
 Spicula multa. Pedem retrahit leo fervidus ira,
 Hocque est, hoc, inquit, monstrum, quod bruta, ferasque
 Au-

Audet me coram accusare? Apagete pusillum
 Hinc animal, sed grande malum, detrudite subtus
 Terram: ne posthac conturbet qualiacunque
 Utlibet in nostro fiunt commercia regno.

Dixit, & extemplo fuit in scrobem ericius altam
 Trusus, ubi latitat, potis est nec lædere quemquam,
 Seque ferunt, vel ab hoste cavent animalia noto.

Fabula, BASSE, feret tibi commoda plura, pilosos
 Qui carpis multa vestitus cuspide. Primum

Stultum est, contra omnes privatum nitier, alba
 Ex nigris facere & moderari cuncta volentem.
 Hoc nulli scepro licuit, nec fascibus ullis,
 Multaque prætereunt laquei, rigidæque secures.
 Mendis quid si idem multis scatet, audet & ollam
 Appellare nigram, & ridere nigerrimus ipse?

Deinde malos homines juvat inter vivere, sicut
 Inter deformes. Nam suecimus ora videre,
 Qualia, Dj Superi! sima, atra, pudenda, quibus non
 Æthiopes possint, non invidisse Laponas.
 Sed præstat media Sapientem excedere turba,
 Inque salubri ægram mentem curare recessu,
 Et quas in nobis fastidit, tollere rugas.

Denique, BASSE, nefas si nullum admisimus, ausi
 Nec fumus, expurgent quæ Centum-crimina-Cellæ,^a
 Debemus Superis grates. Hi sæpe superbis
 Hanc statuunt pœnam, parent ut turpia nocte,
 Postera lux retegat. Qui lapsum errore, lutove
 Præ fragili ridet facile, cras fiet adulter,
 Tota & cantabit cum compare rumor in urbe.

Postremum monitum memor esto ante omnia mente
 Condere. Nos inter tenues, queis publica non sunt
 Munera, censor erit vitiorum æquissimus ille,
 Qui tacet, & sola morum probitate perorat.

SER-

^a Centum-cellis trizembibus aut ergastulo criminum pœnas luunt flagitiosi.

SERMO QUARTUS.

CLEMENTIS XII. vitam imitandam proponit Nobilibus Adolescentibus in Ecclesiasticis Dignitatibus initiandis.

E Custos hominum, CLEMENS,
Te Maxime Regum,
Parque Diis Superis, humili
celebrare camœna,
Et novus audebo Vates? At
Jupiter ipse
Non semper tauros aurata
fronte venire
Ad sua sacra videt. Proceres
maectent hecatomben: *

Far dabit & fruges modici possessor agelli,
Nec tamen ille minus veniet Djs carus ad aram,
Quam Proceres, si pura feret munuscula dextra.

Hoc ego deductum meditatus arundine carmen
Offero, Magne Pater. Forſan Te digna loquentur
Arcades imbuti toto præcordia Phœbo:

Sed non me studio, laudum nec amore tuarum
Vincent, hoc cœli teſtor ſpirabile lumen.

Ergo mihi, CLEMENS, adſis Deus alter, & audi
Vera quidem de Te vatis licet ore loquentem.

Quum Titan hominem fragili componere limo
Conſtituit, naturam inter brutumque Deumque
Mente agitans mediam, Divinæ particula auræ,
Æthere vel rutilo, certe eſt cœleſtis origo
Illi, animum finxit puris virtutibus aptum,
Deque Diis multum referentem. Tum grave cœpit
Corpus humo madida, conjunxit & undique partes

Dif-

* Sacrificii genus, in quo centenz | boves maectantur: ut Juven. Sat. 12.
unius generis victimæ, v. g. centum. | Exſtant, qui præmittant hecatomben.

Dissectas variis animalibus, unde cupido,
 Unde timor, nostrorum ingens & turba malorum
 Profluxit. Tamen ille luto meliore creavit
 Quosdam, nec tantum terrestre irrepere pondus
 Mollia concessit sub pectora, posset ut illam
 Divinæ lucem mentis vel corpore tardo,
 Vel vitii illecebris tetra & caliginæ culpæ
 Obruere. Heroas semper comitatur amicū
 Tutaturque aliquod Numen vel ab ubere matrum.

Ergo **CORSINUM** antiquo quum sanguine cœpit
 Formare Heroem, Deus adfuit ille Virorum
 Nobilium Deus: hunc gens prisca vocavit Honorem.
 Adfuit incorruptus Honor. Si patria nomen
 Illustrat, nasci Regalem vidit ad Arnū,
 Quo qui fonte bibunt ad honestas promptius artes
 Ingeniumque ferunt, veræque cupidine laudis
 Et maria & terras & sidera gentis Etruscæ
 Fama impleverunt. Sed te pulcherrima rerum,
 Te Regum & Divūm magnam, Florentia, matrem
 Non opis est celebrare meæ, quam fertilis Arni
 Ad ripas dicunt centum, & modulantur olores.

Pergite, Pierides. Si mores donat avorum
 Sanguis, Honor gentis maternæ hinc, inde paternæ
CORSINO priscumque genus * nomenque superbū
 Præstitit & mistum Superis. Date lilia plenis,
 Romulidæ, manibus, date plenam thuris acerram.
ANDREAS magno supera de sede Nepoti
 Magnus avus plaudit, divini habiturus Honoris
 Illum participem, quum integrum expleverit ævum.

Huc ades, o primo lætissima flore Juventa;
 Jam Puer ingenuus tibi crescit, & atria lustrat
 Ornata Heroum signis & imagine multa

Vir-

---

* Vid. inter alios Genealogr. Gamburg. in Nob. Fam. vol. 3. p. 143.

Virtutis patriæ. Stupet intentusque videndo
Nunc hujus nomen, nunc postulat illius arma.

Tum pater ostendit clypeos hastasque sagittasque
Et veterum monumenta ducum, qui vulnera passi,
Dum patriam servant, inimica vel oppida cingunt.
Victores ostendit avos, fusa agmina narrat
Attonito simili, Martisque accendit amorem,
Et tenero jam laus in pectore bellica fervet.

At fulvum infantem retrahens subturbida mater,
Ne mea vita, inquit, ne lux mea, amaveris istos
Tam sævos vultus indutaque pectora ferro.
Hos potius. Placidas frontes atque ora verenda
Pontificum monstrat, quorum pars splenduit ostro,
Splendet & evertex super æthera plurimus ordo.

Marris Honor votis respondet; & ægide & hasta
Deposita, qualisque solet se ferre videndam
Coetibus Arcadiæ vultuque animoque serenam,
Pallada se talem CORSINO offerre bonisque
Artibus informare jubet. Non fluminis alveum
Pervolat ulla ratis, quum prono labitur anme,
Vix remo tangente solum, vix carbasa vento,
Ut facili ingenio studii genus omne peregit
Assiduus. Juvenis vincto pede, sive soluto
Dicere, vel dubias rerum perquirere causas,
Vel sacra jura libet, non ulli laude secundus.

At qualem variis junxit vitæ integer usque
Virtutem studiis! quos mores quamque pudicos!
Sic opifex ebore in lævi nitidoque smaragdos,
Aut rutilo includit gemmas Garamantides auro.

O juvenes, juvenes! quorum labor unus, & una est
Cura comæ ferro crispandæ, vultus amici
Censura speculi pingendus, odore Sabæo
Ungendum caput, & perdendi temporis index
Lata monstrandus vitta flavaque rubraque,

Clavicula feriente oculos duplicique sigillo:
 Me numerare pudet ludos, convivia, amores,
 Et quibus in vitiis robur consumitis ævi.
 Ite gynecæis aptissima turba, nec ullam
 Pascite spem populi post tot commissa regendi.
 Res alios homines hæc poscit & arte subactum
 Longa animum & plenum generoso pectus honesto.
 Vos molles animæ .. Sed quo me Phoebus agebat?

Parce decus magnæ, *CORSINE*, & gloria Romæ,
 Parce; tuis me tam contraria moribus atas
 Obliquum abstulerat: virtus tua fideris instar
 Errantem revocat. Vix Te deduxit in Urbem
 Ille tuo lateri custos affixus in omne
 Tempus Honor, rosei divina modestia vultus,
 Candor & integritas animi, fidumque colenda
 Pectus amicitia: Tibi conciliavit amorem
 Romulidum. Quæ turba tuas non fluxit in aedes
 Nocte dieque? tuæ quem non cultissima linguæ
 Gratia devinxit? Venit, qui rostra diserto
 Personat ore, lyra qui carmina fundit eburna,
 Venit Eques nitidus, Patres venere togati.
 Quisque tua melior, vel doctior æde recessit,
 Nemo nimis facilem te questus, nemo severum.

Sic ubi vere novo genialis floruit hortus,
 Undique cogit apes odor æthere fufus aperto.
 Illæ nectareos flores & olentia nactæ
 Pascea perque rosas funduntur perque ligustra:
 Quum tandem ceraque graves & melle volatu
 Se denso attollunt, & grato murmure parvos
 Ad foetus referunt & odoras munera cellas.

Quid moror? Heroem dum clara celebrat in Urbe
 Fama,

^a Qui voluptatibus ducuntur, & se
 vitiorum illecebris: & cupiditatum le-
 nec attingant Remp.; patientur viros
 nocis dederunt, missos faciant honores, | fortes labore suo perfrui. Cic. pro Ser.

SERMO QUARTUS. 107

Fama, trahitque homines, adsunt quoque Numina. Leges
 Et res humanas Themis offert, Sacra Deosque
 Religio insigni pietate & fortibus ausis
 Commendatque Viro, crinesque bivertice mitra
 Ornat, & Assirio fulgere nitentius ostro
 Imperat. Inviſto quid dignum Interprete legum
 Dicere, quid tanto Sacrorum Præſide, Muſæ
 Poſſumus, Heſpiades Muſæ? Nil ſanctius ore,
 Quum pia vota facit, nil dextra largius, aris
 Cum dona imponit, templisque inſtaurat honores.
 At nos inceſſumque gravem, vultumque decorum,
 Nos piſtas veſtes Phrygiam miramur & artem,
 Vos ſoli latebras animi, vos corda videtis
 Interiora, Dii. Quanta eſt in peſtore virtus,
 Quantus amor! Divos movet hæc pietasque fidesque,
 Non mitra, non vittæ, non pingui de grege tauri.

At Sacris functus ſanctarum oracula legum
 Dicturus procedit. Io, properemus egentes,
 Turba ſoluta metu. Liſtore ſeverior omni
 Noſtra hoc paupertas non nos ab limine pellet.
 Nomine nam ſolo diſfert a divite pauper
 Judice **CORSINO**. Nil foeda pecunia lites,
 Nil metus, aut odium, nil gratia promovet, una
 Certa patrocinii cauſa eſt, quæ nititur æquo.

Discite juſtitiam, quibus eſt agitare poteſtas
 Fasque neſasque *. Tegunt ingentia crimina ſæpe
 Nobilitas & opes: reus eſt, cui deficit aurum.
 Heu pudor! heu diro vadimonia prodita lucro!
 Talia **CORSINI** non vidit monſtra tribunal;
 Judice, cui ſemper Themis adfuit altior ipſo.

O dignam imperio virtutem! o nata coronæ
 Tempora! Jam dudum mens dextera rebus agendis,

O 2

Pro-

* Cum Juſtici dicenda ſententia eſt, mentem ſuam, qua nihil homini dicit
 memin: vit ſe Deum habere teſtem, id eſt, ipſe Deus divinius. 3. Offic.

Propositiq̄ue tenax & vultu semper eodem
 Fortunam excipiens variam, jam Palladis artes
 Et res ambiguae Latiiq̄ue negocia regni
 Hunc exposcebant Regem. Communia cives
 Detulerant positaeq̄ue procul suffragia gentes,
 Ante facer ferret quam vota fidemq̄ue Senatus.
 Jam Princeps, jam dictus erat patriae Pater ante,
 Quam fieret. Nostri extremo hoc tempore Divi
 Praesidium rebus nostrae columenque saluti
 Tutelamq̄ue animae servarunt. Ipse Tiaram
 Innumeris metitus Honor virtutibus annos,
 Imposuit capiti, & terra, inquit, & alma senescat
 Sub Duce Roma suo, simul aurea secula ducat.
 Semper ego sistam verae in vestigia laudis,
 Sufficiamq̄ue pares animos nomenque decusq̄ue.
 Dixit, & ingenti plausu nova gaudia cives
 Testantur, caelum lato clamore resultat.

Tum CLEMENS hominum curam subit imperiumq̄ue
 Non alio vultu, quam quo grave pondus Olympi
 Cepit Atlas humeris, latera ardua nixus, & artes
 Et prius experiens iterumq̄ue iterumq̄ue valerent
 Quid vires. Subiit tandem, fortisque ferendo
 Fit magis, & facili jam sidera vertice fulcit.

Salve, Magne Pater, quo sospite Vaticanum
 Sospes erit, septemq̄ue dabit longa otia colles
 Ducere, & antiquae monimenta resurgere Romae,
 Atque per Aenotiae reduces dominarier urbes
 Iustitiam doctisque artes vitaeque beatae
 Commoda. Salve iterum, mundi decus, inclyta Divum
 Progenies: Phryxi Tibi vellere stamina Parcae
 Dum nebunt, radiosque suos intextet Apollo;
 CLEMENTEM atque iterum CLEMENTEM publica vota,
 Et communis amor CLEMENTEM ad sidera tollent,
 Sidera cognatum resonabunt aurea Nomen.

SER-

SERMO QUINTUS.

Friderico Electorali Principi Saxonie in Academia Arcadum variis floribus & frondibus coronato defert animorum imperium. Docet de instituto & de rebus Arcadiae, cuius laudes cum ejusdem Principis laudibus prosequitur.

ULTIPLICI nitidos quoniam,
FRIDERICE, capillos
Nostri ornaverunt Tibi flore
& fronde Poëtae;
Non etenim possunt alias da-
re rura coronas:
O Flos Saxonici purissime
Sanguinis atque
Austriaci, cape septra novi
florencia Regni,

Non quæ Saxonie Gens incluta gessit ab annis
Innumerabilibus, non quæ gessere vetusti
Induperatores de Gente tua ^a, generosa
Nec quæ gessit Avus Scythiæ, nec quæ gerit & nunc,
Et longæva ætate geret Pater optimus; at quæ
Plausibus & latis hodie Tibi vocibus omnes
Arcades uno ore, uno animo, uno corde tulerunt.
Ecquid enim, quid non, FRIDERICE AUGUSTE, mereris?
Ingredere ^b, o felix, nec nostra mapalia temne,
Nostri Rex animi, nostrorum Rex & amorum
Ingredere. At pendes, & circum lumina volvis,
Quod fortasse Tui dignum nihil undique cernis.

Per-

^a Henricus I. Otho Magnus, Otho II. Otho III. & Lotharius II. Vid. *Viridicibil.* in Chron. Sax. Sigeber. Frising. & alios Script. Vit. Imp.

^b Adiverat Academiam Latinam haberi solitam in Ædibus Custodis Gen.

Arcadiæ, ubi maximo plausu frequentissimi Cœtus exceptus & omni circum genore celebratus inter Arcades minime dubia cum voluptate acclamatus est, ac dictus Lulcius Argireus.

110 LIBER TERTIUS

Perge tamen, Juvenum pulcherrime; vilia quamvis
Exteriora Tibi Arcadiæ videantur, & agros
Despicis & pecudes & aratra: introspecte nostros
Eja animos, ubi facta Tibi regnare potestas.

Nos intra meliora latent. Concordia nostræ est
Gentis Stemma ^a. Probos ea primum junxit in unum
Pastores, sumus unde sati, facilesque parentum
Servamus mores ^b. Sincero pectore quisque
Quemque colit; nemo rebus macrescit opimis
Alterius, nemo ferus ambitione vel ira
Turbat amicitiam: rixas & jurgia vultu
Phylacidas placido arceret, nec eo duce quisquam
Devius erraret ^c. Nos continet unus honesti
Limes, & una simul ducit nos semita justæ.

Janne tui, o Princeps fortunatissime, Regni
Incipis agnovisse bonum pretiosius auro,
Clarius argento, gemmis præstantius ipsis?
Incipit en oculis nobis connivet amicis, ^d
Nosque sua egregius virtute & moribus aureis
Metitur. Grandes animæ sic non bona cœcæ
Expendisse solent fortunæ, non quid in arca
Claudat is, ille quibus distendat jugera metis:
Sed quam quisque tenax sit recti cultor & æqui.

Ergo Tibi, Princeps animo æque candide & ore,
Nostra hæc simplicitas ævoque simillima prisco
Vita placet, placet atque ideo nobis magis ipsis,

Hanc

^a *Fistula disparibus septem compacta
lucis.* Virg. Ecl. 2.

^b Arcades non nomen solum pasto-
rum, sed & ingenuos mores & pasto-
ralem simplicitatem suis in concessibus
præferunt. Academiam hanc XIV. Il-
lustres Viri sub finem superioris sæculi
maximo literarum ac bonarum artium
emolumento instituerunt, & colonias
per multas Europæ urbes propagarunt.

De ea vid. inter alios egregium Lib.
Carminū Mich. Josephi Morci Viri de li-
teris Academicisq; nostris optime meriti.

^c Inter præcipuas leges Arcadiæ una
est, quæ eos, qui turbas excitant, de
gradu Academiaque movet.

^d *Illud bonum, quod in aliis cer-
nimus, nos movet, atque illos, in cui-
bus inesse videtur, annos facit.* 1. Offic.

SERMO QUINTUS. III

Hanc quod amas. Sed perge, & adhuc meliora videbis.

Interea virtutis iter percurrito apertum,
 Et magnos imitatus Avos gere digna superbo
 Nomine Saxonidum. Populos in pace tueri
 Suecæ, hostesque procul retinere a finibus: olim
 Quum Victor venies spoliis Orientis onustus,
 Et per Te regio Septem-subjecta-Trioni
 Jus Vaticani una Relligione Fideque
 Nobiscum internerata colet, Sanctumque Parentem
 Utraque communi gens una vocabimus ore:
 Ingenti Te laude ferent super Arcades astra,
 Majoresque dabunt animos, aliasque coronas
 Eterna innectent Tibi circum tempora lauro.

O si illos nebunt mihi Parcæ stamina in annos,
 Quot rebus monumenta tuis erecta videbo!
 Quot mihi festivis resonabunt plausibus imæ
 Valles Arcadiæ, quot dignis versibus alti
 Colles, quamque pater sublimi voce Lyceus!

Tunc vel in extrema robur juvenile senecta
 Induam, & ante tuos, Victor generose, jugales
 Unda actus populi turbaque elatus ovanti
 Ibo manu plaudens, dicamque io io venit ecce
 Mavortis FRIDERICUS honor terrorque tyranni
 Olyssii, Axiacæ restauratorque salutis.
 Tum lati repetent io io juvenesque senesque,
 Respondebit io cunctis e vallibus echo.
 Nam mos Arcadiæ est Heroum dicere gesta,
 Et magna stimulos currentibus addere laude.

O FRIDERICE, capit jam Te, reor, ista voluptas,
 Exultasque animo totus mihi, jamque triumphas.

Si Tibi non satis est Musarum plausus^a, habemus

For-

^a Habita est Academia hæc in Capitulo, ubi de more Nob. Artium Sculpturæ Architecturæ & Picturæ specimina coram S. R. E. Cardinalibus ac Sereniss. Principe exhibita sunt, ac præmiis pro ejuſque merito donati Auctores.

Forte aliquid majus: namque Arcades omnia nôrunt.

Quandoquidem statua non est Te dignior alter,
 Hic Bronte & Sterope melior Te fundet in ære
 Urgentem spumantis equi calcaribus armos;
 Ille Tibi statuam niveo de marmore ponet.^a
 Inter & Henricos & Magnos inter Othones,
 Atque alia Augustis clarissima Nomina Fastis,
 Quorum in Te virtus puro cum sanguine fluxit.

Artis Apellæ si Te magis occupat ardor,
 Centum hic Parrhasii centum Te Zeuxides^b amplis
 Certatim in tabulis pingent, Juvenemque decorum
 Plenum efformabunt & majestate & amore,
 Qualem Narcissum, qualem spectamus Adonin.
 Namque pudicitia quem longe vincis, Adoni
 Non cedis forma: Narcissum fulgidus æquas,
 Consiio vincis. Vis aurea ponere tecta
 Regalesque domos regalibus addere & aulam
 Uxori fabricare novam natisque futuris?
 Non hic Artifices defunt; nam mille Vetrurvj^c
 Inter nos priscae renovant miracula Romæ.

At sapis, & non hæc tua sunt ardentia vota.
 Namque ædes, tabulas, atque ærea signa vetustas
 Invida dente petet, turpi & confundet acervo
 Omnia. Sola hominem Virtus, FRIDERIGE, beatum,
 Sola immortalæ facit. Hanc animosus in unam
 Nitere^d, & æterno tua laus æquabitur ævo.

SER-

^a Multi sunt Arcades egregij Sculptores, ut Equi, Camettus, Rulconius, Amerianus, Othonius, Monaldus, Mainus &c.

^b Græcis ipsis non invident Pictores nostri Eques Conca, Trevisanus, Equites Voghjus & Ghezzius, Nellius, Mancinus, Ricciolinus, Muradorius &c.

^c Sunt & antiquis Architectis non im-

paret March. Theodulus, Nic. Salvius, Equites Valerius & Derisetus Langduen. Fontana, Michettus, Cirollius &c.

^d Omnes bene vivendi rationes in virtute sunt collocanda, propterea quod sola virtus in sua potestate est. Omnia præter eam, subiecta sunt fortuna dominationi. 4. ad Heeren.

SERMO SEXTUS.

Consolatur Com. Petrum Marazzanum in obitu Cl. Viri Com. Philippi Antonelli ejus leviri. Commendat utriusque virtutem. Describit beatitudinem, qua Philippum cum præmortua uxore sua potiri auguratur. Laudat superstites ex Familia.

PETRE nos miseros! Vis ergo
resistere nulla,
Nulla potest virtus Libitinæ?
Nostraque vota
Nostras & lacrimas contemnit.
Te quoque quamvis
Sanguine prognatum claro, fun-
ctumque superbis
Muneribus, notum pietate &
fortibus ausis,

Et lugenda aliis multum & lugenda propinquis
Te quoque fata manent, PETRE Optime; nam tuus ille,
Præstans illustri genere & virtute PHILIPPUS
Vivere Nestoreos annos dignissimus unus,
Proh dolor! occubuit. Frons illa serenior olim,
Illi acres oculi vultusque decore virili
Plenior heu! nigra tegitur caligine, morsque
Robustos agilesque olim depascitur artus
Non secus, ac medio quum forte in tramite fessum
Nacta viatorem fera dejecit, & super hærens
Membra vorat circum, simul & rimatur aduncis
Unguibus, atque avido discerpit viscera rostro.

Dementes heu! PETRE, sumus, qui fidimus istis
Viribus, & speciem formæ sectamur inanem. *
Momento perit illa, velut rosa flantibus austris

P

In-

* Nihil meū est, aut cuiusquam, quod auferrī, quod eripi, quod amitti possit. Par. 1. 4.

Invectoque super pallentia sole ligustra. ^a

Si Te, quum vestris tulit in regionibus arma,
Imperioque animoque potens & flore juventæ
Vinxit amicitia, digno quod gratior ore
Ibat, eratque decus Martis comitumque suorum,
Et longa nitidi crines cervice fluebant;
Horum quid superest hoc tempore, PETRE? vel horum
Siquid adhuc superest, antiquum inspirat amorem,
Aut individua renovat tibi gaudia vitæ
Pristina? Pro verbis imò suspiria corde
Ducis, & in fletus solvis pia lumina. Cernis
Namque animo, quo sæva loco detruxit amicum
Parca tuum, furto quam ditia sustulit uno
Munera naturæ, quam longe corpore ab uno
Corpus abesse aliud cogit, gratoque carere
Alloquio jubet æternum. Sed parce loquuto
Talia. Non animos tam mollia vincula vestros
Junxerunt: nec enim rebus venerabile fluxis
Gaudet amicitia nomen: jus fasque piunque
Illa colit, solo & nitendum credit honesto.

Talis amor juvenile licet conjunxit utrumque
Pectus, idem studium virtutis, laudis iidem
Moverunt stimuli ^b. Semper dum fata sinebant,
Velle & nolle ambobus idem fuit; hocque solum
Parte aliqua fœdus ne forte dehisceret, arcto
Sanguinis assertum est vincolo. Nam candida Virgo,
Virgo soror germana oculis tibi carior ipsis

Di-

^a *Anceps forma bonum mortalibus
Exigui donum breve temporis
Ut velox celeri pede laberis !
Non sic prata novo vere decencia
Æstatis calida dispoliat vapor,
Sævit solstitio cum medius dies ;
Et nocte brevis vix præcipitat rotis ;
Languescunt folio lilia pallido ,
Et gratæ capiti deficiunt rosæ ;*

*Ut fulgor, teneris qui radiat genis
Momento rapitur, nullaque non dies
Formosum spoliū corporis abstulit .
Res est forma fugax. Sen. in Hippolyt.
b Nihil est, quod tam attrahat, &
alliciat amicitiam, quam similitudo,
qua sit, ut bonos boni diligant, asciscantque sibi quasi propinquitate conjunctos atque natura. Cic. in Læli.*

Divitibus quæſita diu , multiſque petita
 Patriciis uni conceſſit nupta PHILIPPO,
 Quem non illa minus , non plus quam frater amabat .

Læta virum conjux Superorum in ſede reſiſit
 Nuper . Nam membris exuta volaverat ante
 Arces ad ſuperas , noſtro quas eminus orbe
 Denſa licet caligo premat , totumque profundum
 Nos interjectum late diſterminet ; illos ,
 Illos , PETRE , tamen video , quos non metus angit
 Interitus , non membra gravant , nec acumina mentis
 Obtundunt hebetes ſenſus , non denſa malorum
 Agmina noſtrorum perturbant amplius . O par
 Illud ubi eſt ? lætis quam cœtibus intermixtum !

Par illud meritis , illud virtutibus æquum
 Semper habet ſine fine quies , ſine fine voluptas .
 Nulla intemperies vexat , nox nulla , nec umbra
 Quos ſpatiantur agros , veſtit ſed flore perenni
 Ver placidum : nullæ capiuntur in aure querelæ ,
 Sed reſonat purum melos & Rectoris Olympi
 Laus immortalis , repetunt quam vocibus ambo
 Diſtam aliis , aliis repetendam rurfus & ambo
 Occinuiſſe altum gaudent , qua cuncta reſultant
 Atria , feſtivo & focii clamore ſequuntur .

Par iterum , PETRE , illud ubi eſt ? Mihi præripit uber
 Copia rerum oculos , neque celſum Muſa volatum
 Jam feſſa aſſequitur . Merguntur in anne , profundo
 Anne voluptatis ; rapit unda , & volvit in illum ,
 Omnia qui cernit , qui continet omnia ſolus ,
 Omnis quique boni , quique eſt virtutis origo .
 Ut pluviis quum forte tumet nivibusque ſolutis
 Abreptas fluvius ſinuoſo in vortice cymbas
 Ducit agens circum , mediumque volutat in æquor .

Ergo , PETRE , tui felici forte PHILIPPI
 Gaude ; nec funus lacrimis , aut queſtibus urge

Perpetuis, ne forte aliqua videaris amici
 Invidisse bonis ingentibus. Ille suorum
 Luctu dignus obit, qui nulla laude, nec ullis
 In patriam meritis vixit, quemque obruit idem,
 Qui corpus tumulus ^a. Noster non totus obivit,
 Ino sui multa est nos inter parte superstes.

Vivit adhuc sincera fides, mens conscia recti
 Vivit adhuc, duris multa & patientia rebus,
 Vivit consiliis patriæ decor additus, inque
 Magna suos pietas & munificentia cives.
 Clara animi vivunt monumenta, domesticus ille
 Et nitor eloquii vis & facunda Minervæ
 Etruscos vel inire modos, vel inire latinos
 Apta, vel ambiguas rerum disquirere causas.

Rapti quin etiam superest genitoris imago
 Sanguine digna suo proles ^b, & idonea sanctis
 Moribus antiquæ Gentis. Non cura paterna
 His deerit. Superest nam Frater ^c cetera Fratri
 Par, ætate minor, quo non mihi carior alter,
 Non alter claris sapientior artibus, ore
 Græco sive libet percurrere, sive Latino.
 Illum Purpureis Patribus facit atque Supremo
 Pontifici carum doctrinæ rara supellex,
 Et constans probitas & vera modestia dotum
 Et decus & pretium tantarum. Laudibus istis
 Roma novas addet, jamque addidit. Ille PHILIPPI
 Inque locum munusque boni succedat amici:
 Nam tibi eo melior post Fratris funera nemo est.

SER-

^a *Mors terribilis est iis, quorum cum vita omnia extinguuntur, non quorum laus emori non potest. Cic. in Parad.*

^b Quatuor Liberi optima educatione

futuri non Patri Patruoque dissimiles.
^c Nicolaus egregius Præsul Canonicus Basilicæ Lateranen. multis Pontificiæ Curie Muneribus ornatus.

SERMO SEPTIMUS.

117

*Narrat morbum lethalem, ex quo convaluit opera & arte Viri
præstantissimi Jacobi Toyon Pictaviensis, Chirurgi ac Me-
dici Ducis Sancti Aniani Paris Francia & Legati Regis
Christianissimi apud Sanctam Sedem.*

VASI tandem lectum, mor-
bumque malignum,
Quo me invisisti absumentum,
prope, quoque repræsti
Vix, o amice MARI^a, lacri-
mas. Cruciabar acutas
Hoc inter febres, moriens quod
linquere Te ipsum
Deberem, mihi quem multum
Pater optimus olim,

Quem probitate & murice clarus Avunculus^b, & quem
Plus commendârat frons pura parentibus ipsis.

Illi animo casti mores prudensque subibat
Simplicitas, amor ille bonas incensus in artes,
Illa tenax rerum mens, illa subibat honestas
Vultus atque animi, cui nemo negaret amorem:
Te non, ajebam, Juvenis generose, videbo
Romuleis clarum violis jus dicere, lites
Dirimere, atque viam majori sternere famæ;
Quem vidi raptis indigna morte propinquis,^c
Quos lacrimis merito, quos semper honore colemus,
More senum rexisse domum, legesque paternis
Ponere rebus, eodem & tempore discere leges,
Jungere amicitias Procerumque Virûnque bonorum,

Aucto-

a Marius Compagnionius Patritius | c Avunculo, Patre, & Patruo Julio
Macerat. Francisci Viri integerr. filius. | Cæsare Episc. Septemped. uno pene tem-
b Prosper Marefiscus S.R.E. Card. | pore mortuis!

Auctores priscos miscere recentibus, atque e-
 Volvere continuo, sapienter dicere: demum
 Consilio atatem longo pravertere cursu?
 Sumta ex Te claris exempla sodalibus ullo haud
 Tempore proponam, seu detertere ruentes
 Tentabo incautos in aperta pericula, sive
 Arcere a vitiis solido virtutis amore
 Grande opus aggrediar? Sed qui pudor ingenuus jam
 Ore Tibi fervet, quaque est mihi reddita Divum
 Munere amica salus dicta hæc abrumpere cogunt.
 Vivimus, o jucunde MARI, per tot mala docti
 Forte mori melius, pedibus quam sera magis mors
 Falcem impinget. Utrum at mecum luisse putandum est
 Nuper, & interitus solum incussisse timorem?
 Mitior illa fuit, quum multos funere merfit.
 Audi igitur tragicam rem forti pectore, nec me
 Dicentem indignere. Ex tempestate recepto
 In terram dulce est narrare pericula amicis.

Frigore concretum virus labente Decembri ^a
 Oppleto femur in lavum mihi ab hepate fluxit,
 Atque dies morbi vidit me prima jacentem
 Viribus afflictis, sævoque dolore moveri
 Difficilem, totas sitientem Tibridis undas.
 Tanta mihi salium mordebat copia pectus.
 Peccatum est fortasse, mihi quod vena lacerti,
 Vel pedis haud subito ferro est incisa, nec humor
 Teter ea minui potuit ratione: reperto
 Ast aditu totus diffluit, eoque fibrillæ
 Contractæ venas & vasa exilia lymphæ
 Presserunt. Sanguis novus & nova lymphæ meatus
 Vasorum obstruos nequaquam intrare potentes,
 Circum obsederunt reflui, stagnoque quierunt.

Sic

^a Anno 1736. Immanis quidem narratio, sed forte non omnibus futura inutilis.

Sic obicem rapidi quum quis torrentis in alveo
 Extruxit, ripam superenatat humor utramque,
 Vicinisque sedet fossis, & multus inundat
 Planitiem, pestemque vehit cerealibus agris.

Ergo penetravit femur unda soluta diebus
 Ter septem, intumuitque horrendum sanguine coxa,
 Et fuit una mei pars major me prope toto.
 Applicuere diu fomenta, expellere apertis
 Forti rati poris ^a latitantem in gurgite pestem.
 Illa sed elusit medicamina, vimque recepit
 Majorem pugnando. Febri consumor & astu.

Hinc omen capiunt lævum, alternique susurrant
 Me procul. Ecquid id est? inquam, communia verba
 Solus ergo ignorem? Metuunt mihi dicere verum,
 Cujus erat nauci jactura. Potentibus atque
 Imperio claris quis mortis nuncius audet
 Esse, MARI? audentem vel quis finit ire? Laborant
 Mente prius plerique, sciant quam funeris horam
 Instare, ac rigidos ad portam vergere calces.

Tandem mecum aliter: nam nunciat esse migrandum
 E vita nulli cedens Vir in arte Richardus ^b
 Pascere verbo animas, celsoque inducere cælo.
 Hic mihi cum vita visum est finire dolorem
 Dulce, MARI, fatear: sed terrore ora propinqui
 Judicis aspiciens: nil morbus me meus angit,
 Incipit & levis esse dolor, quum mente voluto
 Me gravibus presum vitiis, me crimine multo
 Jam coram infracto sistentem Judice, verba
 Omnia qui pensat, qui sensus discutit omnes.
 Me ista, MARI, febribus magis omnibus urit imago,
 Vixque bonus senior, qua pollet, speque fideque

Est

^a Transpiratio est insensibilis per poros diffusio excrementorum fuliginosorum, seu fumosorum status. Ravest.

verb. Transp.

^b Senex religiosus. Cler. Reg. Scholarum Piarum.

Est potis hortando ingentem superare timorem.
Heu quotus evadet tam sævo e gurgite sòspes!

Panditur interea via non incerta salutis.

Nam subit in mentem Toyonus Jafides ^a alter,
Qui mutas agit, sed non inglorius artes.

Hunc voco: quandoquidem letho me cetera turba.
Destinat. Extemplo Juvenis me constitit ante,
Pòscit multa, malum tentat, linguamque manusque.

Nec mora sese operi solers accingit, & uda
Amovet anodyna ^b, quibus noctuque diuque
Permadvit male putre femur, vestitque reiertò
Pluribus & suppuranti cataplasmate ^c. Quarta
Lux aderat, multum febrisque dolorque remitti
Cooperat, & puncto tumor affurgebat in albo.

Ergo signatur crucis instar linea duplex,
Altera dimidio palmo, toti altera sermè
Æqualis ^d. Putrem Toyonus vomere terram
Scindit signa sequens, & acuta immergit in imos
Tela sinus. Fugiunt huc, illuc humida palmis
Lumina stringentes, aderant qui forte; sedebat
Longe hic pallidior buxo, defecerat ille
Spiritu: erant, qui Te, præstans Toyone, vocabant
Crudelem & Congo in medio, vel Canade natum,
Quique nihì taciti lympham feretrumque parabant.
Hos ego cernebam, moribunda & voce vocabam.
Vivebam siquidem, me vivere sive putabam
Aut igne in medio, aut mucrones inter acutos:
Nam scindebatur dum musculus unus & alter,

In

^a Japis excellens chirurgus apud Virg.
Æneid. 12.

^b Medicamenta sunt, quæ ad sedan-
dos dolores sensum stupefaciendo, pa-
rantur. Ravest. Verb. Anod.

^c Medicamentum molle, quod conco-
quendo, resolvendo, laxando, vacuan-

do, sedandoque dolori adhibetur. Idem.
^d Majores sinus latius incidendi
sunt, dandaque opera, ut imus sinus
exitum habeat, ne quis humor intus
subsidas, qui proxima & adhuc sana
rodendo sinuet. Cels. 1.7. c.2.

SERMO SEPTIMUS. 121

In femore, obfcindique genu cerebrumque putabam;
Sunt adeo toto conjuncti in corpore nervi.

Quid multa? efficitur latiffima foffa : chirurgis
Nam lex eft, aperire finus, & fcindere lato
Vulnere. Menfuram cognofcere fi cupis, ungue
Vulfa fuere levi tenuiffima vellera lini,
Quot capit inverfe plenus preffufque galerus;
Quæque fuper digitis tribus eminuere; tot antrum
Illud enim abfterfum glomerato fanguine cepit.
Si quoque vis carnis fenfum cognofcere fectæ,
Illam pungebant tenuiffima vellera, ficut
Nudum fпина pedem, teneram vel acicula frontem.

Uno horæ quadrante chalybfque manuſque chirurgi
Diſcerpfere mihi fibras; a vulnere jamque
Longe aberant, dolor idem, eadem punctura manebat.
Seu parte in lafa, feu viva in imagine mentis,
Quæ cædem veluti præſentem exhorruit ultra
Horam, deinde nigrum phantaſma expellere niſa eſt;
Sed redit expulſum interdum, renovatque dolorem.
Hinc ad me gravis indignabundufque vetabam,
Diſſector propius quatuor ne accederet ulnis,
Ni mihi monſtraretque manus manicasque ſinumque:
Nam ferro armatum haud admittimus amplius ullum.

Opletum lino vulnus revoluta ligârat
Tania, jamque viam mediam nox humida cælo
Attigerat, quum me circum omnia plena cruore
Sentio. Adeſt ſubito Toyonus, opemque vocanti
Porrigit, ambiguus ne forte incifa ſecando
Mi foret arteria. Abſtergit, medicatur, & arctæ
Nectit vincla; cruor ſequitur novus & nova cura.
Spemque metumque inter binis diſtillo diebus,
Et nigrum apparet vulnus, cancroque propinquat.

Sacra dies aderat, qua VIRGO Puerpera NATUM
Depoſuit tremulas cani Simeonis in ulnas:

Q

Hanc

Hanc ego præsidium mihi semper rebus in arctis
Voce animoque voco, compello hanc nomine Matris.

Quæ non VIRGO suos, quæ nullum temni egentem,
Audiit alma preces. Nec enim Tibi gloria, VIRGO,
Ulla unquam per me minuetur, nec mihi per Te
Spes ulla. Expediunt humentia sanguine puro
Vincla, caroque rubens & viva in vulnere circum
Inque imo apparet. Primum risitque, serenamque
Ostendit frontem Toyonus; latior olli
Ipse ego arisi, simul arisere propinqui
Lati omnes, & laude virum super astra ferentes.

Credideris finem tantorum hic esse laborum.
Falleris: est etenim bellum hoc ferrumque sequuta
Atra fames*, qualem vix secula præca tulerunt,
Solvissimque libens uno pro mure philippum.
Est quoque lex sævis vel in ipsa pace chirurgis;
Ut dira esurie medicentur vulnera passis.
Legem observavit, legi & parere coegit
Me Toyonus inexorabilis; ardor edendi
Cuncta licet misero popularetur mihi membra.

O! quoties, rogo te dixi, Toyone, per ista
Brachia, perque manus, quæ turpia sub cute monstrant
Ossa, per hunc ventrem tam longo tempore inanem:
Da dextram misero, da frustum panis amico.
Quid juvat eripuisse uno de funere, cogis
Si me alio periisse? Immobilis atque supinus
Ecce duos jaceo menses: mea lumina somnum
Quinque per hebdomadas nullum cepere: quietem
Nullam habui, neque te sum passus habere. Laborem
Posco per hunc, per opus durum, quod sponte subisti.
Da pulli mihi particulam, da crura palumbi:
Non refricabit enim obductum res tantula vulnus.

Sed furdò canimus. Solo me jure per unum

Men-

* Si grave vulnus est, abstinere quantum viri patiuntur, cibo debet. Cell. 1.5. c. 26.

SERMO SEPTIMUS. 123

Mensem aluit: jus mi hoc visum est contra omnia jura.

Ast aliter sapiens juvenis momenta pependit
Filo animæ tenui suspensæ. Nam cibus arcto
Ingestus stomacho humores renovâsset inertes
Fœcundumque nova môsset prurigine vulnus.

Ex tot vullellis reduci tantaque ruina
Tristia Vulcani mihi vates fata canebant;
Scilicet aut captum fore viribus ima movendi
Membra, aut more anatum progressurum male claudum.
Omen & id duplici nixi ratione ferebant:
Seu quod vastâsset ingentia vulnera nervos,
Sive quod incurvus terno jam mense rigeret
Interius poples strictus multiplice nodo.

Sed me damna juvant. Extremum audito laborem,
Sique potes risum cohibe. Subiit mihi vires
Explorare novas. Aberant custos & amici.
Surgo igitur solus paulatim, circumeoque
Ter lectum quanquam claudus, Vulcanus ut alter,
Et mihi plaudo, putans me imitari heroas eundo.
Dumque ita turgescô demens, offendo scabrosum
Nescio quem in laterem, & præceps cado pondere toto.
Est adeo tutus, quemcunque superbia fulcit.
Horrendum doleo: pudet acclamare. Quid ergo
Actum est? Irrepto leviter, manibusque prehensans
Fulera & lodices supero conatibus arcem
Morphei, & invidias laterum vito altior ipsis,
Inferiora velut sublimis retia turdus.

Paulatim dolor ut cessavit, crura pedesque
Metitus reperi, proh mirum! æqualia crura
Æqualesque pedes, toto & me corpore salvum.
Casus enim fecit curvato e poplite rectum.

Testis es ipse, MARI, quo coram incedo solutus,

Q 2

Gra-

a Videbatur tam male affecto alii se & ambulare. Adeo pretiosa sunt vires quid esse veluti heroicum movere se posses carentibus.

Gratulor atque mihi veteri me redditum amico.

Quid nostro de more isto ab sermone feremus

Utilitatis? Amuletum morbos Tibi contra

Mille duplex scribo. Studium vitare memento

Cœnatus pranfusque: graves dein excute curas.

Præstat namque bene, ignorantem multa, valere,

Quam Senecam tussire, vel ægrotare Platonem.

Præstat multa suo volvenda relinquere fato,

Quam male torqueri, frustra retinere volentem.

Hæc facito, MARI Amice, diuque quod opto, valebis.

Aut si unquam, avertant quod Numina, corripiet Te

Par morbus, Tibi sit præsto idem, parve chirurgus.

Nam mites interficiunt humaniter ægrum.

SERMO OCTAVUS.

Respondet Jo. B. Guilielmino gentili suo, Castellano Vennensi, qui se ad reditum in patriam sollicitaverat. Exponit causas, cur sibi non redeundum putet.

WILELMINE, aliis qui æquum
jus dicis, iniquum

Mi dicis, remeare jubens ad
patria tecta.

Pœnituit rediisse semel. Tibi
scire volenti

Causas simpliciter narrabo, pe-
ricula primum

Enumerando viæ, dein multa
obstacula, quæ mi

Opponit natale solum, prohibetque reverti.

Septembri medio digressus ab Urbe malignum ^a ob

Aera

^a Digressus ab Urbe sub finem æstatis ad dimidium usque autumnum putatur mortiferum dormire intra spatium

quadraginta aut quinquaginta M.P. Optima sunt remedia vigilia, ignis, sulfus, diæta.

Aera nil prima dormivi nocte, secunda
 Turbârunt somnum longissima jurgia propter
 Turdum, quem tulerat secum hospes, caupo negabat;
 Nomine in Italia, re perfidus hostis ^a ubique.
 Tertia erant nobis gens circumfusa Canopi ^b
 Multa, statura humilis, facie nigra, corpore toto
 Fœda, & si credis famæ, divina futuri.
 Scrutari at oculos melius, quam sidera nôrunt.
 Nemo dormisset monstra inter talia tutus.

At mihi nullus erit finis, si dicere noctes
 Insomnesque gravesque velim plenasque timore.
 Nam ternus mihi mensis itu redituque cucurrit,
 Resque novo semper gravis est decumbere lecto.
 Nox tamen una aliis fuit anteferenda, jacebam
 Qua facco paleis & sicca fronde referto
 Alpibus in mediis ^c; quod nempe jacere putarem
 Me primum egregio in thalamo securus ab omni
 Vermiculo & contagio: luem nam sæpe cubile
 Affricat incautis, cogitque exolvere pœnas
 Sontis alius. At hoc penitus non esse sinebat
 Felicem, quod vel leviter quum membra moverem,
 Obstreperant siccæ frondes, somnumque fragore
 Præcipiti excuterent, sua vulnera forsitan ultæ.
 Cui sunt deliciæ tales, incommoda per Te
 Conjice quot tulerit. Missis majora minutis
 Persequar. In pelagum tranquillum mane Liburno
 Solvimus exiguam puppim, Thetidemque secamus.

Sol medium faciebat iter, quum vertere proram
 Ad litus Lucensè Charon ^d jubet, æquore quamvis
 Immoto: nautis namque est præfaga mali mens.

Flare

^a Caupo Italice Ofte.

^b Natio ab Ægypto oriunda, Tartarorum more vaga, omnia secum portans. Italice Zingari.

^c Cum de solis noctibus agatur hic, perturbat ordinem narrationis: nam hoc contigit in reditu in Italiam.

^d Nauclerus.

Flare autem sensim Notus incipit . Instat anhelis
 Navita remigibus ; nam longe distita nobis
 Est Via Regia * . Aquis innascitur æstus , & unda
 Horribili strepitu resonantia litora pulsant .
 Quo propius terris jactamur , eo minus oram
 Cernimus , & quoties dorsum superamus aquarum ,
 Stentorea nautæ conclamant voce vocantes
 Auxilium , & manibus geminantes signa . Coloni
 Litoris accurrunt , contosque uncosque ferentes
 Ferratasque fudes , quæ cœcum intrare canalem
 Cymbam adigant dubiam , mediumque tenere : per utrum
 Nam latus irruimus certo gens debita letho .

Ergo duas nudorum hominum collabimur inter
 Alas : hæc muro stat dextero & illa sinistro ,
 Distantem nimis hæc retrahens , nimis illa propinquam
 Depulsans cymbam , lumbis tenus utraque collo &
 Summerfa interdum . Nisû ingentique labore
 Ingressi tandem curva deducimur acta
 Incolumes , sed aqua madidi gelidique timore .

Pellimus igne gelu . Interea qui forte sedebat
 In Laribus senior , queritur ridetque . Quid hoc est
 Monstri , ajo ? gaudet , dolet uno & tempore . At ille ;
 Punctus ait podagra doleo , sed jam prope sanus
 Gaudeo ; namque instat jejuno quarta dies mihi ,
 Et finis podagræ , esuries cui sola medetur .
 Nos est mane senex comitatus passibus æquis
 Ad cymbam , jussit multum & salvere abeuntes .
 Quando laborabis podagra , jejunia serva ;
 Hinc etenim pedibus mordax subducitur humor .

Sed nostrum repetamus iter , pelagoque sequamur .
 A modico liber majori occurro periculo .
 Nam grandem Ligurum conscendo in litore ^b pinum

Massi-

a Oppidulum in dirione Lucensi , cu-
 jus canalem intrant minora navigia .

b Janus .

Maffiliam petiturus . Unelia * nocte secunda
Nos videt immotos, nisi quod verrunt duo remi .

Nocte fere media flare incipit Eurus, & Euro
Vela damus lati, modico sed tempore: namque
Sævior increfcens turbat cælumque falumque .
Amplius haud vidi nisi ruptos nubibus ignes,
Nil nisi rugitumque maris gemitumque rudentum
Audiui, & clamores terrificos nautarum .

Quantum extra navim favirent omnia, frustra
Dicere coner . Ab his intellige, quæ miseri intra
Pertulimus . Modica nostris cum rebus ad octo
Siftimus in cella . Pendens e fune lucerna
Horribili impingit motu ad laquearia, lucemque
Eripit ex oculis . Paries me hic dejicit, illum
Mi ad frontem paries alius collidit, & udo
Volvimur ambo solo: multi glomeramur in unum
Rurfus nunc fursum jactati, nuncque deorsum .
Hinc onus impellit, plena illinc mercibus arca
Dejicit in morem testudinis omnia ubique
Obvia; miscetur pede pes densusque viro vir,
Et scamna & lances & vasa & aëna . Redimus
In chaos antiquum, simul & confundimur . Algent
Sparsa maris spuma crebraque aspergine membra,
Insilit os imber falsus naresque oculosque:
Nautarum plangor sociorum & flebile murmur
Terrorem ingeminant, quatiuntque inmaniter aures .
Denique mortis adest quocunque impellor, imago,
Proque patet tumulo mihi plurimus æquore gurges .

At cui saepe datum est tumidos compefcere fluctus,
Atque suos JOSEPH tuto deducere portu
Naufragio abreptos, mihi terque quaterque vocatus
Aduit, & nota sese pietate parentem

Mon-

---

a Civitas Liguria sub Rege Sardinia, Principatus cognominis caput .

Monstravit. Siquidem cum nocte procella refedit,
Et falvos portum Telonis^a vidit inire

Nos aurora. Adeo volat Euro concita navis;
Nempe plagis Ligurum Telonem quattuor horis.^b

Mercator, Phrygias qui vestes & muliebrem
Mundum arca clausum cera atque bitumine tecta
Litus ad Hispanum Ausoniis vectabat ab oris,
Luserat audaci cum virgine sæpe quieto
Æquore. Tritonem hunc ægre nymphamque ferebant
Nautæ, importunos oli gens frigida amores.

En tibi Massiliæ sua quum deponit ab alno
Pondera quisque, arcam videt hircere noster amator
Partibus in multis. Aperit. Proh vulnus acerbum!
Proh dolor! unda maris natat inter færica, pallent
Puniceum & croceum fusco mutata colore:
Auro distinctas situs & rubigo figuras
Confundunt, faciuntque aurum jam vile metallum.
Dum gemit horrendum mercator, & ungue revellit
Cirratos crines, venit en gravis ore manaque
Neuta senex: &, nostræ hæc est, ait, ultio navis.
Namque locus sacer est, quem nemo impune profanat.
Perge age, & æquoreos posthac reverere Penates.
O dignum, urbanas qui pro rate dirigit ædes!

At laudabo procul semper mare, classica, nautas.
Est aqua namque mihi contraria. Ab æquore liber
Naufragium passus sum pene minoribus undis.
Primum intentavit furibunda Druentia^c, fugit
Quæ liquidas Alpes, latoque immergit in alveo.
Sæpe ratem improvisa ruens & turbida cœno.
Alterum in Helvetia lacus Altorfensis, in ampla

Quem

^a Portus Galliæ amplissimus ac toto orbe celeberrimus.

^b Emenum scilicet maris spatium, 45. circiter Leucarum, ut dicunt, nem-

pe 140. M. P. horis quatuor, aut non multo sæcius.

^c Fluvius Provinciæ Romanorum, gallicè la Durance.

Quem trabe cum bobus tranavimus. At nisi velum
 Accelerâisset iter, hominesque bovesque profundo
 Trabs inversa lacu mersisset; tanta repente
 A fundo latices tempestas miscuit imo.
 A puppi ad litus perniciousiter ire laborans
 Densa boum quadrupes ^a repli per terga. Timore
 Horrebat pavitans mutum pecus, & caput inter
 Crura abscondebat, laxam solvebat & alvum.
 Mox imitatum homines certatim in litora saltu
 Desiliebat, & inspecto post terga periclo
 Perflabat nares fugiens, caudamque movebat.
 Ridebam armentum spectans in litore, abegit
 Sed me unda, inspergens multo mihi flumine lumbos.

Jure averfor aquas igitur ^b, discoque periculum
 Exemplo nostri quondam evitare catelli.
 Is primum egressus patrio de stramine fontem
 Esse solum ratus, ingreditur; sed cedere sensit
 Ut liquidum plantis metuens immergier, auras
 Latratu implevit; porrecto fuste reduxi
 Ad ripam. Excussis villosis ab tergore guttis
 Allatravit aquæ, dentesque ostendit acutos,
 Grandior & fontes & flumina credidit hostes,
 Et procul objurgavit atrox quemcunque fluentem.

Nunc ad iter venio terrestre. Cadavera vidi
 Præteriens Alpes ^b glacie concreta, minaces
 In me oculos veluti tendentia, quod nimis audax
 Postridie illorum mortem juga dira subirem
 Haud ventos metuens niviumque volumina & iras.
 Nam denso adversos ferientes turbine vultus
 Concluserè animas miserorum in faucibus imis.
 Silvam alibi ^c ingresso, quercum hanc, auriga colore

R

Mu.

^a Nempe manibus & genibus.

^b . . . Non hercle dici potest,
 Tantum, quam re ipsa navigare in-

commodum est. Ter. in Hecyr.

^b In jugo, quod S. Gothardi vocant.

^c In cœnitiis Infubriz.

130 LIBER TERTIUS

Mutato, vide, ait: grassator multus heri tres
 Ferro hic stravit; adhuc madidæ sunt sanguine glebæ.
 At me primo aditu in silvam, stultissime rerum,
 Ista mones? Nullum nemus unquam obscurius isto,
 Horridius nullum vidi. Brevis est Arduenna,
 Terminus Hercyniæ non sic protenditur; hora
 Infandum nemus hoc quanquam prætervehor una.

Sed quibus in silva tres ^a non occurrimus, unus
 In patulo occurri sævis latronibus agro.
 Non procul a Dola gradienti in equo mihi bini
 Obveniunt pedites, hic canus, subniger ille,
 Torvus uterque oculisque minax. Tum, quo via ducit
 Hæc? ajunt. Dolani. Nobis tecto capite? inquit.
 Junior, assiliunt & utriusque. Pericula fortes
 Therfitas faciunt quandoque. Cito omnia tensa
 Fræna manu immittens serio calcaribus armos.
 Dejicit hunc equus atque illum, panditque viam vi,
 Et velut admonitus communis utrique salutis
 Ocior alitibus celeri volat ocior Euro,
 Meque probris fures fremituque sequuntur inani.

Sed ne forte putes Æneæ me, vel Ulyssis
 Velle pares casus totidemque referre labores,
 Cetera prætereo, majora & vera loquutus.
 Dic mihi nunc, cur non post vincla, ergastula, remos,
 Hoc quoque supplicio fontes damnantur, ut errent
 Per maria & terras? Fraternali cade cruentum
 Primum errare hominem iussit, longeque vagari
 Justitiæ exemplar primæ Conditor orbis. ^b
 Cur non in vestro est scripta hæc quoque Codice pœna?
 Quidquid id est, præstat in sede morarier una.

Quæ a vobis bona, forte malis pejora, recepi,
 Jam loquar: iccirco ne ingratum crede: recorder

Quæ

^a Auctor, Pictor Neapolit. & auriga, | ^b *Vagus & profugus eris super ter-*
 qui illac quoque prælie transiverat. | *ram. Gen. 14.*

Quæ mihi Tu, reliqui quæ sanguine juncti & amici
 Officia exhibuistis. At ut Sophos ille monet: Ne
 Quid nimis. An modicas mihi coenas ipse parâsti?
 An modicas alii? Consuetum vivere parvo
 Vestræ accumbentem plus æquo, tempore mensæ
 Tædebat, nec quanquam humanissimus hospes
 Tædia pellebat, nec doctus sermo, nec ode
 Mistra frequens. Ita fastidimus cuncta coacti.

Nec satis hoc. Gustare novas post fercula plura
 Multi suadebant epulas, nec grandia multi
 Pocula spernebant, nec multa, iterumque iterumque
 Mique meisque propinantes. Quid vina Polycnj
 Sequanicæque dapes saturo potoque decenter?
 Plus sapiunt, quam nos, animalia muta; comedit
 Quum satis, & potavit equus, potumque cibumque
 Præbe, haud illecebris, haud virga sumere coges.

Adde istuc: hodie coenavi lautus apud Te:
 Cras, inquit conviva alius, coenabis apud me.
 Inde alii Lunæque diem Martisque Jovisque
 Ordine distribuunt. Ego denique semper opimo
 Semper in omni epulo converſor Apicius alter.
 Invitatori si forte venire recuso
 Nec diverticulo satis apto callidus utor,
 Dicor inurbanus, Clochis præpono Rinaldos:
 Atque ita me urbanus neco. Sanus enim nequit ullus
 Esse diu conviva, frui nec munere vitæ.

Præterea incusant multis materque sororque
 Tam sæpe absentem. Cur, ajunt, ergo redisti,
 Si matremque domumque fugis, nec cura tuarum
 Ulla tibi est? Tantum a nobis hoc tempore distas,
 Quantum distabas trans longinquissimus Alpes.
 Solicitæ abscondunt vestes exire paranti,
 Nec reddunt, nisi me rediturum ad prandia secum
 Pollicear, dextraque data contestes. At cheu!

Illabor miser in Scyllam vitando Charybdim.
 Namque domum rediens aliquo comitatus amico
 Convivas alios me non prudente vocatos
 Invenio. Totas urbani moris habenas
 Hic laxare opus est, comitesque præire bibendo:
 Parcus enim hospitibus gravis est, & sobrius hospes.

At solum me finge domi, soloque meorum
 In comitatu. Omnes circumstant me, studioque
 Occidunt nimio. Vis hoc? ait ille, vel illud?
 Hæc: heu tussit: hiems nostro est magis aspera cælo,
 Quam quo fœvit: eget medico, medicum euge, vocato.
 Illa nihil fatagit præter mea; net, fuit uni,
 Currit, obit, lustrat, credit me semper egere
 Multis; nunquam ideo venit ad me dextera inani.
 Quodque est ridendum, flet, si sua negligo dona.

Quæ jam narravi bis terque, reposcit & urget
 Morosum, gaudetque iterum spectare minutim
 Rerum adjuncta parens, & cuncta pericula nôsse.
 Horret & interdum veluti præsentia; cumque
 Me videt hiscentem: non nôsti viscera matrum,
 Inquit, nec potis es naturam vincere. Perge;
 Namque suas lacrimas, sua habet lamenta voluptas.
 Pergere mandatum cogit, reverentia sensum
 Dissimulare animi non mollia ferre potentis.
 Esse odio miserum est, miserum est vehementer amari.

Nemo ad vos redeat tam forti pectore demum,
 Quem vestræ non delicia, non gaudia frangant.
 Captatis fidibus variis & cantibus aures,
 Lumina munditiæ nitida lariumque hominumque,
 Et vultu sincero animos & pectore puro,
 Officiis pleni certatim atque ubere dono.
 Cum me illuc revocas, si rem bene pendis, amice,
 Mergere vis vel aquis miserum, vel perdere luxu.

Ergo mentem alio converte. Nihil mihi amœna

De valle & latis Ruffei collibus, aut de
 Chryfopoli ^a templis & magnis ædibus aucta; ^b
 Nil mihi de veftris refcribito rebus, ut hamo hoc
 In patriam retrahas: etenim pifcabere fruſtra.
 Eſſe volunt inter nos Alpes fata. Valetæ &
 Eſte mei memores, ut veſtri ſum memor uſque,
 Sum memor atque viæ infinitorumque laborum.

INDEX

^a Vefontio Urbs Gallix antiquiſſima
 Metropolis Sequanorum dicta Chryſo-
 polis, quod hujus Urbis portas puro quon-
 dam auro conteſtas fuiſſe conſtat. Geor-
 Bruin l. 2. de Urbib. pag. 16. Hunc Poët.
 Lig. ad Frideric. III. Imp.

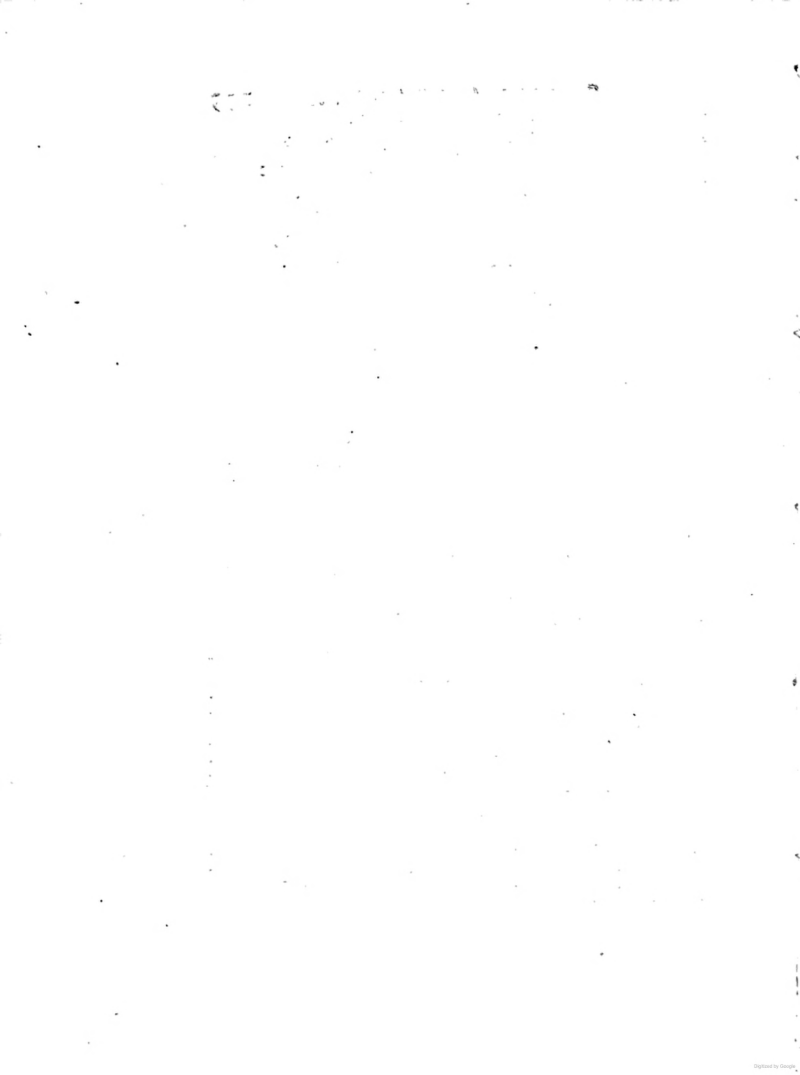
*Has tibi Metropoles & primi nomi-
 nis Urbes,*

*Chryſopolim placidam, Lugdunum,
 ſive Viennam:*

*Chryſopolim Dubis, reliquas perlabi-
 ture annis*

*Maximus Allobrogum Rhodanus do-
 minator aquarum.*

^b Addit ibid. Georg. Bruin *Quam-
 vis Vefontina Monarchia tanta non fue-
 rit dignitatis, quanta olim Romana;
 tamen publicorum ædificiorum magnifi-
 centia proxime ad ejus gloriam acceſſit.
 Veſtuſta ſiquidem in hac Urbe monumen-
 ta, qualia Rome conſpiciuntur, quæ
 Pantheon, Campus Martius, Diana,
 Minerva, Luna, & Columna vulgo
 ſemper latine dicta. Præſens Vefontio
 ædificiis novis ac magnificis priſtinam
 pene æmuletur. Vid. de hac Urb. Caf.
 de Bel. Gall. & Chriſt. in Vefont.*

I N D E X

R E R U M .

- A
Academiæ Romæ celebres
 Arcadam & Infœcundorum . 49.
 Academia Nobilium Artium in Capitolio a Clem. XI. P. M. fundata . 41. 111.
 Adulatio turpissimum vitium . 38. pestis Principum & Nobilium . 84. 85.
 Ærumnæ humanæ vitæ . 18. 19.
 Alexander Magnus homo omnium ambitiosissimus . 52.
 Alexiovitz Petrus Dux Moscorum excellens Imperator . 29.
 Ambitio impellit ad flagitia . 13. furiosa & infatiabilis . 52. corruptrix morum . 84.
 Amici nomine multi . 86.
 Amicitia improborum fugienda . 8. Optimatum procuranda & quibus modis . 15. vera in virtute fundata . 114.
 Amor pernicies adolescentium . 10. 14. 53. 54. fortunis spoliat . 65. cum carnifice comparatus . 67.
 Animæ dignitas . 43. 103.
 Animi perturbationes valetudini noxiæ . 19.
 Animi bona sola in homine consideranda . 32.
 Antiquitas vitæ magistra . 73.
 Antiquorum mores . 93. & seq.
 Antonellus Com. Philippus & Nic. Rom. C. Prælat. laudati . 113. & seq.
 Architecti celebres . 112.
 Architectura laudatur . 42.
 Arrogantia vitium intolerabile . 62.
 Ars longa , vita brevis . 57.
 Ars culinaria non valde amica virtuti . 78. 79.
 Artes bonæ virtutis administræ . 43.
 Artium auctor Deus . 42.
 Avaritia semper crescit . 51. 52. fraudulenta . 84. 86.
 Avaro defunt omnia . 40. nulla negocia injusta . 86. nulla fides . ibid.
 Avarus odio omnibus . 52.
 Auctores boni *simplex dumtaxat & unum* agunt . 57
 Augustinus S. scriptor vitiorum suorum . 5.
 Augustus Cæs. clemens factus monito Mæcenatis . 86.
 Aulicola comitior descriptus . 31. descriptus neglectior . 32. quo cultu corporis esse debeat . 33. quam patiens . ibid. debet dissimulare aliena vitia . 37.
 te-

136 INDEX RERUM.

- tegere sua . ibid. prospicere futurum. 36. promovere res suas probitate. 39.
 Aurum leges non movet. 14. neque bonos Judices. 107. potens in foro advocatus. 87
 Aurum in opere Phrygio aqua maris corruptum. 128.

B

- B**eatitudo nulla in caducis bonis . 51. & seq. Cælestis descripta. 115.
 Bellum multa habet incommoda. 27. gerendum in vitia. 26.
 BENEDICTI XIV. P. M. laudes. 83. 84. 89.
 Beneficentia virtus sapientis . 19. Beneficus non totus moritur. 116.
 Bibliomania quoddam morbi genus. 55.
 Bidental sacrificium duarum bidentium cur fieret . 90.
 Boni rari. 98.
 Bonum nullum sine virtute. 51. & sequen.
 Borellius Alphonfus excellens Mathematicus. 56.
 Bruta docent nos nonnulla. 38. indocili homine præstantiora. 61. 62. fugiunt pericula. 129. 130.

C

- C**alasantius Ven. P. Fundator Schol. Piar. 46. 127.
 Canus Melchior egregius Theologus. 56.
 Carcer mulierum nuper Romæ ædificatus. 99.
 Cartesii sententia de natura hominis. 16.
 Cato obscænos comædos adventu suo in theatrum fugat . 13.
 Cavendum a se ipso. 26. 98.
 Cavendi qui ? 8.
 Cenfor quandoque iis , quos reprehendit, pejor . 98. iracundus . 99. injustus . ibid. ambitiosus. 100. ad eum monita. 101. 102.
 Character Adulatoris . 84. 85. ambitiosi. 13. 52. 79. ardelionis . 76. avari . 51. 52. 86. jaſtabundi . 37. impii . 58. 85. inepti & ſcordis . 67. & seq. morosi . 99. & seq. probi . 19. 23. 24. probitatem ſimulantis . 78. & seq.
 Domini boni . 34. imperioli . ibid.
 Judicis æqui. 107.
 Juvenis amore capti . 64. & seq. indocilis . 60. & seq. otioſi . 105. probi . 7. 15. 117. prodigi . 10. 96. ſcioli . 75. 76. ſtudioſi . 16. 57. & seq. ſuperbi . 63. 80. 86.
 Militis glorioſi . 26.
 Militis ſtrenui . 26. & seq.
 Mulieris probæ . 22. invercunda . 86. 93.
 Principis optimi . 83. 89.
 Puell-

- Puellæ impudentis. [65.94.](#)
 in officiis [solicitiæ.132.](#)
 Puerorum sese sponte natu-
 ra in quibusdam artibus
 exercentium . [41.](#)
 Chirurgus excellens. [120. & seq.](#)
 Chirurgus mitis ægrotum ne-
 cat. [124.](#)
 Cibi leves non fatiant. [48.](#) ni-
 mii efficiunt . [56.](#) modici ac
 boni juvant. [56.](#)
 Circulatio sanguinis opus Dei
 admirabile. [72.](#)
 Clementis XII. P. M. laudes .
[44. 103. , & seq.](#)
 Cœnæ lautiores saluti noxiæ .
[27. 131.](#)
 Cœtus doctorum utiles . [3. 54.](#)
[106.](#)
 Conscientia magistra [morū.73.](#)
 Consolatio in funere [amici.113.](#)
 & seq.
 Corporis bona [fluxa.21.113.114.](#)
 Corpus mancipium animæ. [78.](#)
 molliter curatum funestum
 virtuti. [78. 79.](#)
 Corfinus Eduardus Scholarum
 Piarum præstans Philoso-
 phus. [56.](#)
 Creatio hominis. [103.](#)
 Crescimbenius Marius Gener.
 Custos Arcadiæ. [9.](#)
 Critice præpostera. [62.](#)
 Cupiditas insatiabilis. [51.](#)
 Cupido nihil boni suadet . [21.](#)
 dementes facit . [64.](#) redigit
 ad inopiam. [65.](#)
 Cura gravis noxia. [19.](#)
- D
- Deus ante omnia colen-
 dus . [13.](#)
 Deus Auctor artium. [42.](#)
 Dei iustitia. [43. 100. 119.](#)
 A Deo , quod desideramus , pe-
 tendum. [13.](#)
 Dei-Paræ efficax patrocini-
 um. [122.](#)
 Deliciæ corruptrices humani
 generis . [10. 78. 79.](#)
 Dies duo jucundissimi. [23.](#)
 Divitiæ non [dissipandæ.10. quæ](#)
 veræ . [40.](#) qua arte compar-
 entur. [14. 51.](#) non coacer-
 vandæ. [52.](#)
 Docile ingenium præstat excel-
 lenti. [63.](#)
 Doctrina juvenum parvifacien-
 da. [10.](#) ubi comparanda. [9.](#)
 ostentatorum ridicula & fal-
 sa. [72.](#) & seq. sine probitate
 perniciosa. [59.](#)
 Dominus imperiosus. [34.](#)
 Dominus bonus. [34.](#)
 Domini solent errores suos in
 domesticos [rejecere.35.](#) sæpe
 iis, quos amant , nocent. [36.](#)
 parent aliquando servis. [68.](#)
 Dona amantium profusa. [65.](#)
 Dos præstantissima virtus spon-
 sæ . [22.](#)
 Dos in vultu & voce res mise-
 ra & periculosa . [65.](#)
- E
- Educatio bonum præstan-
 tissimum. [50.](#) neglecta pa-
 rit

rit damna **ingentia**. 90. & seq.
 Educationis bonæ exempla .
 22. 93.
 Eloquentiæ decus & **utilitas**. 47.
 Excusatio frivola . 10.
 Exempli mali vis & damna . 92.
 & seq.

F

F Abula de asino Oeni . 11.
 de cornice alienis plumis
 induta . 31. de pruno in Nu-
 minis effigiem conversa . 81.
 de zona verum ab invitis e-
 liciente . 87. de ericio accu-
 satore aliorum animalium . 101.
 Fallaciloquentia ingens malum
 humanæ **focietatis**. 84. & seq.
 Fama bona res sacra . 5. ei de-
 trahere scelus . 1.
 Fama res valde **incerta**. 77. bo-
 na quomodo acquirenda . 82.
 mala homini exitiosa . 54.
 Fames salutaris . 122.
 Felicitas in caducis bonis nul-
 la . 51. & seq. collocanda in
 virtute . 39. 54. 112.
 Florentia laudatur . 104.
 Forma commendatoria ad om-
 nes nationes epistola . 15.
 res valde caduca . 21. 114.
 Formæ cum virtute conjunctæ
 laus . 15. 22.
 Fortunæ non fidendum . 51.
 Fraudes ubique gentium . 89.
 Friderici Saxonie Principis
 laudes . 109. & seq.
 Frugalitas salubris . 56.

G

G Alli Mareh. Petrus Auct.
 olim discip. 76.
 Gloria magna a militia . 28.
 Gloria fugit frequentem . 82.
 Gula ingens hominis probrum .
 79.

H

H Erculanus Joseph. U.S.R.
 &c. 1.
 Homo est res cogitans . 16. ex
 solis animi bonis æstiman-
 dus . 32. natus ad exercen-
 das artes . 41. ad commune
bonum. 48. **quinam** optimus .
 98. deliciosus Remp. non
 adeat . 106.
 Homini difficile vitia sua tege-
 re . 35. 77.
 Hominis stupidi & inepti vi-
 tia . 67. & seq.
 Hominum officia inter se . 98.
 99.
 Honores qua via adevundi . 13.
 53. **quibus** moribus sustinen-
 di . 83. 84. 89. 107. 108. si
 meritis negantur , patienter
 ferendum . 13. 53.
 Honores non mutant mores
 Viri probi . 89. ne mutarent,
 cautum a Romanis . 20. non
 explent animum ambitio-
 sum . 52.

I

I Acomellus Michael Angelus
 Cap. Sec. Pont. M. &c. 90.
 Jactatio indicium levis animi .
 37.

37. superbi & arrogantis. 79.
 Ignorantia superbi invincibilis. 62. & seq.
 Ignorantia senis prodigiosa. 75.
 Ignorantia veri causa multorum vitiorum. 86.
 Imitatio indita pueris a natura. 41. 93. & seq.
 Imperium bonum miscet dulci amarum. 71.
 Impietas ex prava lectione. 58.
 Improbi sunt nonnulli, ut aliis placeant. 38.
 Improborum rumores contemnendi. 39.
 Improbitas manifesta potior simulata probitate. 78.
 Impudentia fœminarum scopulus adolescentium. 65. 94.
 Ingenium certis studiis continendum. 57. docile præstat perspicaci. 63. magnum admistum superbia. 62.
 Ira perturbatrix humanæ societatis. 99. est interdum calcar virtutis. 68. quomodo ea utendum. ibid.
 Iter longum brevi tempore confectum. 128. obitum per multa pericula. ibid.
 Judicis partes. 14. 107.
 Judicium extremum pictum a M. A. Bonarota. 43.
 Jurisprudentiæ necessitas & utilitas. 14.
 Jus fanæ bonæ sacrum. 5.
 Jus vinculum humanæ societatis. 14.
 Jus quo animo dicendum. 107.
 Juvenis probi laus. 6.
 Juvenis censura aliorum abstinere. 15.
 Juve ne scio nihil intolerabilius. 76.
 Juventus sollicitè educanda. 2. mobilis quolibet vento. ibid. arcenda a maledicentia. 5. ab improborum societate. 8. adulatione decipitur. 85. malis exemplis corrumpitur. 92. & seq.
 Juvenum indoles. 28. quæ primæ eorum studia esse debeant. 49.

L

- Abor inutilis. 11. 17.
 Laconis moderatio singularis. 53.
 Lambertus Nobilis Germanus Lambertiniæ Fam. Auctor. 83.
 Laurentinus Franciscus Gen. Custos Arcadiæ. 26. 110.
 Leges sanctæ. 14. Judici ante oculos habendæ. ibid. & 107.
 Liber nemo vitiosus. 99.
 Libri multi adolescentibus novæ. 55. 56. mali exitiosi. 47. 58. 94. quinam seligendi pro ethica. 73.
 Libro in lucem edito quid metuendum. 46.
 Libros Sacros non est fœminarum volutare. 74.
 Loquaces vitandi. 8. molestissimi.

- mi, qui & vulgo *siccatores*. 75. 76.
- Loquacitas indicium fatuitatis. 61.
- Loquacis cum pſittaco comparatio. 61. hic illo consultior. ibid.
- Loquendum de nobis in neutram partem. 5.
- Loquendum, quum suppetit aliquid melius silentio. 38.
- Lucatelli March. Joan. Petrus, itemque Joseph U. S. R. ejus confobr. 3.
- Ludo & relaxatione animi quousque utendum. 24.
- Luxus fax domorum & familiarum. 10. 70. 96. 105. 106.
- Luxus in epulis saluti perniciosus. 55. 56. 131.
- M
- M**agister ignorantissimus. 74.
- Malis subitum remedium adhibendum. 70. quando mora utilis. ibid.
- Marazzanus Comes Petrus de Vicecomitibus. 115.
- Marefusus Prosper S. R. E. Card. Pont. Max. Vic. 117.
- Matrimonium qua ætate ineundum. 25. ineundum inter pares. 64. initum inter impares plerunque infelix. 67. puellarum egentium artes ad aucupanda matrimonia cum divitibus. 65. 94.
- Matres lactare debent filios. 91. negligentes in iis educandis. 94. malo exemplo corruptrices filiarum suarum. 93. & seq. anxie in perquirendis spectantibus ad filios. 132.
- Medicus nemo bonus sine experientia. 72.
- Mediocritas in omnibus optima. 51.
- Meditatio quæ utilis. 17.
- Medium tenere beati. 51.
- Mendacium multos perdidit. 15. plurimos quotidie decipit. 84. & seq.
- Mente captorum sermone interdum delectamur. 62.
- Mens semper cogitans. 16.
- Metastafius Petrus Poeta celeberrimus. 56.
- Miles gloriosus. 27.
- Miles strenuus. 27.
- Militiæ decus, & emolumenta. 28.
- Militis multa incommoda. 26. & seq. leges. 27.
- Militaris ars discenda exercitatione. 30.
- Moderatio singularis Laconis. 53.
- Modestiae laus. 13. 15. 23.
- Monstrum singulare. 63.
- Moralis pernicioſa. 73.
- Moreus Mich. Joseph. 110.
- Mortis meditatio vera philosophia. 17.
- Quorum mors lugenda. 116.
- Moriuntur Optimates multi an-

antequam fiant esse moriendum. 119.
 Mulieres inter rara concordia. 25.
 Mulieris probæ laus. 22. 23.
 Mulieris ornatus splendidior pudicitia. 23.
 Mulieres non decet studium sacrarum literarum. 74. earum officia. *ibid.*
 Musæ inopes. 40. 47. sufficiunt poetis contentis vivere parvo. 40.

N

N Avis locus facer. 128.
 Navigationis incommoda & pericula. 126. & seq.
 Nautæ præfagi futuri. 125.
 Nautæ sapiens effatum. 128.
 Nequid nimis. 131.
 Nobilitas unde acquiritur. 28. qua lege traducta ad posteros. 24. contempta a sapientibus. 80. sustentanda bonis moribus. 24. 51.
 Nobiles quandoque mechanica exercent. 26. plerunque otiosi & deliciis dediti. *ibid.*
 Nocet sibi, qui nocet aliis. 2.
 Quid vere nostrum. 32.
 Nostrum non est, quod auferri potest. 113.
 Nox domi tuto transigitur. 9.
 Nuptiarum solemnitas. 21. quid in ea reprehendendum. *ibidem.*
 Nutrix vilis & plebeia non pro-

batur. 91. mores suos infundit in alumnum. 92.

O

O Culis infant multa pericula. 15. 67.
 Officia adolescentium. 6. & seq. 12. & seq. conjugum. 22. & seq. Nobilium. *ibid.* militum. 27. & seq. aulicorum. 32. & seq. hominum inter sese. 98.
 Officia nimia molesta. 131.
 Officiosi verbis multi, re pauci. 86.
 Otili damna. 8. 68. & seq. 105. 106.

P

P Atientia maxime necessaria aulicis. 33.
 Paulini a S. Joseph orationes laudantur. 47.
 Peccato Adami tota natura infecta. 60.
 Pecuniæ potentia. 51. 107.
 Phylacidas: vide, Laurentinus.
 Philosophia variabilis. 16.
 In philosophia plurima incerta. 17.
 Philosophiæ quæ pars maxime excolenda. 17.
 Philosophi qui vere sapiant. 19.
 Philtrum amoris. 38. 39.
 Pictores celebres. 112.
 Pictura laudatur. 43. 112.
 Pietas in Deum virtus prima.

142 INDEX RERUM.

13. 59. in miseros indicat
verum sapientem. 19. in pa-
triam optimum civem. 23.

116.

Musuf vulgi metuendus. 39.
publicus laus maxima Prin-
cipis. 89.

Pœna inevitabilis animus con-
fcius. 4. 54.

Pœna peccati comes. 9. 54.

Pœna mali poëtæ carmina con-
dere. 46.

Pœna a Deo Cain imposta .
130.

Pœnitentia fera, dubia. 4.

Pœta natus non remorandus.
49.

Pœta *nubes & inania captans*.
74.

Boëtis quorum iudicium fit
metuendum. 46.

Pœtarum patrimonium Musæ.
40. 47.

In Pœfi quousque fit adole-
fcntibus progrediendum .
48. 49.

Pœfi quomodo sapientes viri
utantur. 49.

Probitas amorem conciliat. 39.

Pudet magis dici, quam esse vi-
tiosum. 38.

Quem pudet peccati, est fere in-
nocens. 98.

Pudor color pulcherrimus. 62.

Pueri sponte natura œdificant
& pingunt. 41. alias artes
nesciunt. 69.

Puerorum plebeiorum pravi

mores. 90. Nobilium multa
pericula. 85. & seq. 91. & seq.

Q Uæstio nova. 87. quæstus
contentus magnæ divi-
tiæ. 40.

R

R Egnum felix. 110.

Regulæ Collegii Nazare-
ni. 50.

Religio ante omnia colenda. 13.

Remedium amoris. 15. 67.

Remedium subito malis adhi-
bendum, 69. aliquando mo-
ra utilis. *ibid.*

Remedia pro debili stomacho.
72. pro aere infalubri. 124.

pro podagra. 126.

Richardus a Salvat. S. P. 119.

Roma laudatur. 12. 13.

Romuli ferocitas a nutrice. 91.

Rumores improborum conte-
mnendi. 39.

S

S A cra religiose perâgenda.
107.

Sapientis mores. 19. 39.

Sapientes opinione sua multi.

71.

Satyræ in homines contra jus
& fas omne. 1. 2. quænam
sint licitæ. 1. 5.

Saxonie Princeps Fridericus
laudatur. 109. & seq.

Scholarum Piarum Ordo a quo
& quem

& quem ad finem institutus. 46.
 Scioles imponunt imperitis. 72.
 & seq.
 Sciolus juvenis intolerabilis. 75. 76.
 Scientia juvenum non magni facienda. 10. Scientia falsa. 72. & seq.
 Sculptores celebres. 112.
 Scriptori quid curandum. 57. 58.
 Scriptura sacra fœminis non permittenda. 74.
 Scurram agere opus pudendum. 61.
 Sequani officiosissimi. 131. 132.
 Sermo quid sit & unde dictus. 2.
 Servi rerum negligentis domini non boni custodes. 68.
 Serva domino imperitans. 68.
 Simia imitatrix hominum. 62.
 Socii improbi perniciosi. 8.
 Socratis modestia. 71.
 Stemmata Nobilium unde. 28.
 Studiorum methodus, ratio potissima discendi. 57.
 Studium ethices necessarium. 17.
 Stupiditas hominis singularis. 70.
 Stupor animi & vecordia prudentia interdum vocantur. 70.
 Superbia ignorantia alit. 63. ex homine monstrum facit. ibid.
 Superbus sibi omnia. 86. odio omnibus. 80. 86.

Temperantia magistra juventutis. 50. & seq.
 Tempestas descripta. 127.
 Tempore nihil pretiosius. 70.
 De Tencin Petrus S.R.E. Card. Archiep. Lugd. 16.
 Timor in milite ridiculus. 27.
 Timor ubi valde nocet. 38. ubi utilis. 22.
 Toyonus Jacobus Chirurgus præstantiss. 120. & seq.
 Talliæ immanitas. 13.
 Tunica molesta supplicii generis. 93.

V

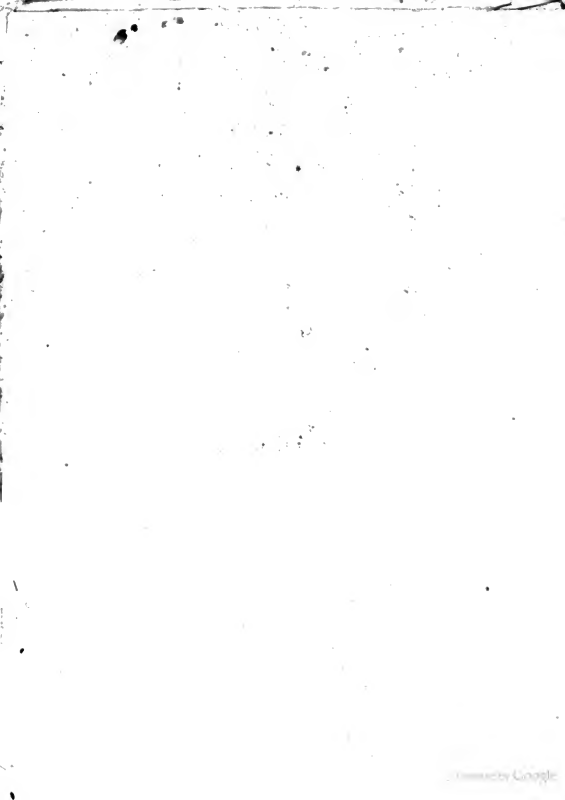
Valetudo continentia, & frugalitate sustentatur. 8. 56.
 Veritas latet in puteo. 16. una est. 17.
 Veritas æque ac potentia Deum nobis manifestat. 84.
 Verum vix quis audet dicere. 86. dissimulatum causa vitiorum. ibid. sincere dictum corrigit quandoque malos. ibid. a quibus auditur. 86.
 Versus Fescennini infames. 21.
 Versus turgidi irridentur. 74.
 Vespontio, quæ & Chrysofolia & Maxima Sequanorum apud Cæsarem. 139.
 Vir probus ab æquo & vero nunquam discedit. 89.
 Vir probus non totus moritur. 116.

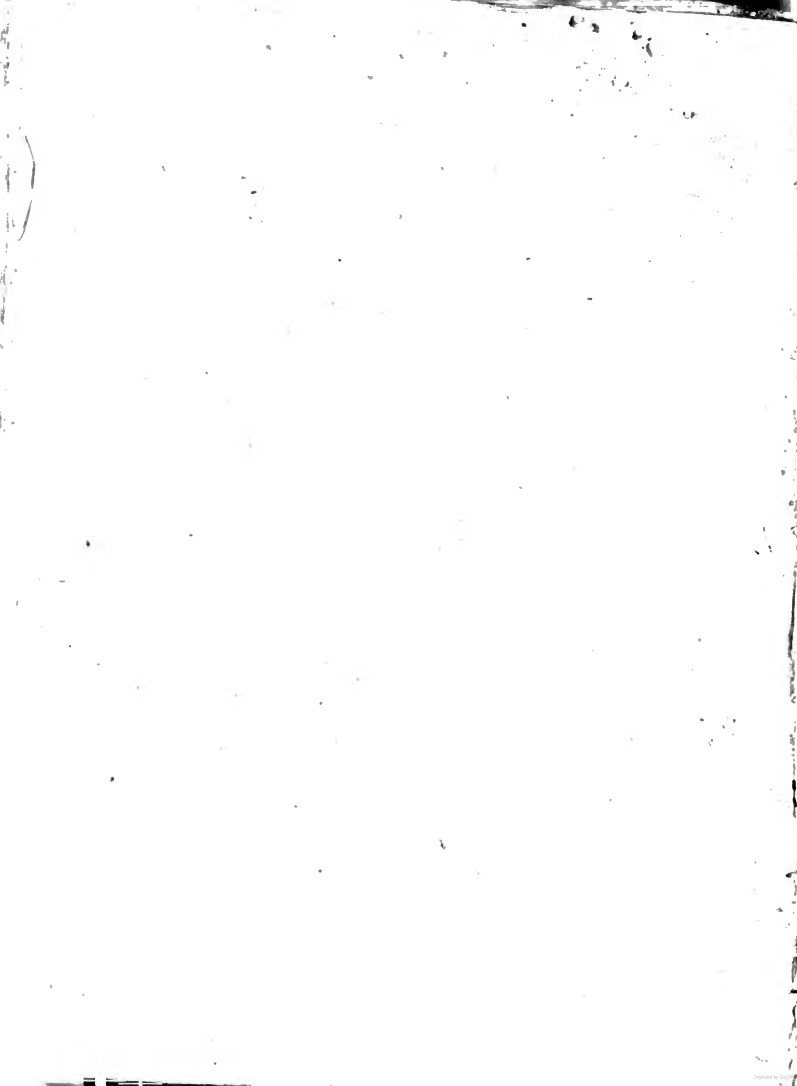
- Virum nobilem quæ deceant. 23. 24.
 Virtus una superstes in morte. 17.
 Virtus majorum imitanda. 24.
29. unicum honorum pretium. 13. 53. sola inter hominis bona immortalis. 112.
 Vitam privatam agere tutum. 32. Vitam beatam quæ faciunt. 54. quæ brevior. 19.
 Vitia reprehendere est Religioſi hominis & Sacerdotis. 1.
 Vitia naturæ in aliis ridere & ſimulare, improbum. 61. 62.
 Vitia familiaritas detegit. 78.
 Vitia diſſimulata creſcunt. 85.
86. aliena quiſque videt, nemo ſua. 98. 99. 100.
 Voluptas juvenum peſtis. 9. 53.
54. veniens ſuaſis, recedens amara. 53.
 Voluptas quæ vera. 39. quæ licita. 54.
 Uxor qualis ducenda. 21. 64.
 quæ ſint ejus officia. 22. 23.

FINIS.

EXCUBEANT ROMÆ
 NICOLAUS ET MARCUS PALEARINI
 BIBLIOPOLÆ ET TYPOGRAPHI
 AD THEATRUM POMPEII
 ANNO MD. LXXX. XLII. MENSE JULIO
 SEDENTE
 BENEDICTO XIV. PONT. OPT. MAX.
 ANNO 11.

184

9

7

15

